

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
POWIATU BYTOWSKIEGO
NA LATA 2021-2027**

Bytów 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. Charakterystyka sytuacji społecznej na terenie powiatu bytowskiego	3
1.1. Informacje ogólne	3
1.2. Demografia	7
1.3. Rynek pracy	15
1.4. Ochrona zdrowia	19
1.5. Edukacja	20
1.6. Kultura i sport	24
1.7. Organy i instytucje wsparcia społecznego	25
2. Problemy społeczne z perspektywy ośrodków pomocy społecznej	35
3. Problemy społeczne z perspektywy powiatowego centrum pomocy rodzinie	59
3.1. Kwestia dziecka	63
3.1.1. Dziecko w środowisku	64
3.1.2. Dziecko pozbawione opieki rodziny	68
3.2. Kwestia niepełnosprawności	78
3.3. Kwestia osób bezrobotnych	91
3.4. Kwestia przestępczości, narkomanii i przemocy	99
3.5. Podsumowanie części diagnostycznej	108
4. Analiza SWOT	114
5. Wizja powiatu bytowskiego	115
6. Cele strategiczne i operacyjne	116
7. Finansowanie strategii	125
8. Monitoring i ewaluacja	126
Spis wykresów	128
Spis tabel	130
Spis rysunków	131

WSTĘP

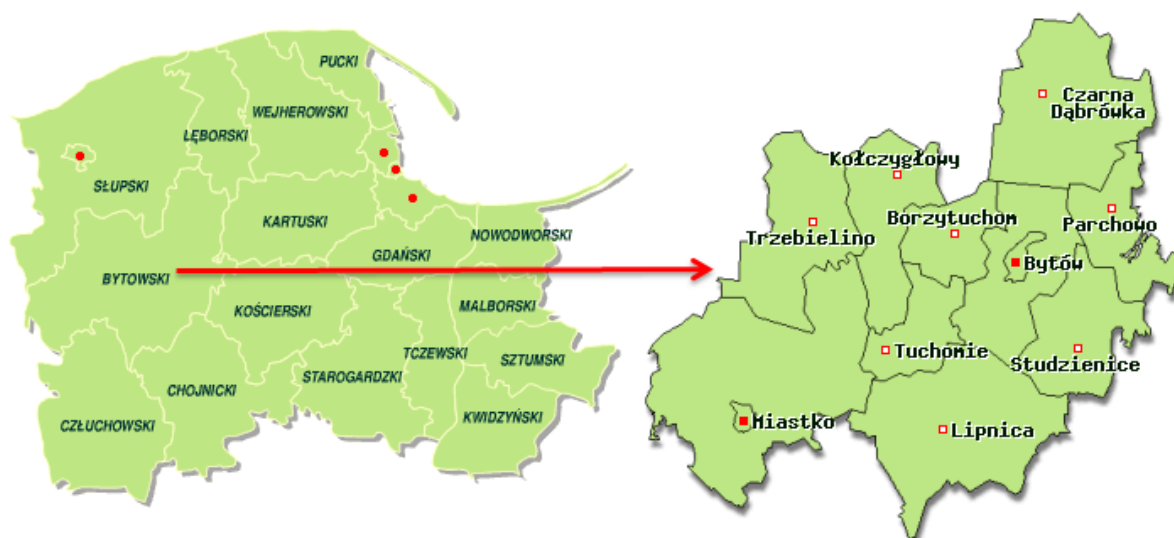
Opracowanie Strategii zaplanowano z wykorzystaniem podejścia oddolnego. W pracach nad dokumentem w ramach zespołu strategicznego brali udział przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Umożliwiono mieszkańcom całego regionu dokonanie oceny różnych aspektów życia w regionie dzięki ankiecie internetowej. Społeczność lokalną zaangażowano w proces konsultacji społecznych, które przeprowadzono w formule online. Efektem prac jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla powiatu bytowskiego obejmująca aktywność i odpowiedzialność za jej realizację przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Ważnym elementem przyjętej strategii działania jest podkreślenie roli kapitału społecznego poprzez sformułowanie celu strategicznego dotyczącego tego obszaru. Uwzględniono w nim działania aktywizujące społeczność lokalną, wspierające współpracę różnych sektorów oraz koordynację działań.

1. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU BYTOWSKIEGO

1.1. Informacje ogólne

Powiat bytowski powstał po reformie administracyjnej w 1999 roku. Położony jest w środkowo-zachodniej części województwa pomorskiego, od północy sąsiaduje z powiatem słupskim, z północnego wschodu graniczy z powiatem lęborskim, od wschodu z powiatami kartuskim i kościerskim, od południa z powiatami chojnickim i człuchowskim, od zachodu natomiast z powiatami koszalińskim i szczecineckim z województwa zachodniopomorskiego. W skład powiatu wchodzi 10 gmin: 2 gminy miejsko-wiejskie - Bytów i Miastko oraz 8 gmin wiejskich: Borzytuchom, Czarna Dąbrówka, Kołczygłowy, Lipnica, Parchowo, Studzienice, Trzebielino i Tuchomie.

Rys. 1. Położenie powiatu bytowskiego na tle województwa pomorskiego

Źródło: ZPP

Z ogólnej powierzchni powiatu 219.207 ha tereny użytkowane rolniczo zajmują 65.725 ha i stanowią 29,9% powierzchni. Grunty leśne zajmują natomiast 117.540,9 ha, w tym lasy 114.541,1 ha, co stanowi 52,3% powierzchni powiatu (z tego 104.452,3 ha zajmują lasy państwowe). Przemysł reprezentowany jest głównie przez przedsiębiorstwa handlowe, budowlane oraz przetwórstwo przemysłowe. Duże zalesienie, liczne zbiorniki wodne, walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz nieskażone środowisko sprawiają, iż teren ten jest atrakcyjny turystycznie. Niewątpliwie warunki naturalne sprzyjają rozwojowi agroturystyki, jednak na przeszkodzie takiemu kierunkowi rozwoju może stać niewystarczająca sieć nowoczesnych dróg oraz brak pasażerskich połączeń kolejowych. Szansą na rozwój regionu, a tym samym poprawę sytuacji materialnej mieszkańców mogą być również uprawy ekologiczne.

Główną sieć drogową¹ na terenie Powiatu Bytowskiego tworzą drogi krajowe:

- DK20 Stargard – Gdynia
- DK21 Miastko – Ustka

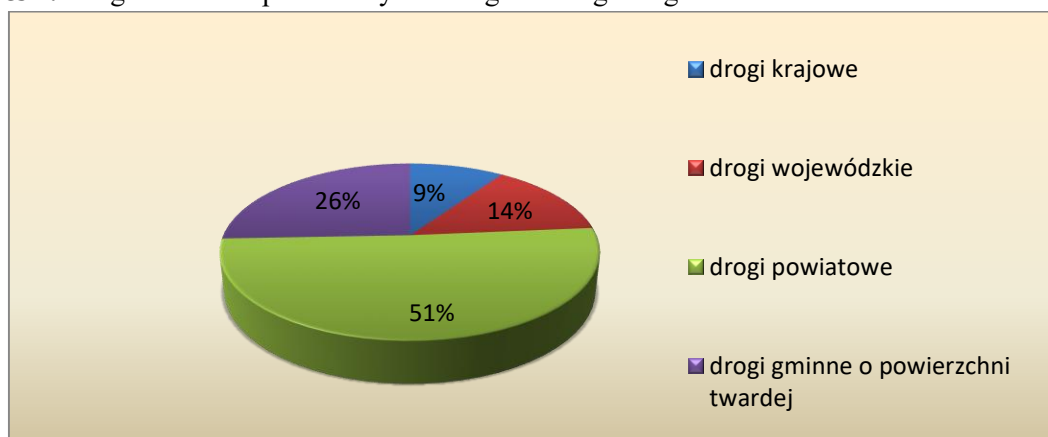
wspomagane drogami wojewódzkimi:

- DW 206 Koszalin - Miastko
- DW 209 Warszkowo – Bytów
- DW 210 Słupsk – Unichowo
- DW 211 Nowa Dąbrowa – Żukowo
- DW 212 Osowo Lęborskie – Kamionka
- DW 228 Bytów – Kartuzy

Drogi krajowe i wojewódzkie uzupełnia sieć 84 dróg powiatowych oraz dróg gminnych o mniejszym znaczeniu. Łącznie długość dróg wszystkich kategorii stanowi 1.126,1 km, w tym:

- drogi krajowe - 108,5 km,
- drogi wojewódzkie - 157,7 km,
- drogi powiatowe - 571,6 km,
- drogi gminne o nawierzchni twardej - 288,3 km.

Wykres 1. Drogi na terenie powiatu bytowskiego według kategorii²

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w powiecie bytowskim – grudzień 2015 r.

¹ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w powiecie bytowskim – grudzień 2015 r.

² idem

Większość przewozów odbywa się głównymi szlakami komunikacyjnymi, tzn. po drogach krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Drogi gminne są wykorzystywane w celu zapewnienia dowozu dzieci i młodzieży do szkół. Znikomym uzupełnieniem układu komunikacyjnego jest infrastruktura kolejowa. Przez teren powiatu przebiega linia kolejowa nr 405 o znaczeniu regionalnym Piła – Szczecinek – Słupsk – Ustka o łącznej długości 17,623 kilometrów, która w niewielkim stopniu zapewnia dostępność transportową powiatu do regionalnej i krajowej sieci. Natomiast linia kolejowa nr 212 na trasie Lipusz – Korzybie, o kluczowym znaczeniu dla transportu kolejowego w powiecie bytowskim, od wielu lat jest zawieszona.

W 2019 roku w powiecie bytowskim oddano do użytku 241 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,04 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w powiecie bytowskim to 22 920 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada 289 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. W 2017 roku 55,2% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne, 44,8% na sprzedaż lub wynajem. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w powiecie bytowskim to 4,22 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w powiecie bytowskim to 111,10 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Pod względem wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne 98,65% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 96,64% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 93,49% mieszkań posiada łazienkę, 78,46% korzysta z centralnego ogrzewania, a 22,79% z gazu sieciowego³.

Tabela 1. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne

Rodzaj wyposażenia	% wyposażonych mieszkań
wodociąg	98,65
ustęp spłukiwany	96,64
łazienka	93,49
centralne ogrzewanie	78,46
gaz sieciowy	22,79

Źródło: dane GUS

³ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

Suma wydatków z budżetu powiatu bytowskiego⁴ wyniosła w 2018 roku 123,3 mln złotych, co daje 1,6 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 21.4% w porównaniu do roku 2017. Największa część budżetu powiatu bytowskiego - 31.6% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Znaczne wydatki poniesiono również na Dział 600 - Transport i łączność (26.8%) oraz na Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza (7.1%).

Wydatki inwestycyjne stanowiły 39,1 mln złotych, czyli 31,7% wydatków ogółem. Suma dochodów do budżetu powiatu bytowskiego wyniosła w 2018 roku 114,0 mln złotych, co daje 1,4 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 19.2% w porównaniu do roku 2017. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (41.4%). Duża część wpływów pochodzi z Działu 600 - Transport i łączność (15.6%) oraz z Działu 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (15.2%). W budżecie powiatu bytowskiego wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 181 złotych na mieszkańca (12,6%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 12,6 złotych na mieszkańca (0,9%).

Tabela 2. Struktura dochodów i wydatków budżetu powiatu według działów

Dział	Dochody			Wydatki		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rolnictwo i łowiectwo	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Transport i łączność	5,0	8,9	15,6	14,7	21,7	26,8
Gospodarka mieszkaniowa	0,5	1,2	3,2	0,2	0,3	0,2
Administracja publiczna	0,4	0,3	0,2	9,3	7,7	6,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	7,4	7,0	5,9	7,2	6,7	5,7
Różne rozliczenia	56,5	49,0	41,4	x	x	x
Oświata i wychowanie	1,0	4,8	6,4	35,9	33,7	31,6
Pomoc społeczna	4,2	2,0	1,8	9,2	3,2	5,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1,5	4,7	4,2	4,7	7,5	6,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,7	0,6	0,5	9,3	8,0	7,1
Rodzina	x	1,7	1,6	x	4,4	4,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,4	0,3	0,1	0,3	0,3	0,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1
Kultura fizyczna	0,0	0,0	0,0	0,2	0,6	0,5
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	16,9	15,4	15,2	1,7	1,1	0,9
Ochrona zdrowia	x	x	x	5,8	3,3	2,8
Pozostałe	5,4	4,1	3,9	1,2	1,3	1,6

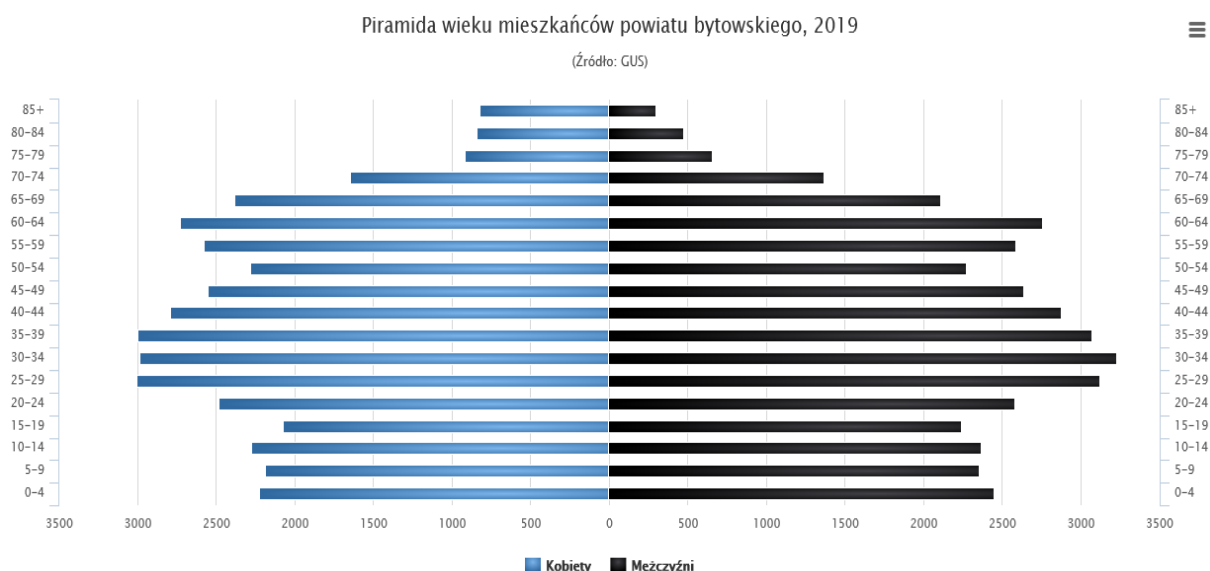
Źródło: dane GUS

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

1.2. Demografia

Powiat bytowski ma 79 198 mieszkańców, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni. W latach 2002 - 2019 liczba mieszkańców wzrosła o 5,4%.

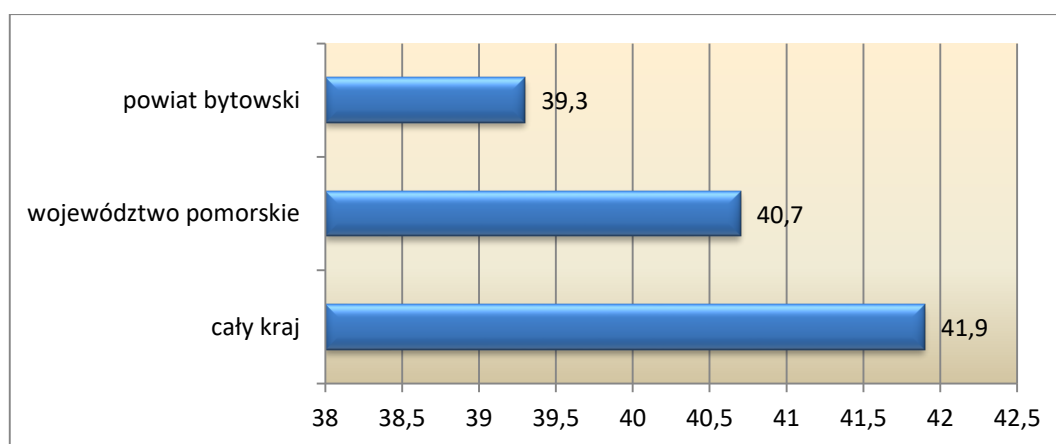
Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców powiatu bytowskiego w 2019 roku

Źródło: dane GUS

Średni wiek⁵ mieszkańców wynosi 39,2 lat i jest nieznacznie niższy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz niższy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 3. Średni wiek mieszkańców powiatu bytowskiego na tle województwa i kraju (w latach)

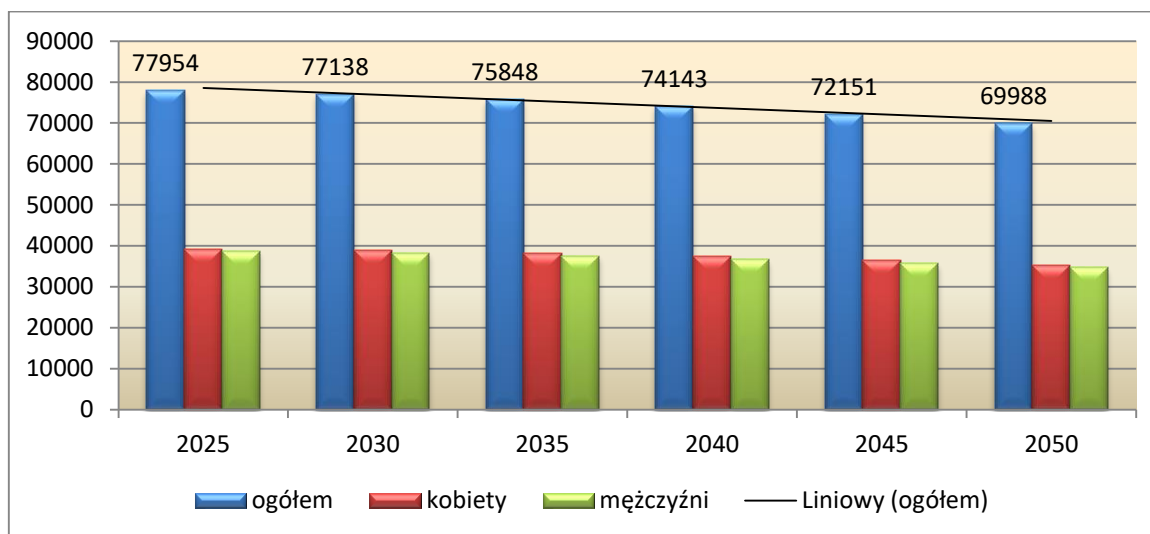

Źródło: dane GUS

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

Prognozowana liczba mieszkańców powiatu bytowskiego w 2050 roku wynosi 69 988, z czego 35 247 to kobiety, a 34 741 mężczyźni. Oznacza to spadek liczby ludności o 11,6%.

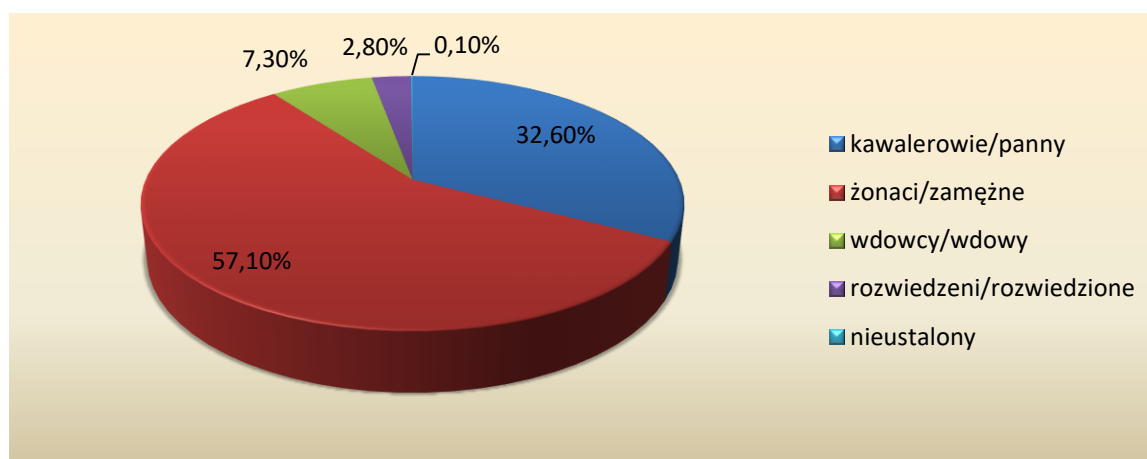
Wykres 4. Prognozowana populacja powiatu bytowskiego w latach 2025-2050

Źródło: dane GUS

Mieszkańcy powiatu bytowskiego zawarli w 2019 roku 402 małżeństw, co odpowiada 5,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa pomorskiego oraz wyższa od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to więcej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 32,6% mieszkańców powiatu bytowskiego jest stanu wolnego, 57,1% żyje w małżeństwie, 2,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,3% to wdowy/wdowcy.

Wykres 5. Stan cywilny ludności powiatu bytowskiego w wieku 15+ lat

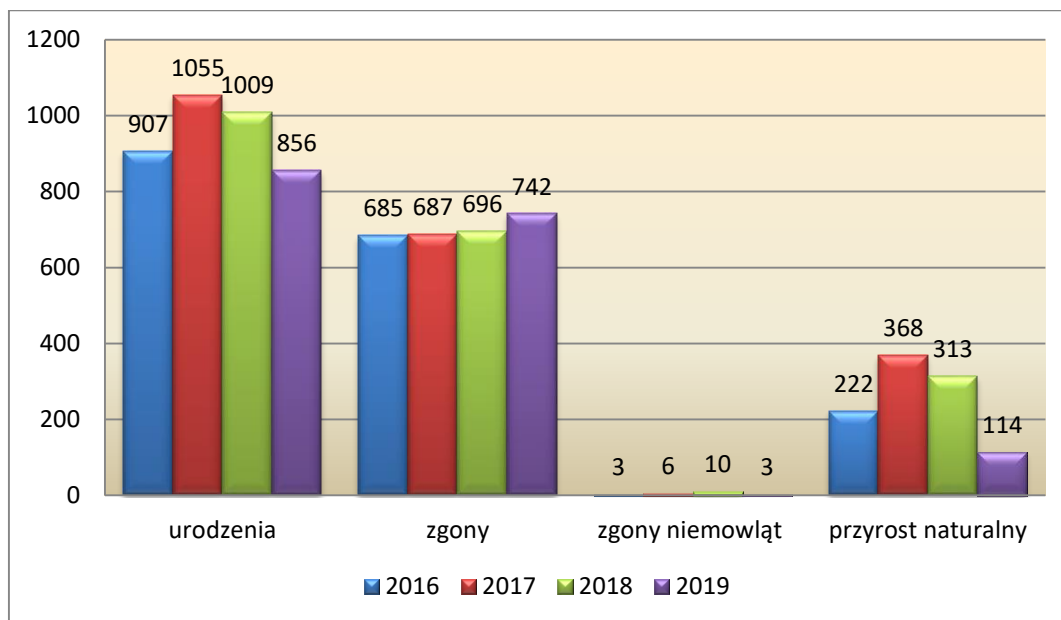

Źródło: dane GUS

Powiat bytowski ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 114. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,44 na 1000 mieszkańców. W 2019 roku urodziło się 856 dzieci,

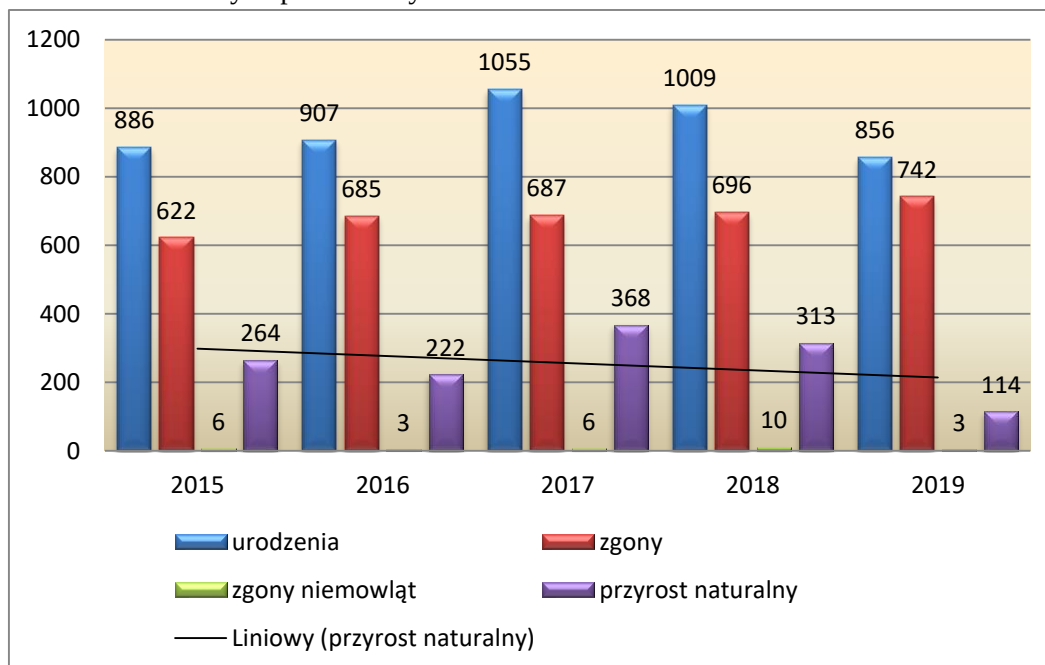
w tym 48,2% dziewczynek i 51,8% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 419 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,15 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.⁶

Wykres 6. Ruch naturalny ludności

Źródło: dane GUS

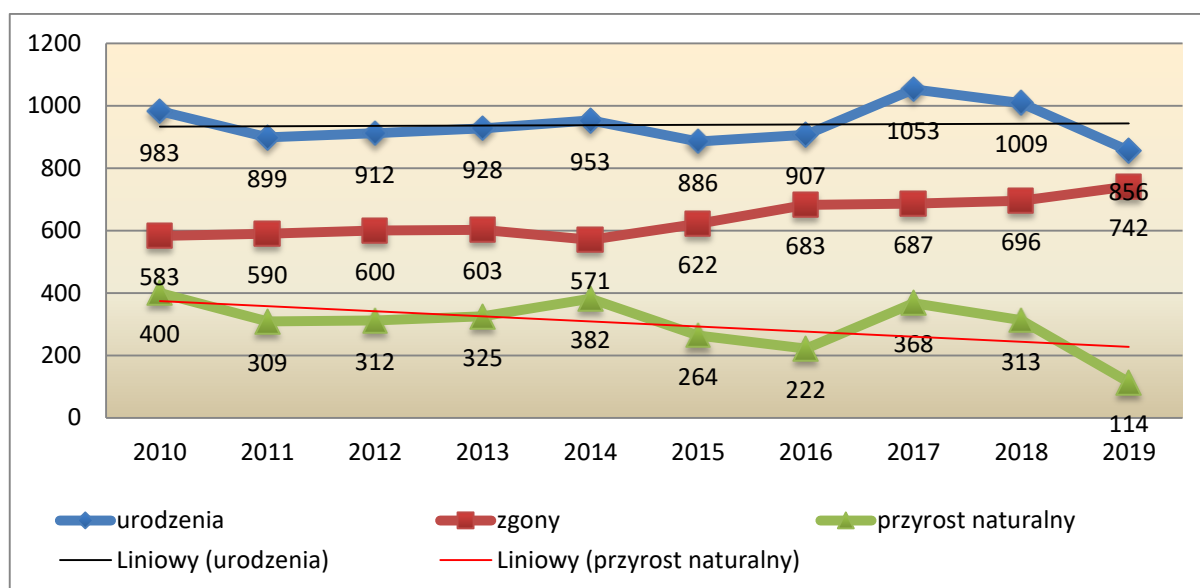
Wykres 7. Ruch naturalny w powiecie bytowskim

Źródło: dane GUS

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

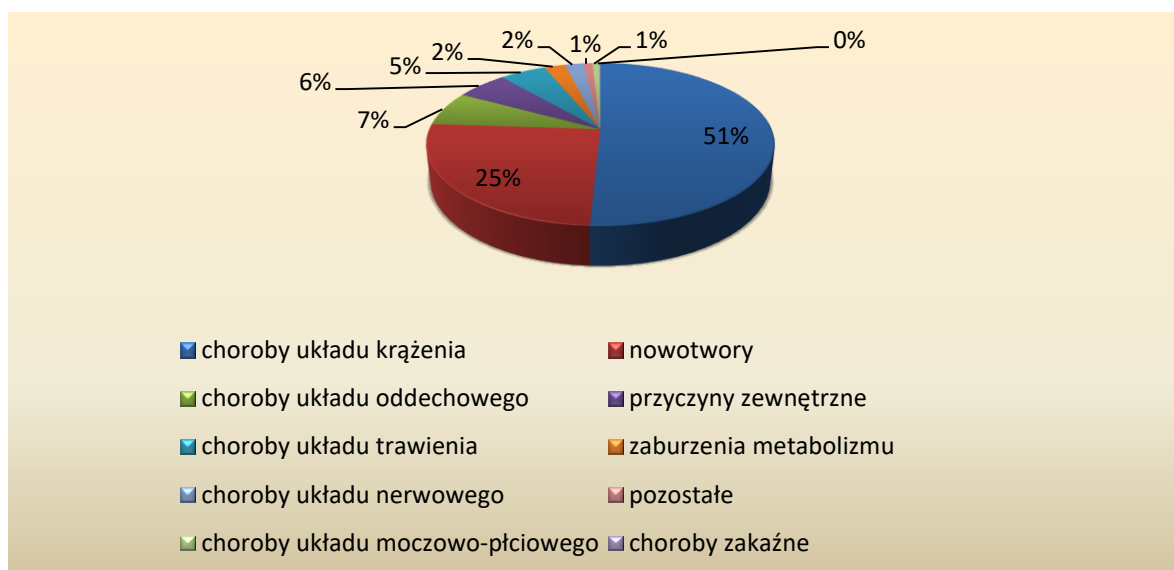
Wykres 8. Przyrost naturalny

Źródło: dane GUS

Mimo relatywnie dobrej sytuacji demograficznej i dodatniego przyrostu naturalnego należy zauważyć, że w 2019 roku liczba urodzeń osiągnęła najniższy poziom od 2010 roku (856 urodzeń). Trudno jednak na tej podstawie mówić o jakimś trendzie, gdyż w badanym okresie liczba urodzeń wahała się i na przykład w 2017 roku osiągnęła rekordowy pułap 1053 urodzeń. Bezsporny natomiast jest sukcesywny wzrost zgonów – w latach 2010-2019 nastąpił wzrost o 27%. Malejąca liczba urodzeń przy równoczesnym wzroście liczby zgonów jest powodem spadku przyrostu naturalnego. Na 1000 ludności powiatu bytowskiego przypada 9,36 zgonów. W 2018 roku 50,0% zgonów w powiecie bytowskim spowodowanych było chorobami układu krążenia (w całym kraju 40,5%, w województwie pomorskim – 41,9%), przyczyną 24,9% zgonów były nowotwory, a 6,8% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

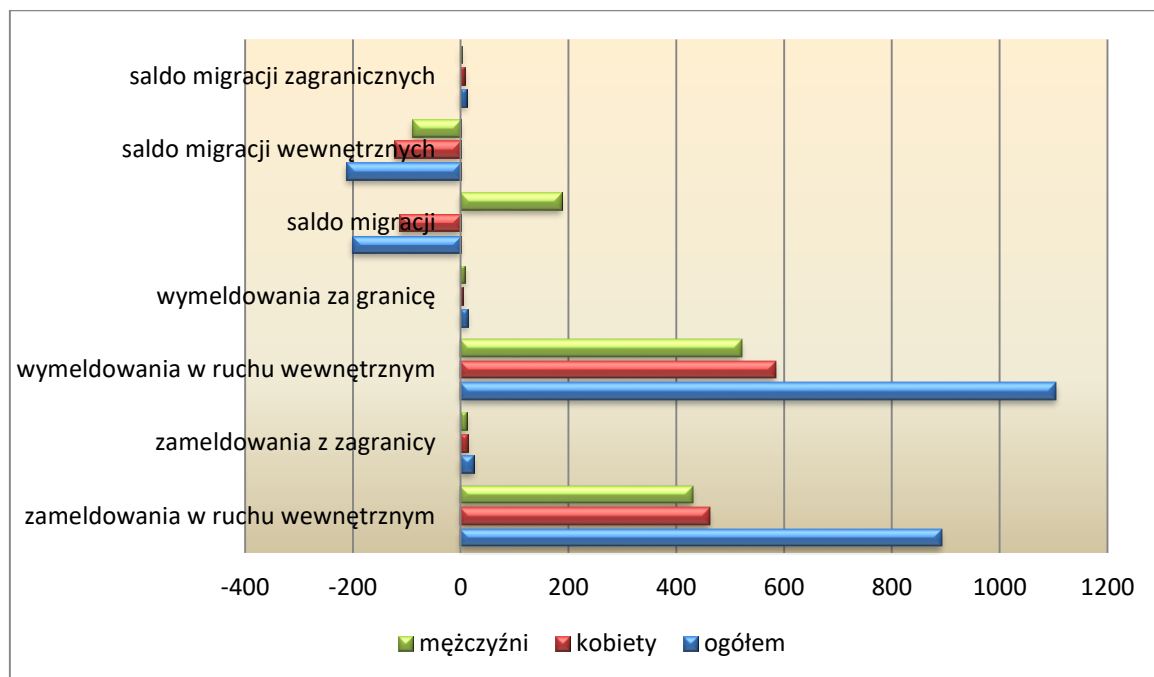
Wykres 9. Przyczyny zgonów w powiecie bytowskim w 2018

Źródło: dane GUS

W 2019 roku zarejestrowano 893 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 1105 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu bytowskiego -212. W tym samym roku 24 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 13 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 11⁷.

Wykres 10. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w 2019 roku

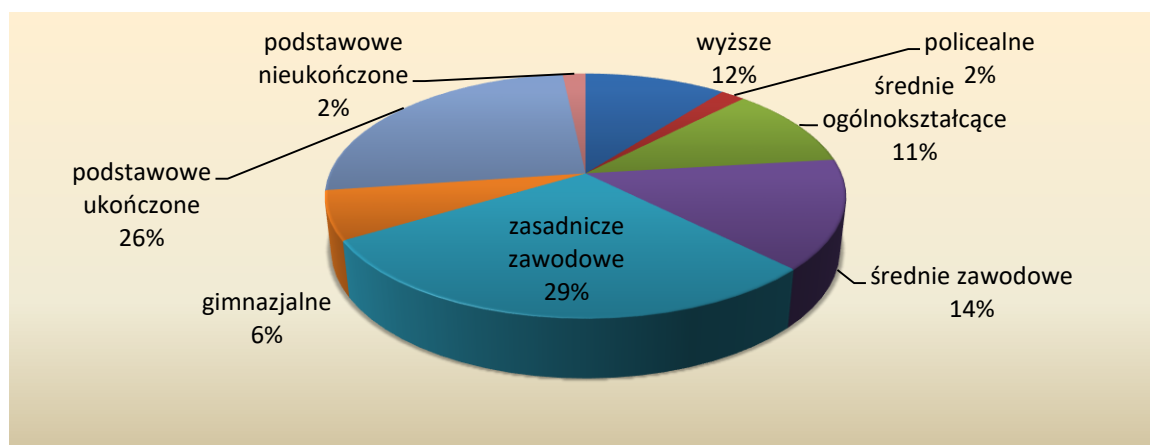
Źródło: dane GUS

20 363 mieszkańców powiatu bytowskiego jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata), w tym 9 872 kobiet oraz 10 491 mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,5% ludności posiadało wykształcenie wyższe, 1,8% wykształcenie policealne, 10,8% średnie ogólnokształcące, a 14,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 28,9% mieszkańców powiatu bytowskiego, gimnazjalnym 6,4%, natomiast 25,5% podstawowym ukończonym. 1,7% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do średniej krajowej mieszkańcy powiatu bytowskiego mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w powiecie bytowskim największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,2%) oraz zasadnicze zawodowe (20,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (37,9%) oraz podstawowe ukończone (23,8%). 17,8% mieszkańców powiatu bytowskiego w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (17,9% wśród dziewczynek i 17,7% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 811 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 1,22 dzieci w wieku przedszkolnym. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

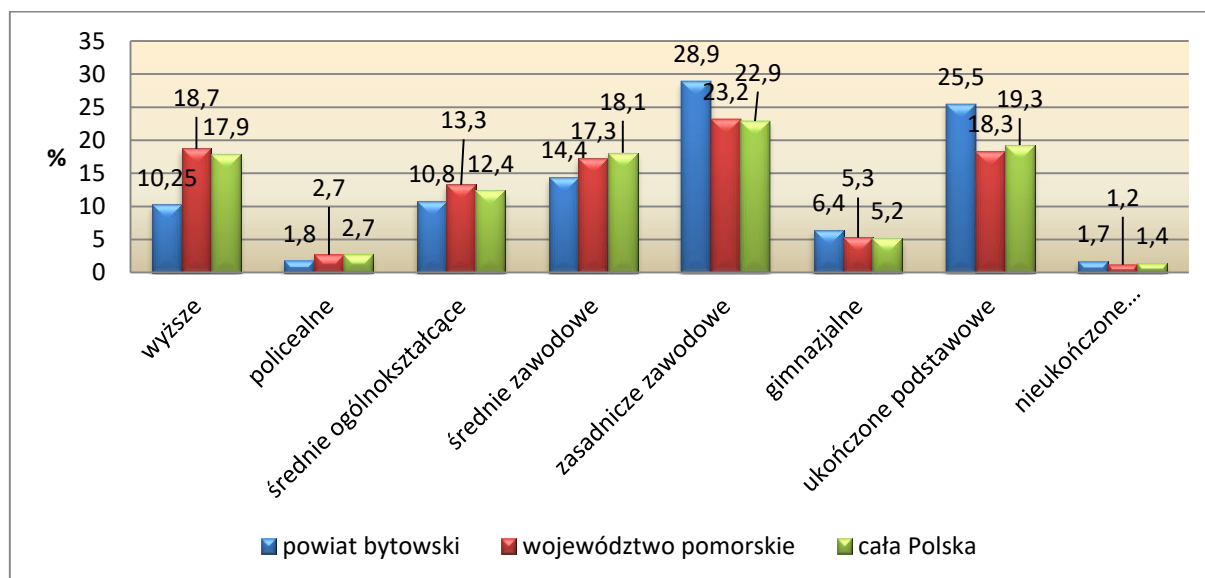
(7- 12 lat) kształci się 27,7% ludności (27,4% wśród dziewczynek i 28,0% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 16 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7- 12 lat) wynosi 92,51. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 12,4% mieszkańców (12,4% wśród dziewczyn i 12,5% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 27 uczniów. W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 29,4% mieszkańców powiatu bytowskiego w wieku potencjalnej nauki (29,6% kobiet i 29,1% mężczyzn)⁸.

Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego⁹

Źródło: dane GUS z NSP 2011

Wykres 12. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego na tle województwa pomorskiego i kraju (%)

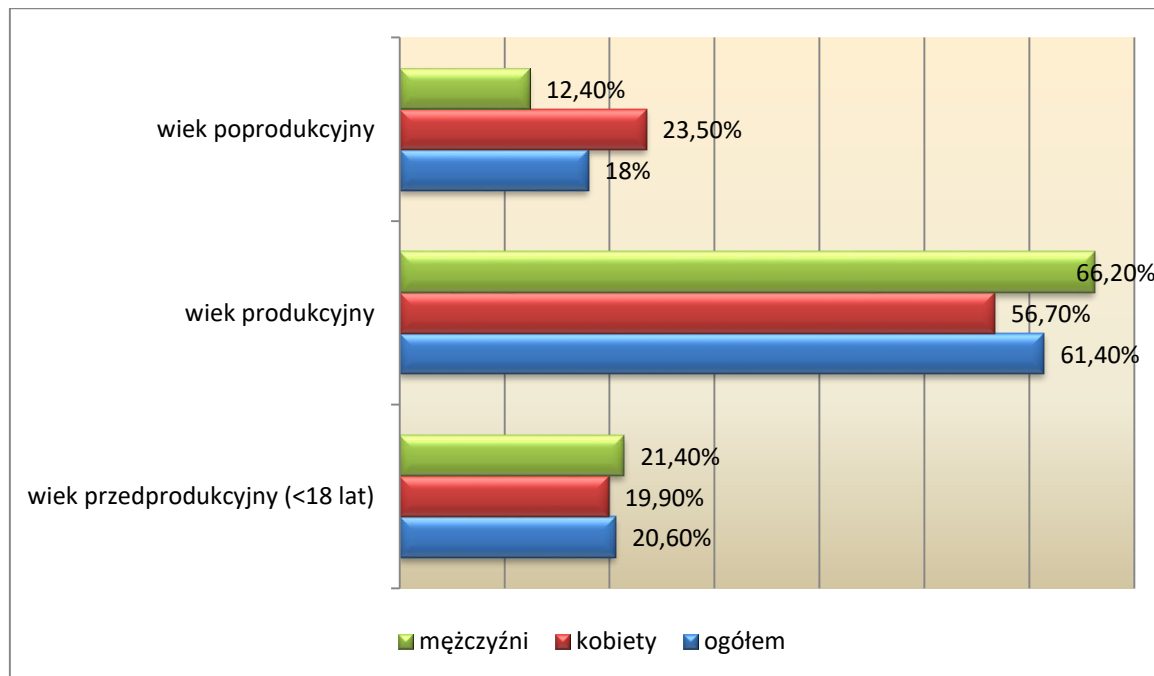
Źródło: dane GUS

⁸ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

⁹ dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2011

61,4% mieszkańców powiatu bytowskiego jest w wieku produkcyjnym, 20,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,0% mieszkańców - w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 13. Ludność powiatu bytowskiego w 2019 roku według ekonomicznych grup wieku i płci

Źródło: dane GUS

W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie przeważają mężczyźni. Przewaga ta znacznie wzrasta wśród osób w wieku produkcyjnym, gdzie osiąga 9,5%. Natomiast zdecydowaną przewagę wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym mają kobiety, a różnica ta wynika z niższego wieku emerytalnego i dłuższego przeciętnego czasu trwania życia kobiet.

Tabela 3. Zmiana struktury ekonomicznych grup wieku

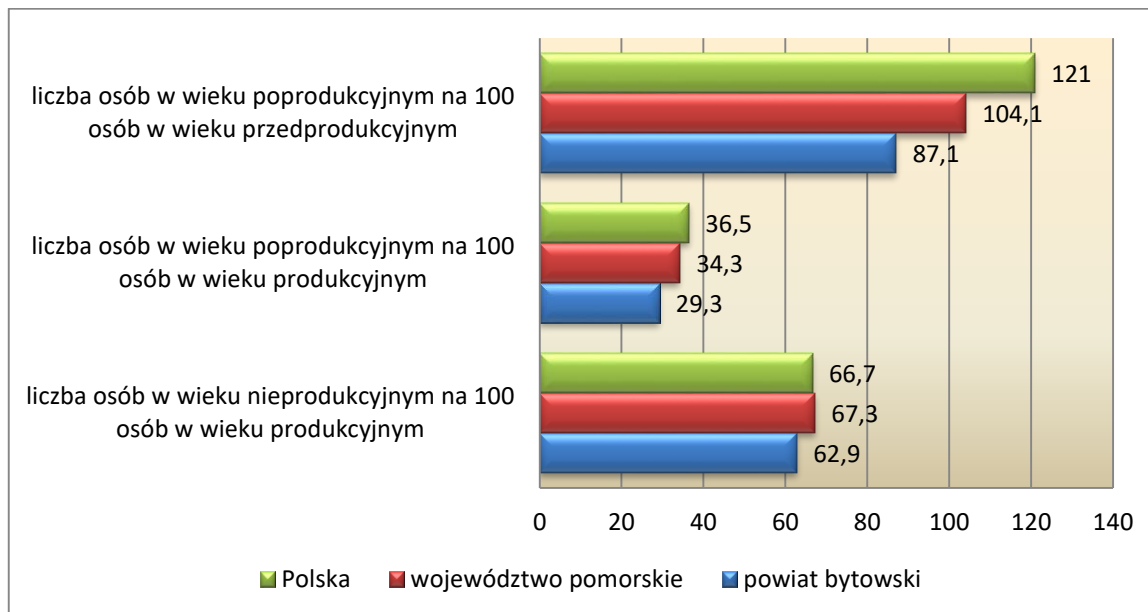
Grupa wieku	2012	2019	Zmiana 2012=>2019
przedprodukcyjny	21,8%	20,6%	-1,2%
produkcyjny	64,5%	61,4%	-3,1%
poprodukcyjny	13,7%	18%	4,3%

Źródło: dane GUS

Tendencje demograficzne wskazują, że mamy do czynienia ze zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, co jest spowodowane między innymi malejącą dzietnością rodzin, migracjami, obniżeniem wieku emerytalnego oraz wydłużającym się przeciętnym czasem trwania życia. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie dynamicznego wzrostu podaży usług opiekuńczych i integracyjnych dla osób starszych, co obciąży przede wszystkim samorządy lokalne. Między rokiem 2012 a 2019 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmalała o 1,2%, w wieku produkcyjnym – o 3,1%, natomiast w grupie osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 4,3%.

Mimo zauważalnych niekorzystnych tendencji wskaźniki demograficzne dla powiatu bytowskiego są znacznie korzystniejsze, niż dla województwa pomorskiego i dla całego kraju, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14. Wskaźniki obciążenia demograficznego (stan w dniu 31.12.2018)

Źródło: dane GUS

Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców gmin powiatu bytowskiego w 2019 roku

Gmina	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
Borzytuchom	24%	63,3%	12,7%
Bytów	21%	60,7%	18,3%
Czarna Dąbrówka	23,2%	60,4%	16,4%
Kołczygłowy	20%	63,7%	16,3%
Lipnica	21,1%	61,4%	17,5%
Miastko	18%	61,2%	20,8%
Parchowo	23,8%	60,4%	15,8%
Studzienice	22%	61,3%	16,8%
Trzebielino	19,7%	62,3%	18%
Tuchomie	20,9%	64,3%	14,8%

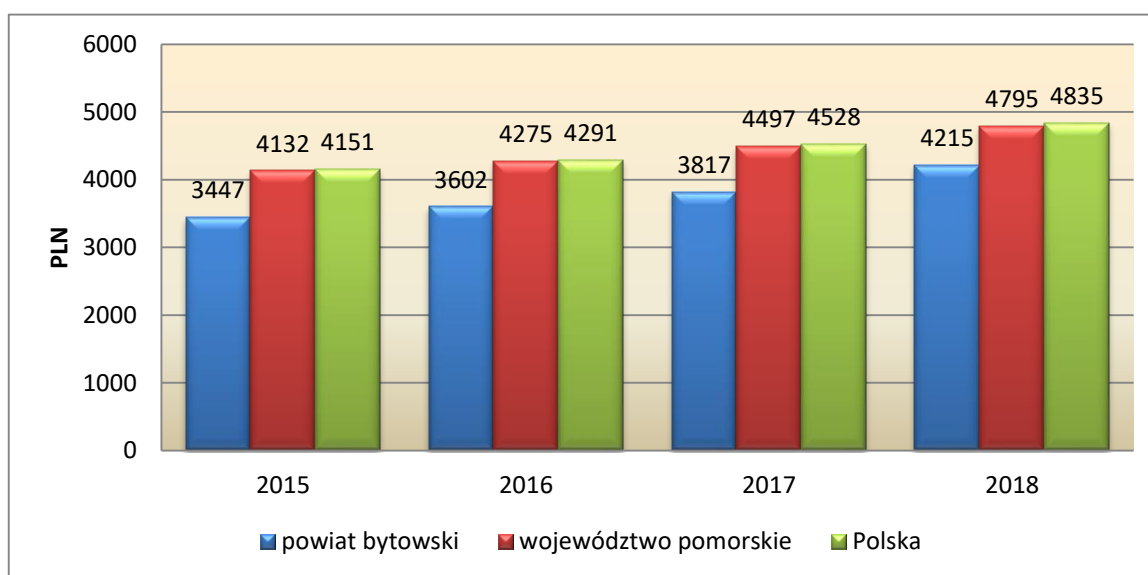
Źródło: dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że proces starzenia się społeczności w największym stopniu dotyczy mieszkańców Miastka, gdzie osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 20,8% ogółu ludności, a w najmniejszym – ludności gminy Borzytuchom (12,7% mieszkańców osiągnęło wiek poprodukcyjny). Gmina Borzytuchom ma najwyższy odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym – 24%, co w połączeniu z najniższym wskaźnikiem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym stawia tę gminę w najkorzystniejszej sytuacji demograficznej w całym powiecie.

1.3. Rynek pracy

W powiecie bytowskim na 1000 mieszkańców pracują 202 osoby (wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym wynosi 61,4%, co oznacza, że na 1000 mieszkańców 614 jest w wieku produkcyjnym). Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 45,1% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 54,9% - mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w powiecie bytowskim wynosiło w 2019 roku 9,1% (12,6% wśród kobiet i 6,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie bytowskim wynosiło 4 214,69 PLN, co odpowiada 87,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu bytowskiego 6 801 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 6 691 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 110. 26,0% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu bytowskiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 34,0% w przemyśle i budownictwie, 11,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), a 2,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)¹⁰.

Wykres 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie bytowskim na tle województwa pomorskiego i Polski

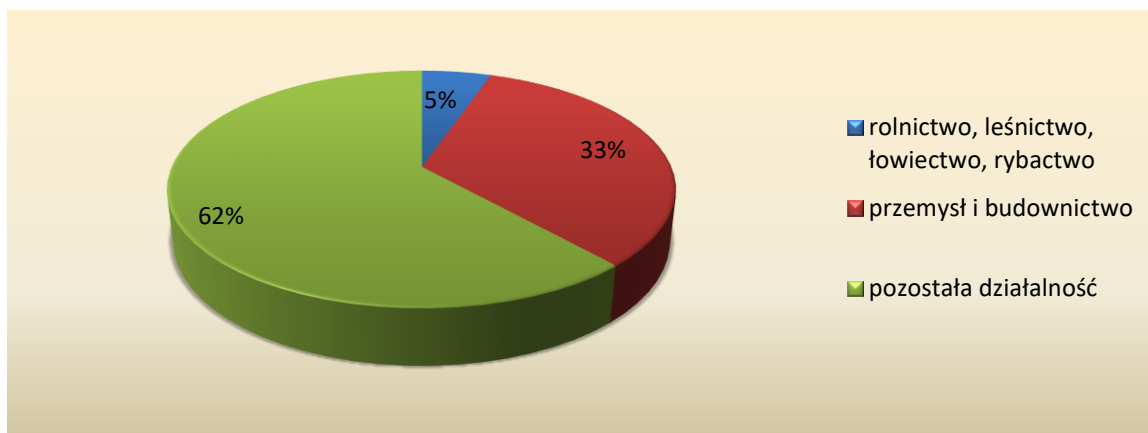
Źródło: dane GUS

Pracujący mieszkańcy powiatu bytowskiego zarabiają średnio mniej, niż mieszkańcy województwa pomorskiego i całej Polski, jednak w ostatnich latach różnica ta stopniowo maleje: w 2015 roku wynagrodzenie mieszkańca powiatu stanowiło 83,04% średniej krajowej, a w 2018 – już 87,17% średniej krajowej.

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

W powiecie bytowskim w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 7 161 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 5 515 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym roku zarejestrowano 683 nowe podmioty, a 392 podmioty zostały wyrejestrowane.

Wykres 16. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31.12.2019 roku)

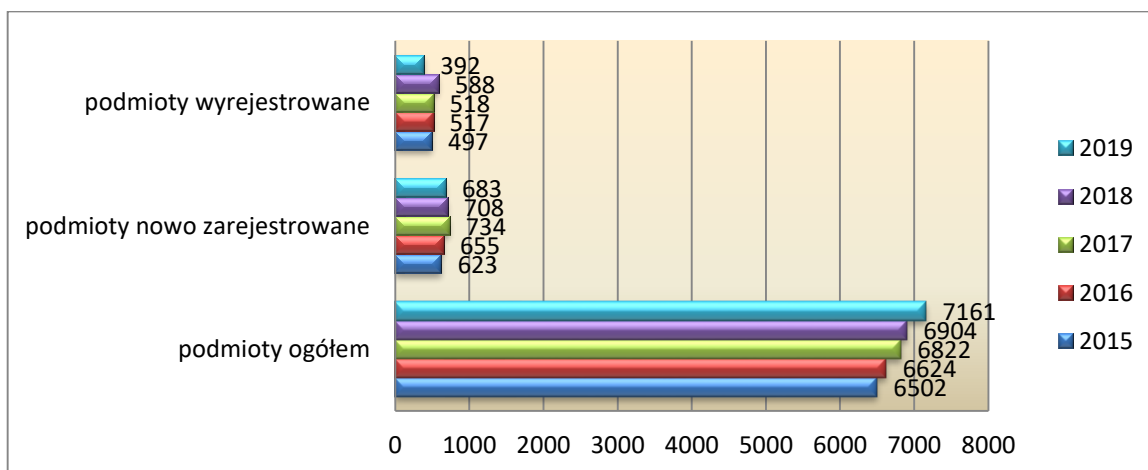

Źródło: dane GUS

W latach 2015–2020 na terenie powiatu bytowskiego nastąpił dalszy rozwój przedsiębiorczości, który przejawiał się wzrostem liczby podmiotów gospodarczych o 659 jednostek (tj. o 9,2%). Jest to bardzo korzystne z punktu widzenia życia gospodarczego i społecznego powiatu, gdyż przyrost aktywnych podmiotów gospodarczych oznacza powstanie nowych miejsc pracy, a w konsekwencji zmniejszenie bezrobocia i związanych z nim negatywnych zjawisk społecznych.

Na przestrzeni lat 2015 - 2019 najwięcej (734) podmiotów zarejestrowano w roku 2017, a najmniej (623) w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej (588) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2018 roku, najmniej (392) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2019 roku.

Wykres 17. Podmioty gospodarcze rejestrowane w latach 2015-2019

Źródło: dane GUS

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej (31.12.2019 rok)

Forma prawna		Liczba podmiotów
Spółdzielnie ogółem		19
Spółki handlowe ogółem		300
w tym:	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	30
	Spółki handlowe akcyjne	7
	Spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością	234
	Spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego	30
Spółki cywilne ogółem		314

Źródło: dane GUS

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie bytowskim najwięcej (314) stanowią spółki cywilne. Pod względem liczby zatrudnionych pracowników najwięcej (6 888) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających od 0 do 9 pracowników.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze według klas wielkości¹¹

Klasa wielkości	Liczba podmiotów
Mikro-przedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych)	6888
Małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych)	221
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 zatrudnionych)	49
Duże przedsiębiorstwa (250-999 zatrudnionych)	2
Duże przedsiębiorstwa (1 000 i więcej zatrudnionych)	1

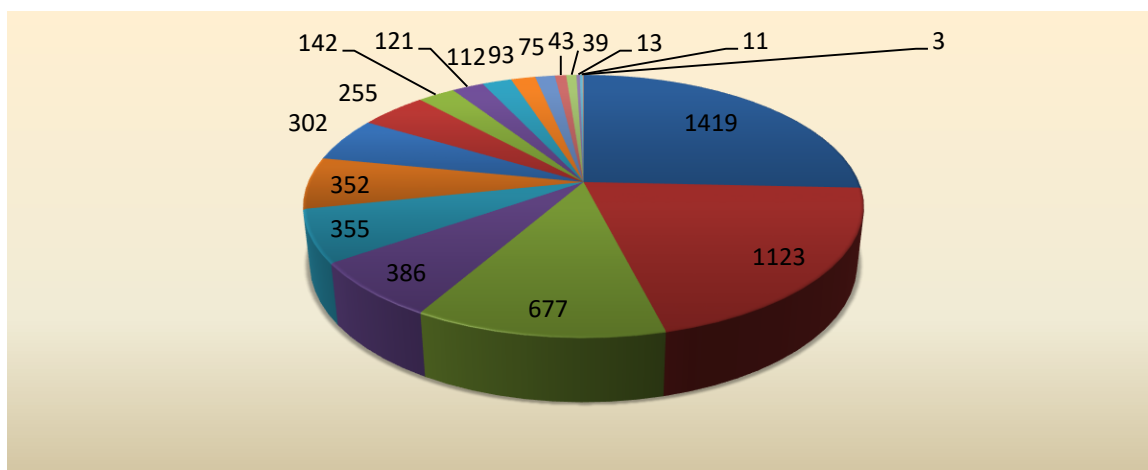
Źródło: dane GUS

5,3% (377) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 33,1% (2 369) podmiotów, a 61,7% (4 415) podmiotów w rejestrze zakwalifikowanych jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie bytowskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są budownictwo (25.7%) oraz handel hurtowy i detaliczny, a także naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.4%)¹².

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski#rejestr-regon

¹² https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

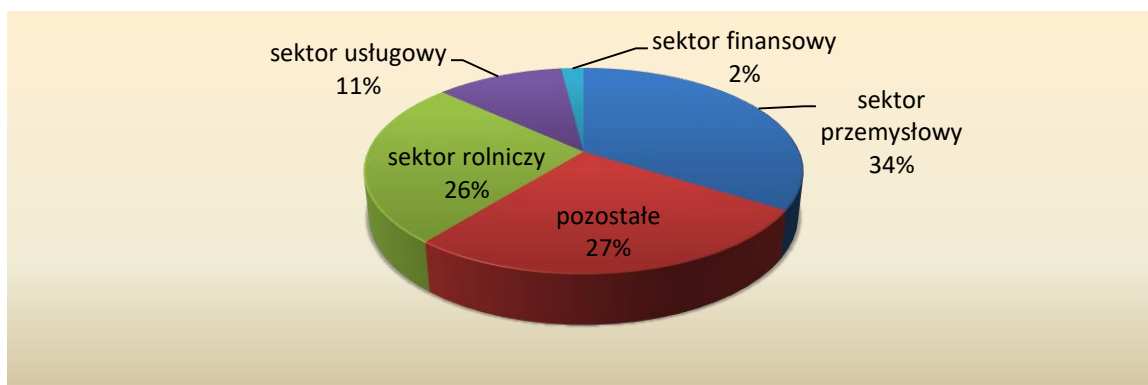
Wykres 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007

budownictwo	1419
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1123
przetwórstwo przemysłowe	677
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	386
transport i gospodarka magazynowa	355
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	352
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	302
pozostała działalność	255
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	142
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami administrowania i działalnością wspierającą	121
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	112
edukacja	93
informacja i komunikacja	75
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	43
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	39
dostawa wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną do układów klimatyzacyjnych	11
górnictwo i wydobywanie	3

Źródło: dane GUS

Wykres 19. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych (stan w dniu 31.12.2018 roku)

Źródło: dane GUS

Na koniec 2018 roku zatrudnionych było 20 682 mieszkańców powiatu bytowskiego. Przeważająca większość (7024 osoby) pracowała w sektorze przemysłowym i w sektorze rolniczym (5552 osoby).

1.4. Ochrona zdrowia

Liczba placówek ochrony zdrowia w powiecie bytowskim. Na terenie powiatu bytowskiego funkcjonują placówki ochrony zdrowia świadczące pomoc medyczną w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:

- 27 gabinetów podstawowej opieki zdrowotnej,
- 35 przychodni specjalistycznych,
- 2 szpitale,
- 17 gabinetów stomatologicznych,
- 5 pracowni diagnostycznych.

W powiecie bytowskim działa 16 aptek ogólnodostępnych i 4 punkty apteczne.

Tabela 7. Liczba pacjentów Szpitala Powiatu Bytowskiego z podziałem na oddziały

Parametry statystyczne	Oddział Chorób Wewnętrzny	Oddział Anestezjologii i Intensywnej	Oddział Chirurgiczny Ogólny	Oddział Pediatryczny	Oddział Położniczo-Ginekologiczny	Oddział Neonatologiczny	Ogółem Oddziały Szpitalne
Liczba łóżek	31	4	20	13	22	12	102
Liczba leczonych	1279	58	1577	753	1416	468	5551
Liczba osobodni	9609	1175	4327	2421	3228	1466	22226

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

Tabela 8. Liczba porad udzielonych w przychodniach Szpitala Powiatu Bytowskiego

Nazwa komórki	Liczba świadczeń w 2018 r.	Liczba świadczeń w 2019 r.
Poradnia diabetologiczna	3211	3561
Poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej	8817	7549
Poradnia chirurgii ogólnej	5427	5443
Poradnia położniczo-ginekologiczna	5093	4561
Poradnia kardiologiczna	4024	4613
Poradnia anestezjologiczna	poradnia funkcjonuje od 2019 roku	360
RAZEM	26 590	26 087
AMBULATORIUM ŚWIADCZENIA DIAGNOSTYCZNE KOSZTOCHŁONNE		
Pracownia Endoskopii - kolonoskopia	990	1316
REHABILITACJA LECZNICZA		
Pracownia Fizjoterapii – zabiegi fizjoterapeutyczne	105 780 zabiegów	109 081 zabiegów
POZ – NOCNA I ŚWIĄTECZNA OPIEKA ZDROWOTNA		
Ambulatorium POZ/nocna i świąteczna opieka zdrowotna/porady	9 774	6 909
POZ – TRANSPORT W POZ		
Zespół Transportowy „T”	1 090	377

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

Rada Powiatu uchwałą nr XXVI/200/2017 z dnia 29.05.2017 roku przyjęła Program szczepień profilaktycznych przeciwko grypie dla mieszkańców powiatu bytowskiego po 65. roku życia. W latach 2018 - 2019 wykonano łącznie 1835 szczepień, które zostały w całości sfinansowane z budżetu powiatu (60 tys. zł w 2018 r., 72 tys. - w 2019 r.)

Tabela 9. Liczba szczepień przeciwko grypie w gminach powiatu bytowskiego

Gmina	Liczba szczepień w 2018 r.	Liczba szczepień w 2019 r.
Borzytuchom	40	50
Bytów	271	329
Czarna Dąbrówka	80	90
Kołczygłowy	50	30
Lipnica	80	50
Miastko	150	190
Parchowo	40	50
Studzienice	60	65
Tuchomie	40	40
Trzebielino	50	80
Razem	861	974

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

W ramach realizacji *Regionalnego programu polityki Zdrowotnej – szczepienia przeciwko pneumokokom dla osób 65+ z grupy ryzyka* zaszczepiono 80 mieszkańców powiatu bytowskiego. Z budżetu powiatu wydatkowano na ten cel 12 tys. zł (ok. 45% kosztów).

1.5. Edukacja

Na terenie powiatu funkcjonują następujące placówki edukacyjne:

- dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy:
 - przedszkola,
 - szkoły podstawowe,
- dla których organem podstawowym jest powiat:
 - licea ogólnokształcące,
 - technika,
 - szkoły branżowe,
 - specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

W powiecie działają również niepubliczne placówki edukacyjne. Ze względu na bliskość ośrodków akademickich nie ma natomiast wyższych uczelni ani ich filii. We wszystkich szkołach prowadzonych przez powiat bytowski (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2020/2021 przewiduje się utworzenie łącznie 21 oddziałów klas I, w których będzie mogło się kształcić 644 uczniów. Utworzonych zostanie łącznie:

- 6 oddziałów liceów ogólnokształcących dla 180 uczniów,
- 9 oddziałów techników dla 284 uczniów,
- 6 oddziałów branżowych szkół I stopnia dla 180 uczniów¹³.

¹³ www.powiatbytowski.pl/edukacja-i-sport/rekrutacja-do-szkol

Tabela 10. Szkoły i placówki publiczne w roku szkolnym 2018/2019

Lp.	Nazwa szkoły (placówki)	Typ szkoły (wg SIO na 30 września 2018 r.)	Liczba uczniów (wychowanków)	
			stan na 30.09.2017	stan na 30.09.2018
1	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bytowie	Liceum Ogólnokształcące	365	366
2	Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Bytowie	Technikum	541	564
3	Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Bytowie	Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego	81	87
		Technikum	199	202
		Zasadnicza Szkoła Zawodowa	258	120
		Branżowa Szkoła I stopnia	127	233
4	Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Łodzierzy	Technikum	96	85
		Zasadnicza Szkoła Zawodowa	111	40
		Branżowa Szkoła I stopnia	74	107
5	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Miastku	Liceum Ogólnokształcące	129	116
		Technikum	225	221
6	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bytowie	Przedszkole	9	8
		Szkoła Podstawowa specjalna	63	79
		Gimnazjum specjalne	25	12
		Zasadnicza Szkoła Zawodowa specjalna	17	8
		Branżowa Szkoła I stopnia	10	18
		Szkoła Przysposabiająca do Pracy	33	34
7	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tursku	Szkoła Podstawowa specjalna	31	35
		Gimnazjum specjalne	14	8
		Szkoła Przysposabiająca do Pracy	18	16
8	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bytowie		9842 dzieci objętych opieką	9750 dzieci objętych opieką
9	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Miastku		6049 dzieci objętych opieką	5906 dzieci objętych opieką
10	Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Miastku		260 dzieci objętych opieką	260 dzieci objętych opieką
11	Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej w Bytowie		224 uczniów i 589 kursantów	224 uczniów i 589 kursantów

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

Informacja o kierunkach kształcenia planowanych na rok szkolny 2020/2021 w szkołach ponadpodstawowych prowadzonych przez powiat bytowski¹⁴

Tabela 11. Kierunki kształcenia (rozszerzenia przedmiotowe) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych liceów ogólnokształcących

	Rozszerzenia przedmiotowe w oddziałach	Liczba oddziałów	Liczba uczniów w oddziałach
I LO w Bytowie, ul. Gdańska 57	j. polski, historia, j. angielski	1	30
	biologia, chemia, j. angielski	1	30
	geografia, matematyka, j. angielski	1	30
	matematyka, fizyka, informatyka/chemia	1	30
	RAZEM:	4	120
II LO MS w Bytowie, ul. Sikorskiego 35	LO „mundurowe”	1	30
LO z Oddziałami Mistrzostwa Sportowego w Miastku, ul. Młodzieżowa 3	medyczno-politechniczno-humanistyczne	1	30

Źródło: www.powiatbytowski.pl/edukacja-i-sport/rekrutacja-do-szkol

Tabela 12. Kierunki kształcenia (zawody) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych techników

Szkoła	Zawód	Liczba oddziałów w	Liczba uczniów w oddziałach
Technikum Nr 1 w Bytowie ul. Sikorskiego 35	technik informatyk/technik programista	1	32
	technik pojazdów samochodowych/technik mechanik/ technik technologii drewna	1	32
	RAZEM	2	64
Technikum Nr 2 w Bytowie ul. Derdowskiego 3	technik ekonomista	1	30
	technik żywienia i usług gastronomicznych	1	30
	technik hotelarstwa/technik handlowiec	1	32
	technik spedytor/technik logistyk	1	32
	RAZEM:	4	124
Technikum w Miastku, ul. Młodzieżowa 3	technik pojazdów samochodowych/technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej/technik spawalnictwa	1	32
	technik informatyk/ technik reklamy	1	32
	RAZEM	2	64
Technikum w Łodzierzy 11	technik żywienia i usług gastronomicznych/technik spedytor lub logistyk	1	32

Źródło: www.powiatbytowski.pl/edukacja-i-sport/rekrutacja-do-szkol

¹⁴ idem

Tabela 13. Kierunki kształcenia (zawody) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych branżowych szkół I stopnia

Szkoła	Zawód	Liczba oddziałów	Liczba uczniów w oddziałach
Branżowa Szkoła I stopnia w Bytowie ul. Sikorskiego 35	ślusarz	3	90
	kucharz		
	mechanik pojazdów samochodowych/kierowca mechanik		
	sprzedawca		
	stolarz/monter stolarki budowlanej		
	wielozawodowa	1	30
	RAZEM	4	120
Branżowa Szkoła I stopnia w Łodzierzy 11	kucharz/ sprzedawca	1	30
	wielozawodowa	1	30
	RAZEM	2	60

Źródło: www.powiatbytowski.pl/edukacja-i-sport/rekrutacja-do-szkol

Wyniki egzaminu maturalnego w powiecie bytowskim. W powiecie bytowskim do egzaminu maturalnego w sesji wiosennej w 2019 roku przystąpiło 399 abiturientów. Egzamin maturalny wśród absolwentów wszystkich szkół powiatu bytowskiego (publicznych i niepublicznych) zdało 74% (o 3% mniej niż w roku 2018), zaś wśród absolwentów szkół publicznych - 78,2% (o ponad 3% mniej niż w roku 2018)¹⁵.

Tabela 14. Porównanie zdawalności egzaminu maturalnego w maju 2019 r.

Zdawalność egzaminu maturalnego		
w kraju	w województwie pomorskim	w powiecie bytowskim
80,5%	78,4%	78,2%

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

Tabela 15. Zdawalność egzaminu maturalnego wśród abiturientów w poszczególnych szkołach w sesji wiosennej 2019 roku

Szkoła	Liczba zdających	Liczba osób, które zdały egzamin	Odsetek pozytywnych wyników
ZSO Bytów - liceum	117	110	94%
ZSEU Bytów - technikum	126	101	80,2%
ZSP Bytów - technikum	43	28	65,1%
ZSP Bytów - liceum	25	7	28%
ZSOiT Miastko - technikum	33	22	66,7%
ZSOiT Miastko - liceum	43	39	90,7%
ZSP Łodzierz - technikum	12	5	41,7%
	399	312	78,2%

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

Wśród jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest powiat, najlepsze wyniki egzaminu maturalnego w sesji wiosennej uzyskali absolwenci ZSO w Bytowie i ZSOiT w Miastku – liceum. Na ogólnie niższy wynik w porównaniu ze wskaźnikami dla województwa i kraju miały wpływ bardzo słabe wyniki egzaminu w ZSP w Łodzierzy oraz liceum w ZSP w Bytowie.

¹⁵ Raport o stanie powiatu za 2019 rok

1.6. Kultura i sport

Działalność kulturalna w powiecie bytowskim realizowana jest przez gminne ośrodki i centra kultury, świetlice wiejskie, gminne biblioteki i muzea. Na terenie powiatu działa także Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Miastku – placówka publiczna, oświatowo-wychowawcza, realizująca zadania edukacyjne, wychowawcze, kulturalne, profilaktyczne, opiekuńcze, prozdrowotne i sportowe. Celem placówki jest rozwijanie uzdolnień, zainteresowań i umiejętności w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Zajęcia odbywają się w ramach 3 pracowni:

- taneczno-muzycznej,
- teatralno-plastycznej,
- naukowo-techniczno-sportowej.

Kolejną placówką kulturalną o zasięgu powiatowym jest Bytowskie Centrum Kultury w Bytowie. Prowadzi ono zajęcia w ramach sekcji: muzycznej, teatralnej, plastycznej, tanecznej, wokalne i literackiej. Bytowskie Centrum Kultury organizuje wiele przeglądów, imprez teatralnych i estradowych, jest współorganizatorem większości imprez w mieście. W Centrum działa kino Albatros, które dysponuje salą ze 180 miejscami na widowni. Według danych z 2019 odbyły się 1 193 seanse, na które przyszło 41 810 widzów.

Łącznie na terenie powiatu w 2019 roku działało 18 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. 12 instytucji posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 1 975 standardowych miejsc dla widzów. Jednostki zorganizowały 817 imprez, w których wzięły udział 83 433 osoby. W zajęciach prowadzonych przez 86 kół, klubów i sekcji uczestniczyło 1255 członków.

W powiecie bytowskim działały 3 muzea łącznie z oddziałami (oddziały: 2). Odnotowano 40 921 zwiedzających, co daje 5 163 osoby zwiedzające na 10 tys. mieszkańców. W 2019 w powiecie bytowskim działało 20 bibliotek i filii publicznych posiadających księgozbiór liczący 256 870 wolumenów oraz 2 biblioteki i filie naukowe z księgozbiorem liczącym 47 023 wolumeny (w tym zbiory specjalne: 1 459 wolumenów).

Według danych z 2016 w powiecie bytowskim działały 53 kluby sportowe (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS) zrzeszające 3 050 członków. Zarejestrowano 2 966 ćwiczących:

- mężczyźni: 2 200,
- kobiety: 766,
- chłopcy do lat 18: 1 625,
- dziewczęta do lat 18: 653.

Aktywnych było 90 sekcji sportowych. Zajęcia sportowe prowadzone były przez 93 trenerów, 37 instruktorów sportowych oraz 28 innych osób¹⁶.

¹⁶ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski#kultura-rekreacja-i-noclegi

1.7. Organy i instytucje wsparcia społecznego

Na terenie powiatu bytowskiego działają jednostki pomocy społecznej zarówno szczebla powiatowego, jak i gminnego (m.in. gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej), co wpływa na zakres świadczonej pomocy. W powiecie bytowskim funkcjonują następujące organy wsparcia społecznego:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bytowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Parchowie,
- Dom Pomocy Społecznej DWOREK w Dąbiu,
- 2 Środowiskowe Domy Samopomocy: w Miastku i Bytowie,
- 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: Dom dla Dzieci w Tuchomiu i Dom dla Dzieci w Gostkowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie,
- Centrum Integracji Społecznej w Bytowie,
- Centrum Integracji Społecznej w Miastku,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bytowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Miastku,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Bytowie,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy przy Szpitalu Miejskim w Miastku,
- Ośrodki pomocy społecznej,
- Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

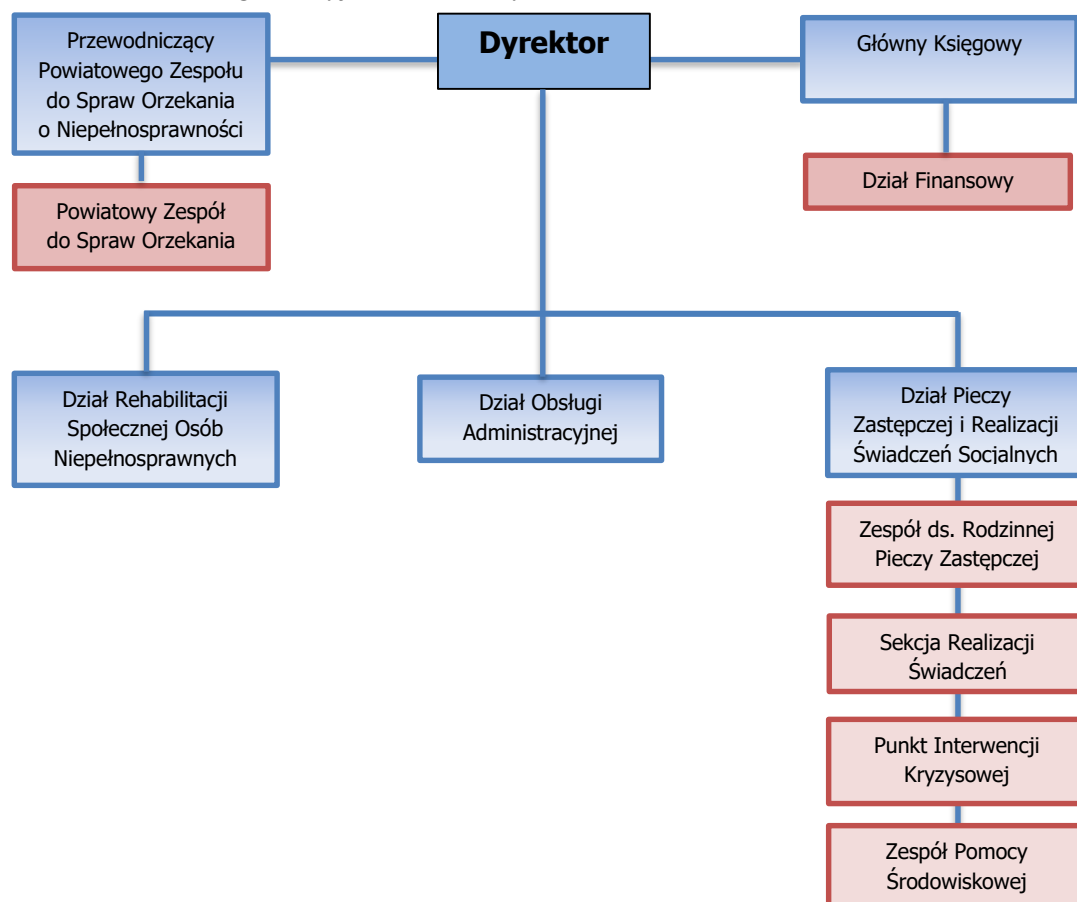
W ramach swoich kompetencji placówki zapewniają pomoc i wsparcie osobom niepełnosprawnym, starszym, dzieciom, rodzinom - zarówno biologicznym, jak i działającym w ramach pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie. Strukturę organizacyjną PCPR w Bytowie oraz zakres działania poszczególnych komórek organizacyjnych Centrum reguluje Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie uchwalony przez Radę Powiatu Bytowskiego Uchwałą Nr XIV/112/2012 z dnia 22.03.2012 r. oraz Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie uchwalony Uchwałą Zarządu Powiatu Bytowskiego Nr 17/40/2015 z dnia 14 kwietnia 2015 r. Na mocy w/w dokumentów w skład Centrum wchodzi następujące komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy:

- Dział Pieczy Zastępczej i Realizacji Świadczeń Socjalnych,
- Dział Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
- Dział Finansowy,
- Dział Obsługi Administracyjnej,

oraz działający przy PCPR Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który został utworzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Wykres 20. Struktura organizacyjna PCPR w Bytowie

W okresie od 1stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019r. w jednostce zatrudnionych było 29 pracowników w tym: 3 osoby na stanowiskach kierowniczych urzędniczych (Dyrektor PCPR, Kierownik Działu Pieczy Zastępczej i Realizacji Świadczeń Socjalnych oraz zatrudniony na 4/5 etatu Kierownik Działu Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych), 13 osób – na stanowiskach urzędniczych, 1 osoba na stanowisku obsługi – sprzątaczką, 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 1 starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, 2 specjalistów pracy socjalnej, w tym 1 zatrudniony na 1/5 etatu, 1 osoba na stanowisku pomoc biurowa do realizacji projektu, 1 osoba na stanowisku pomoc biurowa, 1 osoba zatrudniona na stanowisku pomoc administracyjna, 1 specjalista pracy z rodziną, 1 psycholog oraz 3 pedagogów. Na dzień 31 grudnia 2019 r. stan zatrudnienia w Centrum wynosił 24 osoby.

PCPR w Bytowie sprawuje nadzór nad działalnością domu pomocy społecznej i warsztatów terapii zajęciowej funkcjonującymi na terenie powiatu. Powiat bytowski nie dysponuje zasobem w postaci Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W strukturach PCPR wyodrębniony jest podległy Dyrektorowi PCPR Punkt Interwencji Kryzysowej, który pomaga mieszkańcom Powiatu przezwyciężyć trudne sytuacje życiowe poprzez udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej oraz doradztwa pedagogicznego w sytuacji przemocy w rodzinie, rozvodu, kryzysów w związkach, napadu, gwałtu, wypadków komunikacyjnych, katastrof, pożarów, straty osobistej czy też kryzysów uzależnień.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Bytowie. Powołany z dniem 1 października 2011 roku Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Bytowie działa przy PCPR w Bytowie i zajmuje się

orzecznictwem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Zespół realizuje zadania określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. 2020 poz.426) oraz w aktach wykonawczych. Do podstawowych zadań Zespołu należy:

- wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- wydawanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazania do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bytowie. Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie rozpoczął działalność z początkiem 2002 roku. Jest to placówka, która stwarza możliwości udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej dla 30 niepełnosprawnych mieszkańców powiatu. Osoby niepełnosprawne kierowane są do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej na podstawie orzeczenia zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności. Terapia dla nich jest prowadzona w sześciu pracowniach pod kierunkiem terapeutów, psychologa i rehabilitanta:

- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia ogrodnicza i rękodzieła artystycznego,
- pracownia komputerowo-poligraficzna,
- pracownia plastyczna,
- pracownia stolarska,
- pracownia tkacko-dziwiarska.

Każda z sześciu pracowni usprawnia uczestników w innej dziedzinie. Program terapii w pracowniach jest dostosowany do psychofizycznych możliwości uczestnika. Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Uczestników do placówki przywozi i odwozi samochód przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych.

Poza zajęciami przewidzianymi w poszczególnych pracowniach każdy z uczestników ćwiczy na sali rehabilitacyjnej oraz ma zapewnione wsparcie psychologiczne.

Dom Pomocy Społecznej w Parchowie. Dom Pomocy Społecznej w Parchowie to placówka dla dzieci i młodzieży żeńskiej niepełnosprawnej intelektualnie, dysponująca 70 miejscami. Dom prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Samarytanek. Zapewnia całodobową opiekę medyczno-pielęgniarską, wyżywienie i zakwaterowanie, usługi opiekuńcze, socjalne, rehabilitacyjne i religijne zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej, a w szczególności:

1) w zakresie potrzeb bytowych, zapewnia:

- miejsce zamieszkania,
- wyżywienie, w tym również dietetyczne zgodnie ze wskazaniami lekarza,
- obuwie i odzież,
- utrzymanie czystości;

2) opiekuńcze, polegające na:

- udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,

- pielęgnacji,
- niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych,

3) wspomagające, polegające na:

- umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,
- podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców,
- umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
- zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców,
- stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i środowiskiem,
- działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca w miarę jego możliwości.

Na koniec 2019 r. w Domu Pomocy Społecznej w Parchowie zatrudnionych było 55 osób (z tego 1 osoba przebywała na urlopie wychowawczym, 1 osoba - na urlopie macierzyńskim i 1 osoba na urlopie bezpłatnym). Na dzień 31 grudnia 2019 r. w Domu Pomocy Społecznej w Parchowie przebywało łącznie 68 mieszkanki.

Dom Pomocy Społecznej DWOREK w Dąbiu. Dom przeznaczony jest dla 78 osób dorosłych - kobiet i mężczyzn w różnym wieku, wymagających opieki i pielęgnacji przez osoby trzecie, w tym zmuszonych do stałego przebywania w łóżku, niesamodzielnych z trwałym unieruchomieniem lub niepełnosprawnością somatyczną. Zakres usług poza świadczeniami socjalno-bytowymi obejmuje pielęgnację, realizację zleconego leczenia, terapię zajęciową, rehabilitację, pomoc psychologiczną, działalność kulturalną i opiekę duszpasterską.

Środowiskowe Domy Samopomocy w Miastku i w Bytowie. Środowiskowy Dom Samopomocy w Miastku i Środowiskowy Dom Samopomocy i Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej w Bytowie przeznaczone są dla osób niepełnosprawnych, które we własnych domach nie mają należytej opieki specjalistycznej. W placówce osoby te codziennie przez osiem godzin mogą korzystać z pomocy terapeutów, fizjoterapeutów i psychologów. Oba domy są prowadzone przez Fundację „Sprawni Inaczej” z Kościerzyny. Terenem działania Środowiskowego Domu Samopomocy w Miastku jest Gmina Miastko, natomiast Środowiskowego Domu Samopomocy w Bytowie – Miasto i Gmina Bytów. W przypadku posiadania wolnych miejsc dopuszcza się możliwość przyjmowania uczestników również z innych gmin.

Zadaniem środowiskowego domu samopomocy jest:

1) Świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychofizycznymi, w tym upośledzonych umysłowo, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób a są jej pozbawione, przez:

- stworzenie odpowiednich warunków do wielogodzinnego przebywania w nim;
- zapewnienie wyżywienia w postaci przynajmniej jednego ciepłego posiłku dziennie;
- naukę samodzielności w zakresie podstawowych czynności samoobsługowych;
- prowadzenie terapii zajęciowej z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości poszczególnych uczestników;
- prowadzenie rehabilitacji ruchowej.

- 2) Umożliwienie uczestnikom korzystania ze wszystkich możliwości, które mogą zaistnieć w środowisku lokalnym i przyczynić się do zapewnienia im godziwego miejsca w społeczności, z której się wywodzą, m.in. przez:
 - umożliwienie uczestnictwa w imprezach integracyjnych organizowanych przez różne podmioty (szkoły, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury i inne) działające na terenie zamieszkania podopiecznych.
 - organizowanie wystaw prezentujących wytwory uczestników.
- 3) Organizowanie turnusów rehabilitacyjnych lub innych form specjalistycznego wypoczynku poza miejscem zamieszkania podopiecznych.
- 4) Zapewnienie specjalistycznej pomocy rodzinom uczestników środowiskowego domu samopomocy przez:
 - organizowanie dla rodziców specjalistycznych szkoleń; umożliwienie kontaktu z lekarzem specjalistą, psychologiem i pedagogiem;
 - udzielenie porad prawnych związanych z przepisami dotyczącymi praw osób niepełnosprawnych.
- 5) Organizowanie i udzielenie innych form pomocy stosownie do potrzeb uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy.

Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie. Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie realizuje zadania wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁷. Do jego zadań w szczególności należy:

- 1) opracowywanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- 3) udzielenie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- 4) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy,
- 5) inicjowanie i wdrażanie instrumentów rynku pracy,
- 6) inicjowanie i realizacja szkoleń osób bezrobotnych,
- 7) inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
- 8) opracowanie analiz i sprawozdań, w tym monitoringu zawodów deficytowych, nadwyżkowych oraz dokonanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia i organów zatrudnienia,
- 9) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązywanie lub łagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- 10) współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia,

¹⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, t.j. Dz.U 2020 poz. 1409

- 11) współpraca z gminami w zakresie ofert pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizowanie robot publicznych oraz zatrudnienia socjalnego,
- 12) przyznawanie i wypłacanie zasiłków,
- 13) wydawanie decyzji,
- 14) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
- 15) realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES,
- 16) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca,
- 17) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy.

Działaniami PUP w Bytowie organizowanymi w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych z terenu powiatu bytowskiego są m.in.:

- prace społecznie użyteczne, które skierowane są do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Bezrobotny jest kierowany do prac społecznie użytecznych na skutek skierowania przez starostę;
- staże, które umożliwiają nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Proponowany okres stażu nie może być krótszy niż 3 miesiące i jednocześnie nie dłuższy niż 12 miesięcy;
- szkolenia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy zgodnie z planem szkoleń na dany rok kalendarzowy. Starosta inicjuje, organizuje i finansuje ze środków Funduszu Pracy szkolenia bezrobotnych w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji, zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia. Szkolenie może trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie nie dłużej niż 12 miesięcy,
- jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej,
- Punkt Doradztwa Zawodowego, który prowadzi szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy oraz zajęcia aktywizacyjne, realizowane w formie warsztatowej.

Centrum Integracji Społecznej w Bytowie. Podstawą prawną umożliwiającą funkcjonowanie CIS jest ustawa o zatrudnieniu socjalnym (dalej: ustawa).¹⁸ CIS w Bytowie jest jednostką organizacyjną gminy miejsko-wiejskiej Bytów. W celu osiągnięcia reintegracji społecznej centrum integracji społecznej realizuje następujące usługi:

- 1) kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- 2) nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;

¹⁸ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, t.j. Dz.U. 2020 poz. 176

3) naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;

4) uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Uczestnictwo w CIS trwa do 11 miesięcy z możliwością przedłużenia o kolejnych 6 miesięcy. Zakładaną korzyścią jest możliwość powrotu na rynek pracy na zasadach tzw. zatrudnienia wspieranego. Po zakończeniu uczestnictwa w CIS powiatowy urząd pracy kieruje uczestnika do pracy u pracodawcy lub w CIS; uczestnik może też założyć własną działalność gospodarczą bądź spółdzielnię socjalną. Pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia skierowanego pracownika przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy, a w zamian otrzymuje ze środków funduszu pracy częściową refundację wynagrodzeń.

Centrum Integracji Społecznej w Miastku. Centrum Integracji Społecznej w Miastku powołane zostało do realizacji zadań mających na celu reintegrację zawodową i społeczną osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Podmiotem prowadzącym jest „Teen Challenge” Chrześcijańska Misja Społeczna.

Uczestnikami Centrum Integracji Społecznej w Miastku mogą zostać:

- osoby bezrobotne i zarejestrowane w urzędzie pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy;
- osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, które zakończyły program terapeutyczny w zakładzie opieki zdrowotnej;
- osoby chore psychicznie;
- osoby bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności;
- osoby zwolnione z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem;
- uchodźcy realizujący indywidualny program Integracji.

W myśl ustawy są to osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Zgodnie z ustawą CIS w Miastku realizuje program reintegracji zawodowej i społecznej poprzez:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów dzięki zatrudnieniu lub działalności gospodarczej;
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Poradnia psychologiczno-pedagogiczna. Na terenie Powiatu Bytowskiego funkcjonują 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bytowie,
- 2) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Miastku.

Celem poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Poradnia udziela pomocy również rodzicom i nauczycielom w sprawach związanych z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Do zadań poradni należy:

- 1) diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- 2) udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- 3) realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- 4) organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej:

- rodzicom dzieci w wieku 0-3 lat, pozostających w domach rodzinnych oraz dzieciom w wieku 3-5 lat nieuczęszczającym do przedszkola,
- w wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci przedszkolnych w wieku 3-6 lat,
- uczniom szkół w przezwyciężaniu trudności szkolnych i wychowawczych,
- nauczycielom, którzy w szkole zajmują się udzielaniem pomocy uczniom mającym szczególne trudności w nauce,
- młodzieży w dokonywaniu trafnego wyboru dalszego kierunku kształcenia, zawodu i zdobycia umiejętności pozyskiwania pracy,
- rodzinie dysfunkcyjnej (alkoholizm, przemoc, z problemami w wypełnianiu funkcji społecznej),
- w zapobieganiu patologii społecznej, resocjalizacji dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem i uzależnionej,
- dzieciom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom.

Poradnia realizuje swoje zadania w szczególności przez: diagnozę, terapię, konsultacje, psychoedukację, doradztwo, działalność profilaktyczną, działalność informacyjną.

W poradni psychologiczno-pedagogicznej działa zespół orzekający, który wydaje:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Korzystanie z usług poradni jest dobrowolne i bezpłatne. Z pomocy można korzystać w sprawach dzieci w wieku od urodzenia zamieszkujących teren działania poradni oraz

w sprawach dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkoli i szkół znajdujących się na w/w terenie niezależnie od ich miejsca zamieszkania.

Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Bytowie. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy (ZOL) w Bytowie utworzony 1 lipca 2000 r. jest jednostką organizacyjną Szpitala Powiatu Bytowskiego Sp. z o.o. w Bytowie. ZOL przyjmuje osoby, które nie wymagają hospitalizacji, ale ze względu na stan zdrowia muszą korzystać z opieki, pielęgnacji, kontynuacji leczenia, rehabilitacji w placówce stacjonarnej opieki długoterminowej. Dysponuje miejscami dla 42 pacjentów, którzy przebywa ją w pokojach dwuosobowych, każdy ze swoim węzłem sanitarnym. Osoby ubiegające się o skierowanie muszą posiadać aktualne ubezpieczenie. Pobyt w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym ma charakter okresowy. Personel sprawujący opiekę to: lekarz, pielęgniarki, opiekunki, rehabilitantki, kapelan, psycholog, terapeuta zajęciowy, pracownicy gospodarczy. W razie konieczności ZOL korzysta z konsultacji lekarzy specjalistów ze szpitala.

Zakład Opiekuńczo-Leczniczy przy Szpitalu Miejskim w Miastku. ZOL w Miastku rozpoczął swoją działalność 1 stycznia 2011 r. Został przygotowany dla 35 pacjentów, dysponuje trzy-, cztero- i pięcioosobowymi pokojami oraz dużą świetlicą, w której pacjenci mogą przebywać w ciągu dnia. ZOL przyjmuje osoby, które nie wymagają hospitalizacji, ale ze względu na stan zdrowia muszą korzystać z opieki, pielęgnacji, kontynuacji leczenia, rehabilitacji w placówce stacjonarnej opieki długoterminowej. Opiekę nad pacjentami sprawują: lekarz, pielęgniarki, opiekunki, rehabilitantki, kapelan, psycholog, terapeuta zajęciowy, pracownicy gospodarczy.

Ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu. Ośrodki pomocy społecznej funkcjonują we wszystkich gminach powiatu. Oferują one osobom potrzebującym pomoc i wsparcie w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne wypłacane są klientom o dochodzie na osobę nieprzekraczającym poziomu określonego w ustawie o pomocy społecznej. Pomoc niefinansowa obejmuje głównie pracę socjalną oraz usługi opiekuńcze i pracę asystenta rodziny realizowane w miejscu zamieszkania potrzebującego pomocy.

Na terenie powiatu bytowskiego funkcjonuje 10 ośrodków pomocy społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie,
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastku,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołczygłowach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnicy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Parchowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Studzienicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchomiu.

Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. Na terenie powiatu bytowskiego funkcjonuje również wiele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, które realizują zadania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych i zapobiegania szereganiu się patologii społecznych. W 2019 roku działało 369 organizacji pozarządowych, w tym:

- 224 stowarzyszenia rejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- 56 Ochotniczych Straży Pożarnych,
- 24 fundacje,
- 52 kluby sportowe (w tym Uczniowskie Kluby Sportowe),
- 13 stowarzyszeń zwykłych.

Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Wydział Rozwoju i Spraw Społecznych oraz Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa na realizację zadań publicznych w drodze otwartych konkursów ofert na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2019, poz. 688 ze zm.) zaplanowały dla organizacji pozarządowych środki finansowe w wysokości 205.000,00 zł. Zarząd Powiatu Bytowskiego ogłosił dwa konkursy ofert na realizację zadań publicznych w zakresie:

- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- nauki i edukacji,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- krajoznawstwa i turystyki,
- wspierania organizacji pozarządowych,
- ekologii i ochrony środowiska,
- działalności na rzecz integracji cudzoziemców,
- wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ostatecznie organizacjom pozarządowym udzielono wsparcia finansowego w kwocie ogółem 200.000,00 zł, podpisując z nimi 104 umowy na realizację zadań publicznych. Organizacje pozarządowe przy finansowym wsparciu powiatu realizowały projekty skierowane do osób z różnymi niepełnosprawnościami, np.:

- W ramach realizacji projektu „Grupa Wsparcia - Wspieramy się i pomagamy sobie” Stowarzyszenie „Jesteśmy” przeprowadziło zajęcia z zakresu rehabilitacji społecznej i terapii zajęciowej oraz warsztaty kulinarne. W projekcie wzięło udział 7 osób niepełnosprawnych.
- Stowarzyszenie „Jesteśmy” w ramach realizacji projektu „Żyj zdrowo i aktywnie” zorganizowało zajęcia rehabilitacyjne (z logopedii, masażu klasycznego, choreoterapii, zajęcia na basenie) oraz warsztaty kulinarne. W projekcie wzięło udział 10 osób niepełnosprawnych.
- Fundacja „Dogonić świat” w ramach realizacji projektu „Z psem łatwiej i przyjemniej – dogoterapia dla dzieci niepełnosprawnych z powiatu bytowskiego” przeprowadziła zajęcia terapeutyczne i rehabilitacyjne. W projekcie wzięło udział 5 dzieci niepełnosprawnych.
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Osób Upośledzonych Umysłowo ze Środowiskiem Lokalnym „Razem” - w ramach projektu „Wiele zależy od nas... Jestem tym co jem” zorganizowano zajęcia grupowe dot. chorób układu immunologicznego, konkurs plastyczny na temat profilaktyki cukrzycy, prelekcje dotyczące zdrowego żywienia,

zajęcia ruchowe (fitness i taneczne) oraz warsztaty kulinarne W projekcie wzięło udział 50 uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Tursku.

- Stowarzyszenie „Błękitna Wróżka” - w ramach projektu „Rodzina=Bezpieczeństwo” przeprowadzono konkurs fotograficzny, szkolenia dla rodzin na temat FAS oraz teatrzyk kukielkowy. W projekcie wzięło udział 56 osób - prowadzących rodzinne domy dziecka oraz rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Osób Upośledzonych Umysłowo ze Środowiskiem Lokalnym „Razem” - w ramach projektu „Życie znaczy oddychać” przeprowadzono warsztaty teatralne, konkurs plastyczny oraz quiz o tematyce uzależnień. W projekcie wzięło udział 50 uczniów z niepełnosprawnością intelektualną.

2. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej¹⁹ pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust.1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust. 1). Na podstawie ustawy udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 12) alkoholizmu lub narkomanii;
- 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Sensem i celem każdej formy pomocy jest rozwiązanie problemu, zniwelowanie jego skutków i zapobieżenie jego ponownemu pojawieniu się w przyszłości. Założeniem pomocy społecznej jest przezwyciężenie kryzysu, który stał się przyczyną utraty samodzielności życiowej i pełnej kontroli nad decyzjami stanowiącymi o jakości i poziomie codziennej egzystencji człowieka. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej utraciły tę szeroko rozumianą samodzielność życiową, przejawiającą się m.in. w zdolności do zaspokojenia

¹⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, t.j. Dz. U.

najważniejszych potrzeb własnych i swojej rodziny. Osobą pomagającą w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, a docelowo w życiowym usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem jest pracownik socjalny. Podejmowana przez niego praca socjalna, zgodnie artykułem 45 ust.1 ustawy²⁰, „świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym”.

Należy podkreślić, że osoby i rodziny wymagające wsparcia i pomocy społecznej prezentują różne postawy życiowe i w różny sposób uzasadniają swoje położenie i zachowania. Nie każda osoba wymagająca wsparcia sygnalizuje taką potrzebę. Niektórzy nie mają pełnej świadomości własnego trudnego położenia, inni z kolei odmawiają przyjęcia pomocy. Są też tacy, którzy z korzystania pomocy społecznej uczynili swego rodzaju sposób na życie – nie podejmują żadnych działań w celu pokonania kryzysu życiowego, nie współpracują z pracownikiem socjalnym, gdyż interesuje ich nie tyle odzyskanie kontroli nad własnym życiem, co wymierna korzyść (materialna lub niematerialna), którą mogą uzyskać. Świadczą o tym statystyki, które wykazują na przykład, że około 60% osób korzystających z pomocy i wsparcia ośrodków pomocy społecznej w powiecie bytowskim to klienci korzystający z pomocy długotrwale.

Niezależnie od postawy jednostki wobec propozycji adresowanej do niej pomocy należy podkreślić, że w pewnych okolicznościach profesjonalne wsparcie jest konieczne do rozwiązania danego problemu. Rozwód w rodzinie, różnorodne problemy rodzin zajmujących się na co dzień przewlekłe i nieuleczalnie chorymi bliskimi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi, rodzin, w których występuje bezrobocie, przemoc czy uzależnienia, to niektóre przykłady uzasadniające konieczność specjalistycznego wsparcia rodziny. W przypadku problemów materialnych pomoc niejednokrotnie może się ograniczać do udzielenia wsparcia finansowego i ewentualnego poradnictwa w zakresie rozwiązania problemu, gdyż beneficjentami pomocy społecznej są zazwyczaj osoby, które doświadczają obniżenia poziomu życia na skutek zdarzeń losowych. W ich życiu wydarzyło się coś, co spowodowało taki stan rzeczy, jednak osoby te dzięki właściwemu wsparciu i własnej motywacji mogą w dość krótkim czasie wyjść z sytuacji kryzysowej.

Inaczej jest w przypadku problemów świadczących o dysfunkcjonalności rodziny, a więc o niewłaściwym wypełnianiu przez nią przypisanych jej funkcji. Osoby zgłaszające się po pomoc jako główny problem występujący w ich życiu wskazują przeważnie trudności finansowe, jednak dokładna analiza ich sytuacji życiowej wskazuje na problemy o podłożu materialnym jako jedną z co najmniej kilku przyczyn sytuacji kryzysowej w ich życiu. W toku ustalania sytuacji klienta przez pracownika socjalnego okazuje się, że osoby te znajdują się w głębokim kryzysie życiowym w następstwie wieloletnich problemów i negatywnych zjawisk. Położenie rodziny ubiegającej się o pomoc jest w tym przypadku wypadkową działań nie tylko czynników zewnętrznych, niezawinionych przez jednostkę, lecz także takich, które wynikają z jej intencjonalnego działania. Powodują one znaczne spustoszenia w różnych sferach życia (rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej, materialnej). Tego rodzaju czynniki często przekładają się na takie zachowania, jak przemoc wobec najbliższych, uzależnienia od substancji psychoaktywnych, zachowania przestępcze oraz nieporadność życiowa i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

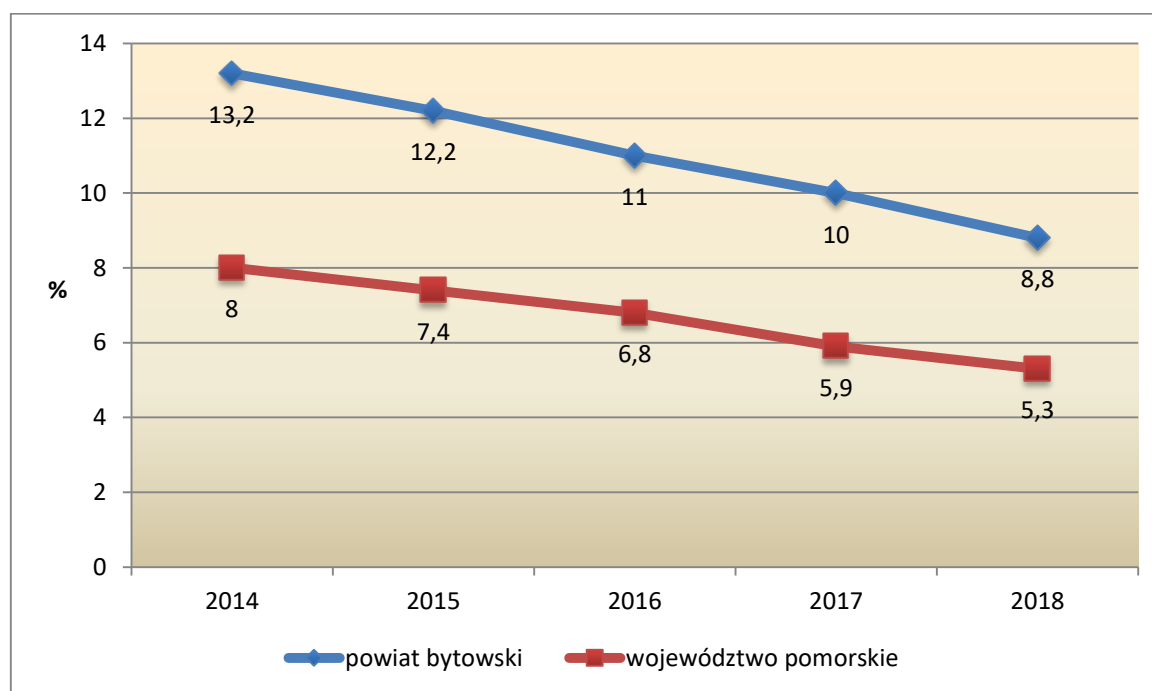
²⁰ idem

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej odpowiedzialne są ośrodki pomocy społecznej. Do ich podstawowych obowiązków należy:

- 1) prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- 2) bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- 3) współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- 4) aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega nieustannym zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Obecnie kryterium to ustalono na poziomie 701 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 2112 zł na rodzinę czteroosobową. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę potrzebujących i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

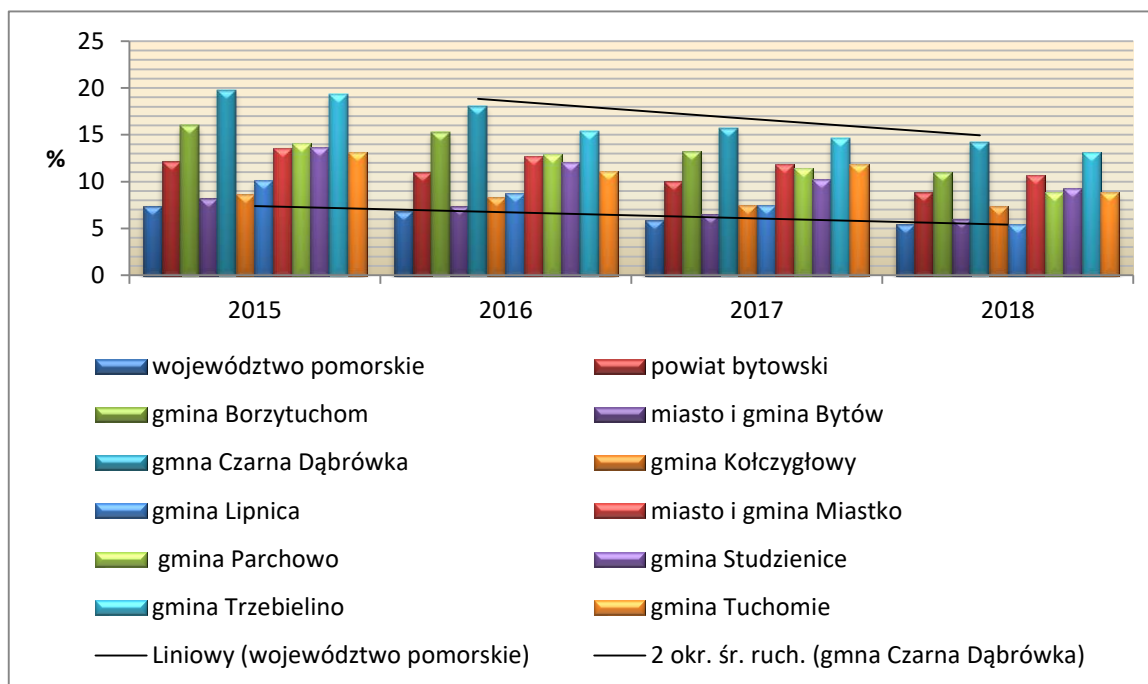
Wykres 21. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności powiatu bytowskiego ogółem

Źródło: dane GUS

W latach 2014-2018 odsetek mieszkańców powiatu korzystających z pomocy społecznej spadł o 33%, podobnie jak w całym województwie pomorskim. Należy jednak zauważyć, że wskaźnik ten dla powiatu jest o 66% wyższy, niż dla województwa.

Wykres 22. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców poszczególnych gmin powiatu bytowskiego ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej z powiatu bytowskiego

Tabela 16. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców poszczególnych gmin ogółem

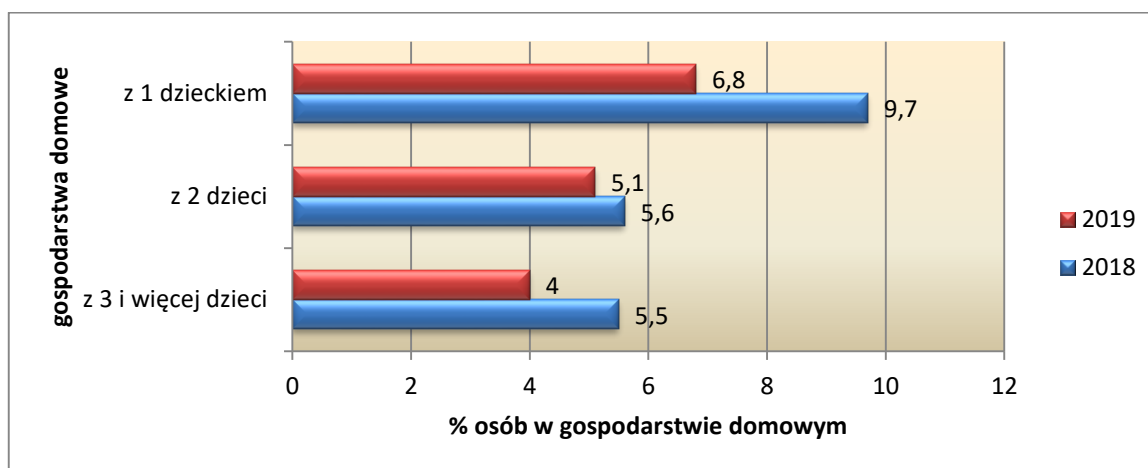
Jednostka administracyjna	2015	2016	2017	2018	Zmiana 2015=>2018
województwo pomorskie	7,4%	6,8%	5,9%	5,5%	-25,67%
powiat bytowski	12,2%	11%	10%	8,8%	-27,86%
gmina Borzytuchom	16%	15,3%	13,2%	11%	-31,25%
miasto i gmina Bytów	8,2%	7,4%	6,5%	6%	-26,82%
gmina Czarna Dąbrówka	19,7%	18%	15,7%	14,2%	-27,91%
gmina Kołczygłowy	8,6%	8,3%	7,5%	7,4%	-13,95%
gmina Lipnica	10,1%	8,7%	7,5%	5,4%	-46,53%
miasto i gmina Miastko	14,6%	12,7%	11,8%	10,7%	-26,71%
gmina Parchowo	14,1%	12,9%	11,4%	8,8%	-38,58%
gmina Studzienice	13,7%	12,1%	10,2%	9,3%	-32,11%
gmina Trzebielino	19,3%	15,4%	14,6%	13,1%	-32,12%
gmina Tuchomie	13,1%	11,1%	11,8%	8,8%	-32,82%

Źródło: dane GUS

W powiecie bytowskim na przestrzeni lat 2015-2018 udział osób otrzymujących wsparcie z ośrodków pomocy społecznej w ludności ogółem znacząco spadł we wszystkich gminach. Największy spadek odnotowano w gminach Lipnica (-46,5%), Parchowo (-38,58%) oraz Tuchomie (-32,82%). Najniższy wskaźnik odnotowano w gminie Lipnica, natomiast najwyższy – w gminie Czarna Dąbrówka. Mimo tak wysokich spadków w wymienionych gminach wskaźnik osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej jest wśród mieszkańców powiatu bytowskiego ogółem znacznie wyższy, niż w województwie pomorskim.

Rok 2019 przyniósł poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce, co widać w spadku zasięgu ubóstwa ekonomicznego. Spadek ten w zależności od rodzaju ubóstwa wyniósł od 1,2 pkt. proc. do 1,9. GUS przyjmuje trzy różne progi (granice) ubóstwa. Pierwszy to **ubóstwo skrajne**, wyróżniane w oparciu o minimum egzystencji. Minimum egzystencji wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka. W skali wszystkich gospodarstw domowych w 2019 roku ubóstwo skrajne dotyczyło 4,2 proc. osób, podczas gdy rok wcześniej było to 5,4 proc. Za minimum egzystencji, poniżej którego żyje ta grupa, uznaje się 614 zł na osobę samotną i 1658 zł na rodzinę czteroosobową (dwoje rodziców + dwoje dzieci do lat 14). Jest to wysokość przeciętnych miesięcznych wydatków. Trzeba jednocześnie podkreślić, że progi te każdego roku rosną wraz z bogaceniem się ogółu społeczeństwa. Drugim rodzajem ubóstwa jest **ubóstwo ustawowe**. Do tej grupy należą osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o świadczenie z pomocy społecznej. W 2019 roku zasięg ubóstwa ustawowego spadł do 9,0% z 10,9% rok wcześniej. W tym przypadku za próg uznaje się 701 zł na osobę samotną i 2112 zł na rodzinę czteroosobową. Trzeci rodzaj to **ubóstwo relatywne**. W tym przypadku za granicę ubóstwa uznaje się 50 proc. kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce. W 2019 roku ubóstwa relatywnego doświadczało 13,0% osób w gospodarstwach domowych, podczas gdy rok wcześniej - 14,2%. W największym stopniu skrajne ubóstwo dotyka rodzin z co najmniej trojgiem dzieci poniżej 18 lat. W tej grupie 6,8% osób w gospodarstwach domowych żyje poniżej minimum egzystencji. W 2019 roku to właśnie w tych rodzinach skrajne ubóstwo spadło najbardziej (o prawie 3%).

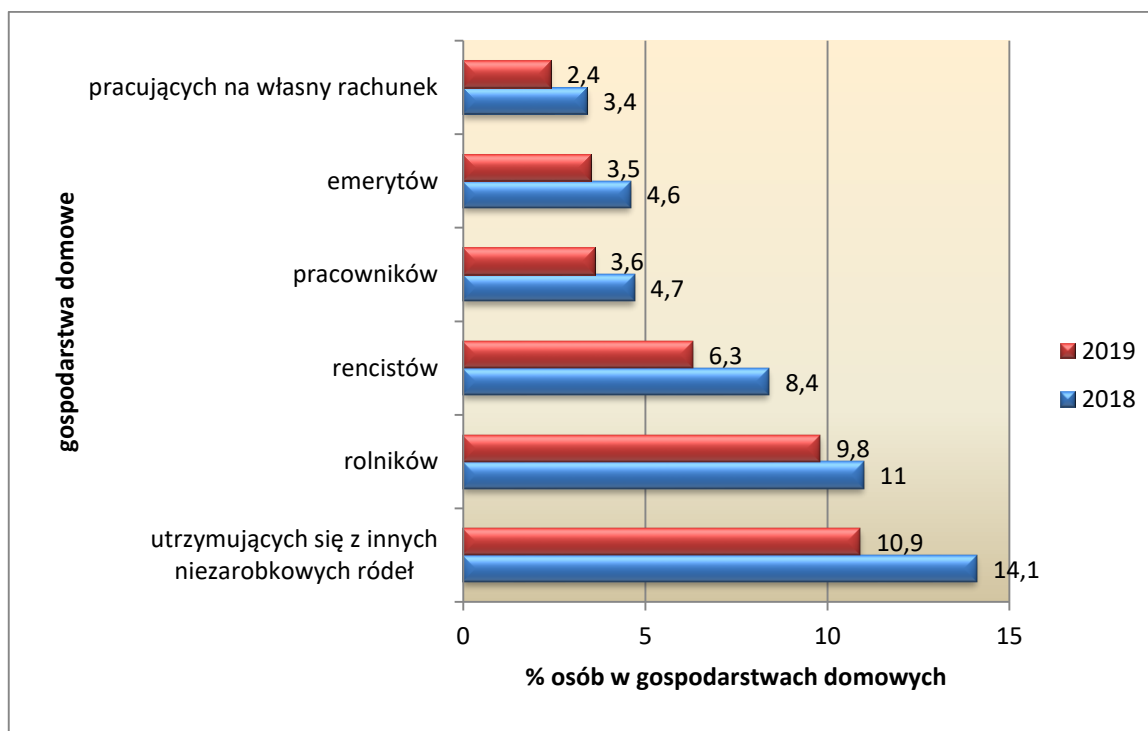
Wykres 23. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku 0 - 17 lat w całym kraju

Źródło: dane GUS

W gospodarstwach domowych utrzymujących się głównie ze świadczeń społecznych innych niż emerytury i renty wciąż 10,9% osób żyje poniżej minimum egzystencji. Jednak w tej grupie zasięg skrajnego ubóstwa zmniejszył się najbardziej - w porównaniu z 2018 rokiem o ok. 3% (w 2017 roku odsetek ten wyniósł 10,4%).

Wykres 24. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. według grup społeczno-ekonomicznych w całym kraju

Źródło: dane GUS

Pozytywne zmiany najbardziej widać w rodzinach mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, zasięg skrajnego ubóstwa nie zmniejszył się natomiast wśród osób starszych oraz wśród rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi. W gospodarstwach domowych z niepełnosprawnymi dziećmi w skrajnym ubóstwie żyło ponad 5 proc. osób.

Według Głównego Urzędu Statystycznego z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadku zasięgu ubóstwa skrajnego, relatywnego i ustawowego były wzrost wynagrodzeń i spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi - świadczenie wychowawcze Rodzina 500 plus.

Analizując dane dotyczące mieszkańców powiatu bytowskiego, można zauważyć spadek odsetka osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej. Ze wsparcia najczęściej korzystają mieszkańcy gmin Czarna Dąbrówka i Trzebielino, zaś najrzadziej mieszkańcy gmin Lipnica i Bytów.

Pomimo znacznego spadku liczby rodzin dotkniętych ubóstwem jest ono na terenie powiatu bytowskiego drugim w kolejności (po długotrwałej lub ciężkiej chorobie) powodem trudnej sytuacji życiowej, który w 2019 roku dotknął 1143 rodziny. W czterech gminach (Kołczygłowy, Miastko, Parchowo, Tuchomie) ubóstwo jest głównym powodem trudnej sytuacji życiowej.

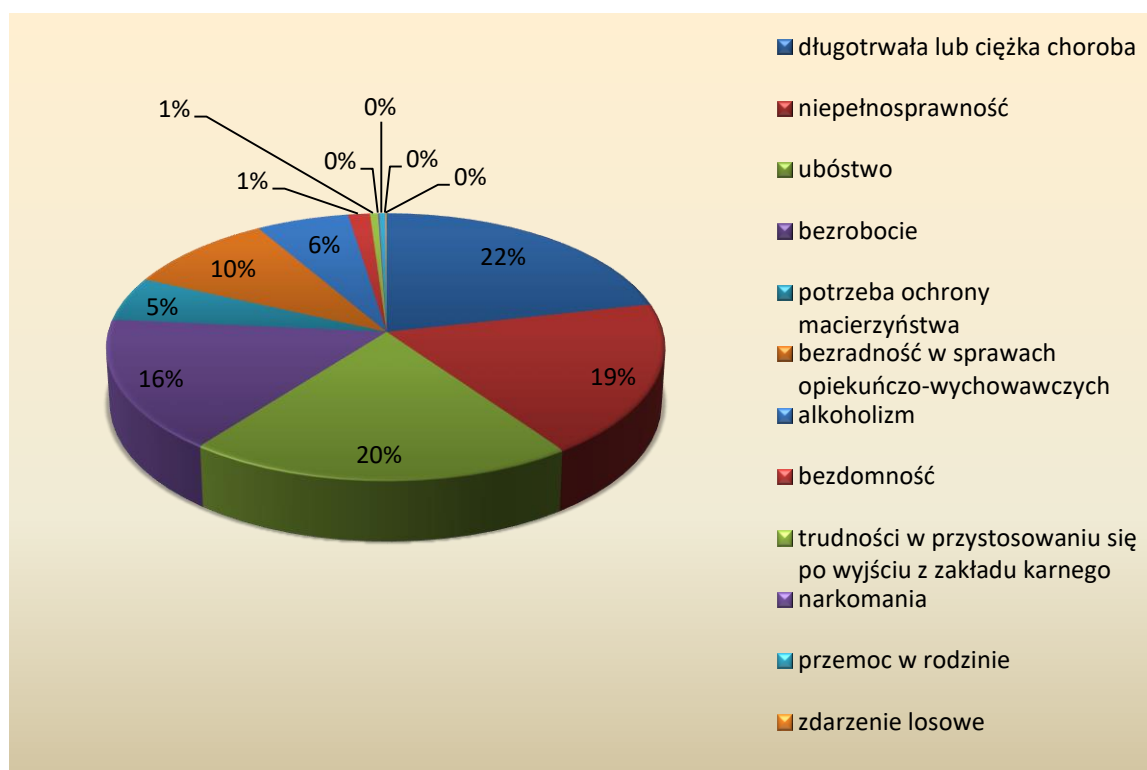
Tabela 17. Powody udzielania pomocy społecznej w gminach powiatu bytowskiego w 2019 roku

Lp.	Powód przyznania pomocy	Gmina										Razem
		Borzytuchom	Czarna Dąbrówka	Miastko	Parchowo	Studzienice	Trzebielino	Tuchomie	Kończygłowy	Lipnica	Bytów	
1	Długotrwała lub ciężka choroba	65	129	362	16	47	90	52	42	36	376	1215
2	Niepełnosprawność	46	112	328	28	46	68	45	52	36	290	1051
3	Ubóstwo	46	6	504	45	46	21	60	62	30	323	1143
4	Bezrobocie	41	66	389	16	15	65	40	44	21	205	902
5	Potrzeba ochrony macierzyństwa	23	15	26	40	29	22	22	20	24	79	300
6	w tym: wielodzietność	21	-	9	38	-	13	19	17	21	58	196
7	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6	66	235	8	13	41	29	15	12	123	548
8	Alkoholizm	4	27	138	7	5	16	12	5	10	113	337
9	Bezdomność	4	4	33	-	1	5	-	-	2	30	79
10	Trudności w przystosowaniu się do życia po wyjściu z zakładu karnego	1	5	1	1	-	-	2	-	1	18	29
11	Narkomania	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	5
12	Przemoc w rodzinie	-	1	2	1	-	-	2	2	1	11	20
13	Zdarzenie losowe	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	4
14	Sytuacja kryzysowa	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej z powiatu bytowskiego

Ze zbiorczego zestawienia wynika, że w sześciu gminach na dziesięć najczęstszych powodów ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w 2019 r. była długotrwała lub ciężka choroba (Borzytuchom, Czarna Dąbrówka, Studzienice, Trzebielino, Lipnica, Bytów), a w czterech – ubóstwo (Miastko, Parchowo, Tuchomie, Kończygłowy). W Lipnicy na równi z długotrwałą lub ciężką chorobą częstym powodem korzystania z pomocy społecznej jest niepełnosprawność.

Wykres 25. Powody udzielania pomocy społecznej w gminach powiatu bytowskiego w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej z powiatu bytowskiego

Problemy społeczne sygnalizowane przez pracowników ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu bytowskiego prezentuje poniższa tabela. Rozwiązanie niektórych z tych problemów wymaga znacznych nakładów finansowych i organizacyjnych, a także współpracy pomiędzy różnymi instytucjami (np. zorganizowanie sprawnej i funkcjonalnej komunikacji pasażerskiej na terenie gmin i międzygminnej). Są też problemy o zupełnie innym charakterze, wynikające z zaniku więzi rodzinnych i społecznych, z braku poczucia wspólnoty lokalnej, solidarności i troski o słabszych. Jest to pole do zagospodarowania przez inicjatywy lokalne i sąsiedzkie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 18. Problemy społeczne według obszarów w gminach powiatu bytowskiego

Wyszczególnienie	Problem	Proponowane rozwiązanie problemu
Problemy społeczne rodzin	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy opiekuńczo-wychowawcze	praca socjalna, Szkoła dla rodziców, profilaktyka, spotkania, szkolenia, warsztaty
	problemy zdrowotne, choroby przewlekłe	np. DPS, punkty świadczące opiekę długoterminową
	problemy związane z mieszkaniami, brak mieszkań	budowa tanich mieszkań czynszowych pod wynajem, mieszkania socjalne
	nadużywanie alkoholu i przemoc	podjęcie leczenia
	niepełnosprawność i starzenie się społeczności	usługi opiekuńcze, rehabilitacja domowa, zwiększenie dostępności do rehabilitacji
	ubóstwo	podjęcie pracy
	bezrobocie	chęć podjęcia zatrudnienia, w tym prac dorywczych i sezonowych
	niska integracja społeczna	zajęcia integracyjne np. tematyczne

Problemy społeczne dzieci i młodzieży	przemoc	warsztaty, zajęcia profilaktyczne
	prześladowania (stalking)	pogadanki z dzielnicowym
	brak odpowiednich zajęć adekwatnych do aktualnych potrzeb i możliwości uczestnictwa (problem z transportem)	zapewnienie dojazdu na zajęcia poza gminą organizacja ciekawych zajęć w poszczególnych gminach, zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty
	uzależnienia behawioralne, np. od komputera	profilaktyka, terapia
Problemy społeczne seniorów	izolacja, osamotnienie	projekty socjalne, wolontariat
	brak planów na przyszłość	projekty społeczne (aktywizacja seniorów poprzez kursy, szkolenia, pogadanki)
	przewlekłe choroby i niepełnosprawność	rehabilitacja domowa, poprawa dostępności do lekarzy i na rehabilitację
	brak możliwości swobodnego dotarcia do placówek leczniczych	zapewnienie dowozu do lekarza lub na badania
	rozszerzenie usług opiekuńczych	podnoszenie kwalifikacji do świadczenia tego typu usług
	marginalizacja	pomoc ze strony środowiska, spotkania integracyjne
	niepełnosprawność	przyznanie usług opiekuńczych, rehabilitacja domowa, wolontariat
	zamknięcie w domach, osamotnienie	zajęcia dla seniorów np. w świetlicach, pomoc sąsiedzka, spotkania integracyjne
	niskie świadczenia emerytalne i rentowe	świadczenia pieniężne z pomocy społecznej
	brak klubu seniora	utworzenie klubu seniora
	brak opieki ze strony najbliższych	pomoc sąsiedzka, wolontariat
Problemy społeczne osób niepełnosprawnych	bariery architektoniczne	poprawa infrastruktury dróg i chodników, większy dostęp do środków zewnętrznych na likwidowanie barier
	izolacja, osamotnienie	spotkania integracyjne, tematyczne, pomoc sąsiedzka
	utrudniony dostęp do opieki medycznej, rehabilitacji	zorganizowanie rehabilitacji na terenie gminy, zwiększenie dostępności do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego
Problemy społeczne w obszarze edukacji	nierówności w edukacji/ brak kółek zainteresowań	pozyskiwanie funduszy z EFS na dodatkowe zajęcia
	zbytne obciążenie obowiązkami szkolnymi	
	brak dojazdu	komunikacja PKS
	zagrożenia związane z używkami, Internetem	profilaktyka, spotkania, szkolenia, warsztaty, psycholog
	agresja	profilaktyka, spotkania, szkolenia, warsztaty, psycholog
Problemy społeczne w obszarze sportu i kultury	zbyt mało obiektów sportowych/mała oferta zajęć	pozyskanie środków i kadry na prowadzenie klubów sportowych
	mała oferta zajęć kulturalnych	Poszerzenie bazy kulturalnej (obecnie tylko Biblioteka Gminna)
	brak funduszy na specjalne usługi skierowane do grup dzieci i młodzieży	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zapewnienie dodatkowych środków
	brak akceptacji	działania profilaktyczne dot. tolerancji i akceptacji, akcje społeczne

Problemy społeczne cudzoziemców	brak integracji (oferty dla cudzoziemców), nieznaną języka	projekty socjalne, imprezy integracyjne
Problemy społeczne wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	stygmatyzacja – stereotypowe myślenie	akcje społeczne
	brak mieszkań	zapewnienie mieszkania
	brak wsparcia rodziny	działania na rzecz poprawy więzi rodzinnych
	niedostosowanie społeczne	praca socjalna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej z powiatu bytowskiego

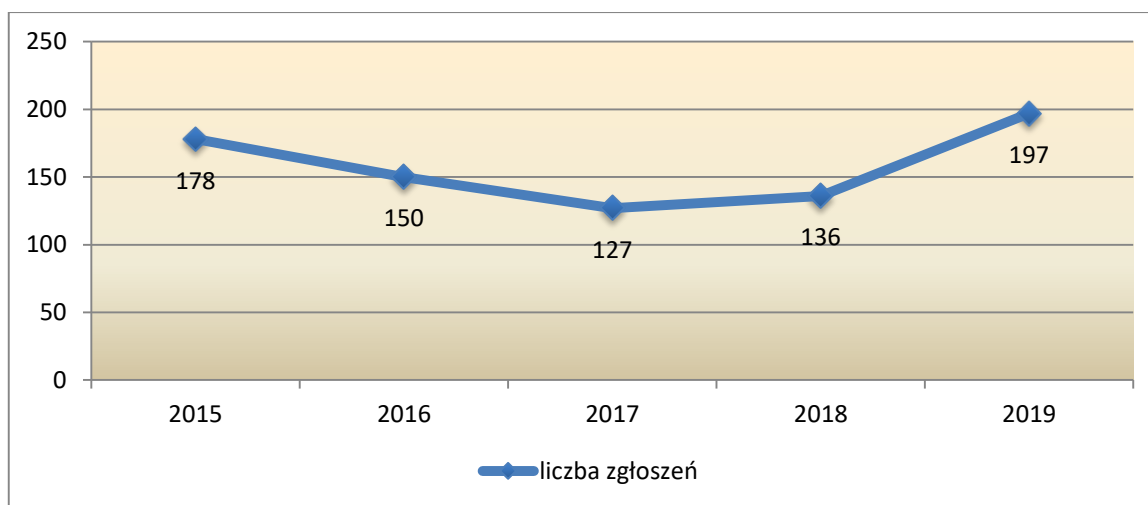
Przemoc w rodzinie. Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 218 z późn. zm.) mówi, że: „należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”²¹

W związku z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) powstał „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021”, uchwalony dnia 16 lutego 2017 roku Uchwałą Rady Powiatu Bytowskiego Nr XXII/166/2017. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie jest koordynatorem przedmiotowego programu. Na podstawie diagnozy zjawiska przemocy domowej w powiecie bytowskim wyznaczono cel główny – zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności ochrony rodziny przed przemocą, który realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitorowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie bytowskim.
2. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy poprzez zmianę postaw i stereotypów oraz rozwijanie działań profilaktycznych dotyczących przemocy.
3. Podnoszenie poziomu kompleksowej pracy na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu z powodu przemocy.
4. Zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy, ich rodzinom i świadkom przemocy.
5. Organizowanie działań skierowanych do osób stosujących przemoc w celu redukcji zachowań agresywnych i nabycia umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinach bez użycia przemocy.

²¹ art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 218 z późn. zm.)

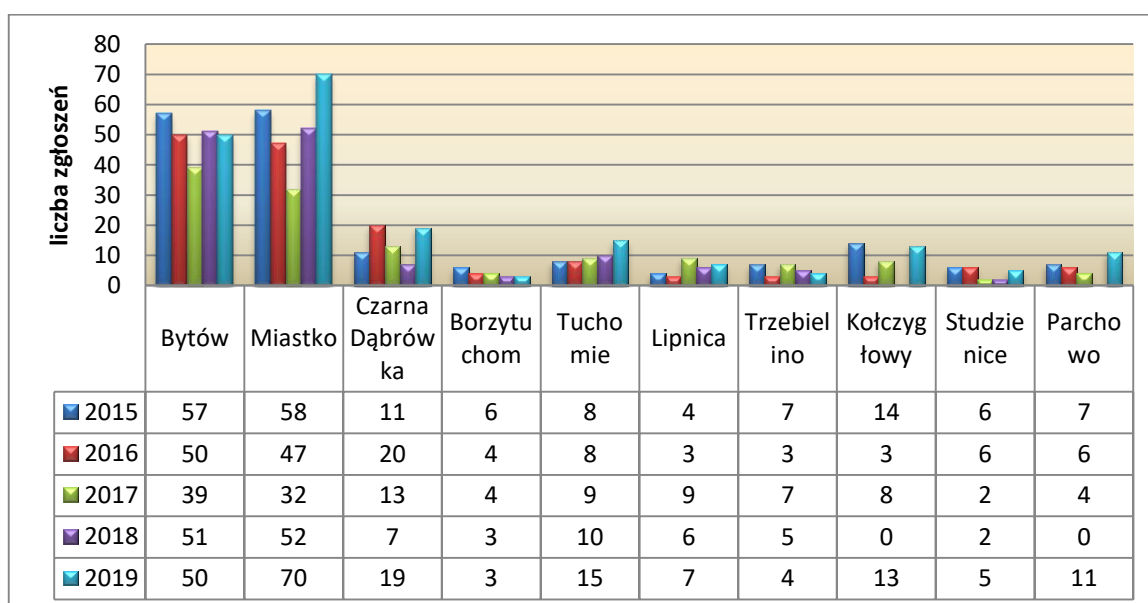
Wykres 26. Liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymanych przez pracowników pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Analiza powyższych danych pozwala zaobserwować, iż skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu bytowskiego na przestrzeni lat 2015-2019 wzrosła o 10,7%, natomiast liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymanych przez pracowników socjalnych w latach 2018-2019 wzrosła o 44,8%. Najmniejszą liczbę zgłoszeń otrzymanych w omawianym okresie można zaobserwować w 2017 roku. Na przestrzeni lat 2015-2016 liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie zmalała o 15,73%, w latach 2016-2017 - zmalała o 15,33%, natomiast w latach 2017-2018 wzrosła o 7,08%. Na przestrzeni lat 2018-2019 ilość zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie wzrosła o 44,85%.

Wykres 27. Liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymanych przez pracowników poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019

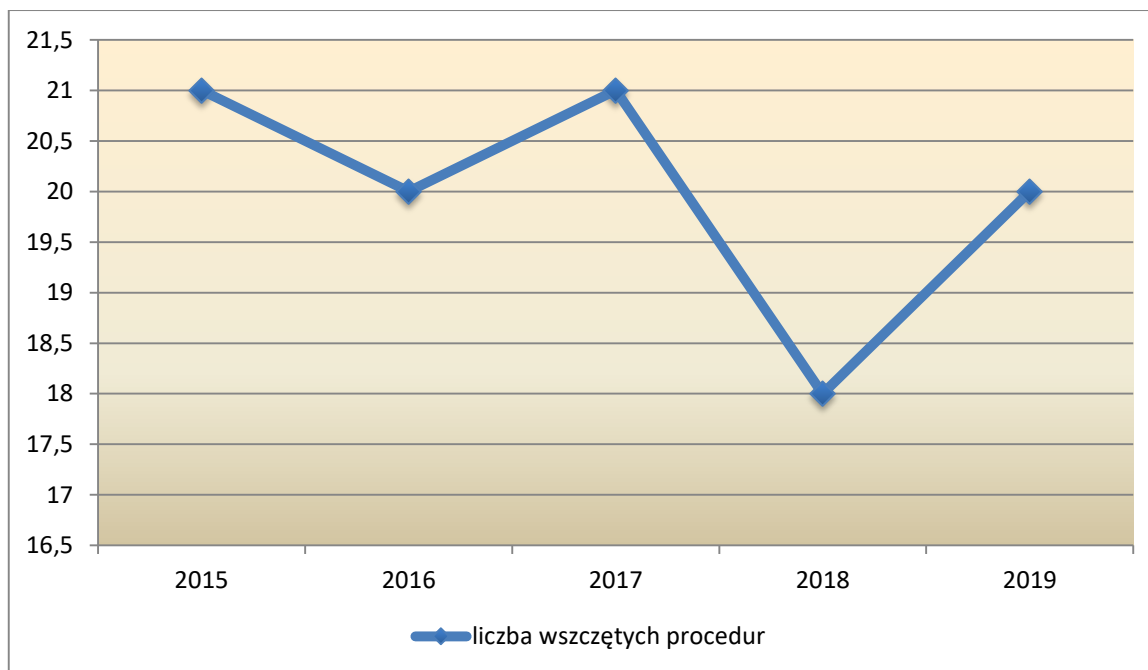

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Z analizy danych przedstawionych na powyższym wykresie wynika, iż w latach 2018-2019 największą liczbę zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymał Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastku (w 2018–52 zgłoszenia, a w 2019 roku – 70 zgłoszeń, co stanowi 35,53% wszystkich zgłoszeń). Natomiast w 2016 oraz w 2017 roku najwięcej zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymali pracownicy socjalni z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie (w 2016 – 50, a w roku 2017 – 39 zgłoszeń). Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołczygłowach oraz Parchowie w roku 2018 nie odnotowali żadnego zgłoszenia o stosowaniu przemocy w rodzinie.

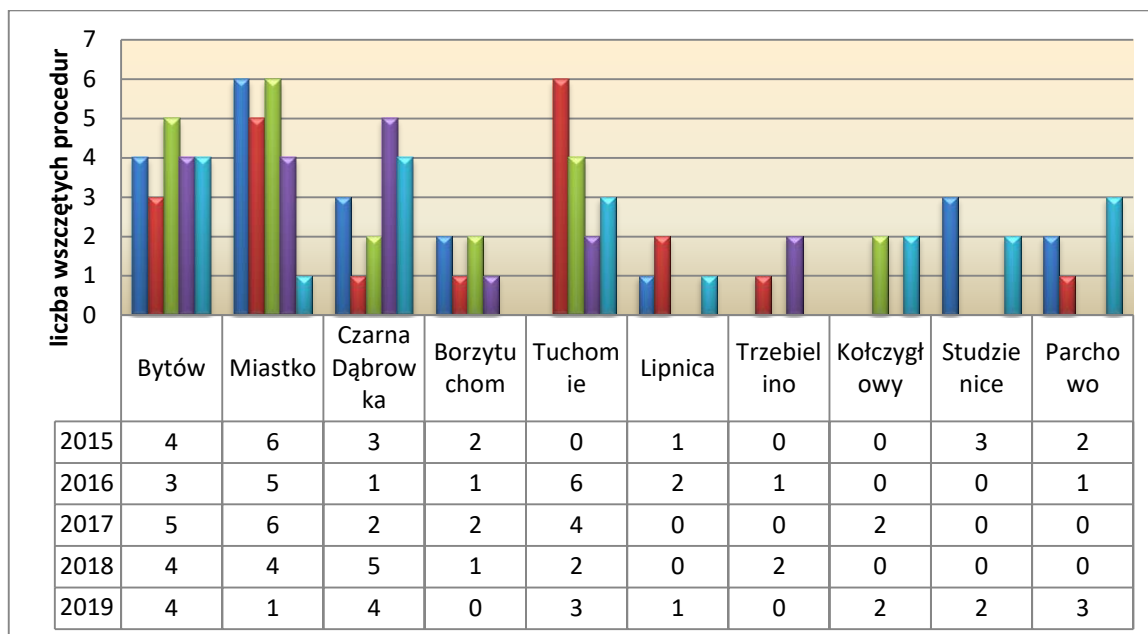
Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody ofiary. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele wyżej wymienionych podmiotów realizują procedurę w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje przez wypełnienie odpowiedniego formularza w przypadku powzięcia podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Wykres 28. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczęta przez pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Wykres 29. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczęta przez pracowników socjalnych poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019

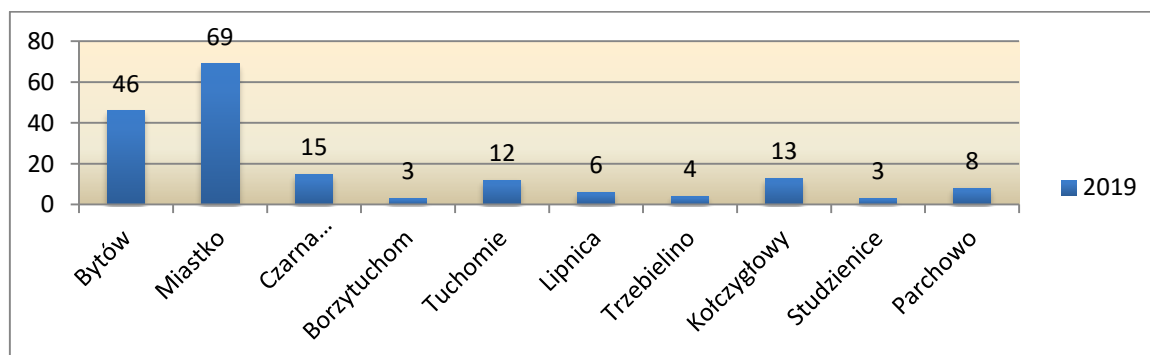

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Jak wynika z powyższych wykresów, liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez pracowników socjalnych na przestrzeni lat wciąż się waha. W latach 2015-2016 zmalała do 20 formularzy, czyli o 4,8%, w 2017 wzrosła do 21 wypełnionych formularzy, czyli wzrosła o 25%, w 2018 ponownie zmalała do 18, czyli o 10%. Natomiast w roku 2019 odnotowano 20 wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”, czyli ich liczba wróciła do poziomu z 2015 r.

W latach 2015-2019 najwięcej procedur „Niebieskiej Karty” wszczęli pracownicy socjalni z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miastku (22). W samym 2019 roku najwięcej procedur „Niebieskiej Karty” wypełnili pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce (po 4), czyli 20% wszystkich wszczętych procedur. Natomiast pracownicy socjalni z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebielinie i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu w roku 2019 nie wszczęli żadnej procedury „Niebieskiej Karty”.

Wykres 30. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez pracowników innych instytucji

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

W 2019 roku najwięcej procedur „Niebieskiej Karty” wypełnionych przez inne instytucje otrzymał Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastku (69, czyli 38,5% wszystkich procedur wszczętych przez inne instytucje), natomiast najmniej wpłynęło do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu i Studzienicach.

Mieszkańcy powiatu bytowskiego, których dotyka problem przemocy w rodzinie, mogą liczyć na pomoc i wsparcie instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Osobom tym udzielana jest pomoc socjalna, psychologiczna, prawna oraz wsparcie finansowe. Szczegółowe formy wsparcia udzielanego w roku sprawozdawczym przez poszczególne jednostki pomocy społecznej z terenu powiatu w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Działania podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej wobec osób dotkniętych przemocą i stosujących przemoc w rodzinie w 2019 roku

Gmina	Formy pomocy udzielonej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc w rodzinie
Bytów	– praca socjalna, w tym cykliczne wizyty w środowisku (monitoring); – informowanie o warunkach korzystania ze świadczeń pomocy społecznej; – wskazywanie na możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej oraz w formie poradnictwa medycznego, zawodowego i rodzinnego; – kierowanie do udziału w grupach wsparcia dla osób współuzależnionych; – konsultacje psychologiczne; – konsultacje prawne; – kierowanie do udziału w grupie edukacyjno-wspierającej dla osób doznających przemocy w rodzinie; – funkcjonowanie grupy edukacyjno-wspierającej dla osób doznających przemocy w rodzinie; – realizacja Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pn. „Razem przeciw przemocy - wsparcie rodzin zagrożonych i doznających przemocy” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz budżetu Gminy Bytów.	– kierowanie wniosków do GKRPA o zastosowanie leczenia odwykowego; – konsultacje psychologiczne; – konsultacje pedagogiczne; – konsultacje z terapeutą do spraw uzależnień; – systematyczne wizyty w środowisku pracownika socjalnego, dzielnicowego i kuratora; – kierowanie do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie; – realizacja Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pn. „Razem przeciw przemocy - wsparcie rodzin zagrożonych i doznających przemocy” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz budżetu Gminy Bytów.

Miastko	– motywowanie i umożliwienie konsultacji z terapeutą ds. uzależnień oraz psychologiem; – organizowanie indywidualnych konsultacji z prawnikiem; – przydzielenie do rodziny asystenta rodziny; – motywowanie do udziału w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy; – praca socjalna, w tym cykliczne wizyty w środowisku; – kierowanie do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku; – kierowanie dzieci do Placówki Wsparcia Dziennego w Miastku; – motywowanie do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa; – udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej; – reprezentowanie interesów ofiar przemocy w instytucjach prawnych (sądy).	– motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego; – systematyczne wizyty dzielnicowego w środowisku; – przekazanie informacji o konflikcie prokuraturze, policji; – inicjowanie spotkań z psychologiem i terapeutą ds. uzależnień; – informowanie o istniejących formach terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i środków odurzających; – informowanie sprawcy, iż stosowanie przemocy, znęcanie się psychiczne i fizyczne jest przestępstwem; – motywowanie do udziału w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych.
Czarna Dąbrówka	– rozmowy wspierające; – opracowywanie planu pomocy; – ulotki informujące o prawach ofiar przemocy w rodzinie; – kierowanie do Punktu Konsultacyjnego - pomoc psychologiczna.	– rozmowy dyscyplinujące i motywujące do zmiany zachowań i poprawy relacji – prowadzone przez członków grupy roboczej; – kierowanie do Punktu Konsultacyjnego; – działania motywujące do podjęcia leczenia odwykowego – kierowanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym.
Borzytuchom	– pomoc niefinansowa w formie poradnictwa socjalnego; – kierowanie ofiar do korzystania z poradnictwa psychologicznego oraz prawnego; – udzielanie wsparcia finansowego; – wsparcie asystenta rodziny.	– kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – motywowanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym; – zawiadomienie Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa; – motywowanie do udziału w różnych warsztatach; – motywowanie do udziału w mitingach;
Tuchomie	– wsparcie psychologiczne; – wsparcie terapeuty ds. uzależnień; – wsparcie asystenta rodziny; – poradnictwo prawne; – praca socjalna; – pomoc finansowa; – wsparcie pedagoga - członka Zespołu Interdyscyplinarnego w przypadku, gdy przemoc dotyka dzieci.	– kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu poddania oddziaływaniom terapeutycznym; – pomoc w uzyskaniu miejsca w Ośrodku Leczenia Uzależnień; – motywowanie do poddania się oddziaływaniom terapeutycznym (program korekcyjno-edukacyjny); – przekazywanie informacji o programach; – wsparcie psychologiczne; – praca socjalna; – wsparcie dzielnicowego.

Lipnica	– wizyty w środowisku rodzinnym; – sprawdzanie stanu bezpieczeństwa (policja, pracownik socjalny); – umożliwienie spotkań z psychologiem przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – pomoc finansowa/żywnościowa; – motywowanie do kontynuowania terapii psychologicznej; – rozpowszechnianie informacji dot. adresów i telefonów jednostek działających na rzecz osób doświadczających przemocy;	– umożliwianie spotkań z psychologiem przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – proponowanie udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym; – kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych próśb o podjęcie działań zmierzających do leczenia odwykowego; – prowadzenie rozmów pouczających o prawnych skutkach stosowania przemocy w rodzinie; – wizyty w środowisku rodzinnym; – rozmowy motywujące (policja, pracownik socjalny).
Trzebielino	– pomoc psychologiczna; – wsparcie finansowe; – współdziałanie służb pomocowych; – informowanie o możliwości skorzystania ze wsparcia z instytucji, które pomagają osobom doświadczającym przemocy; – ocena sytuacji rodziny poprzez wizyty w środowisku- praca socjalna, monitoring; – skierowanie do specjalistów.	– pomoc psychologiczna; – skierowanie do specjalistów/ na uczęszczanie do grupy AA; – poradnictwo i wsparcie; – współdziałanie służb pomocowych.
Kończygłowy	– praca socjalna; – spotkania z terapeutą ds. uzależnień; – spotkania z psychologiem.	– rozmowy; – propozycje spotkań z terapeutą ds. uzależnień; – propozycje spotkań z psychologiem; – zaproszenia na posiedzenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – informowanie o programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy.
Studzienice	– praca socjalna; – poradnictwo prawne i psychologiczne; – wsparcie materialne.	– kierowanie na leczenie odwykowe; – złożenie wniosku do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa.
Parchowo	– praca socjalna; – konsultacje pedagogiczne; – porady prawne; – monitoring.	– wezwania i zgłoszenia do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – monitoring.

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Analiza informacji zawartych w Tabeli 19 pozwala stwierdzić, że najczęstszymi stosowanymi przez instytucje formami pomocy i wsparcia dla osób doświadczających przemocy lub świadków przemocy jest zapewnianie im wsparcia psychologicznego, prawnego, finansowego oraz prowadzenie pracy socjalnej. Natomiast działaniami najczęściej podejmowanymi wobec sprawców przemocy na terenie powiatu bytowskiego było kierowanie ich do komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w celu uzyskania wsparcia psychologa oraz ewentualnego kontaktu z terapeutą do spraw uzależnienia, a także motywowanie do wzięcia udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. Podczas diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu bytowskiego zebrano informacje na temat liczby osób doznających przemocy.

Tabela 20. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie z podziałem na gminy według płci i wieku w latach 2015-2019

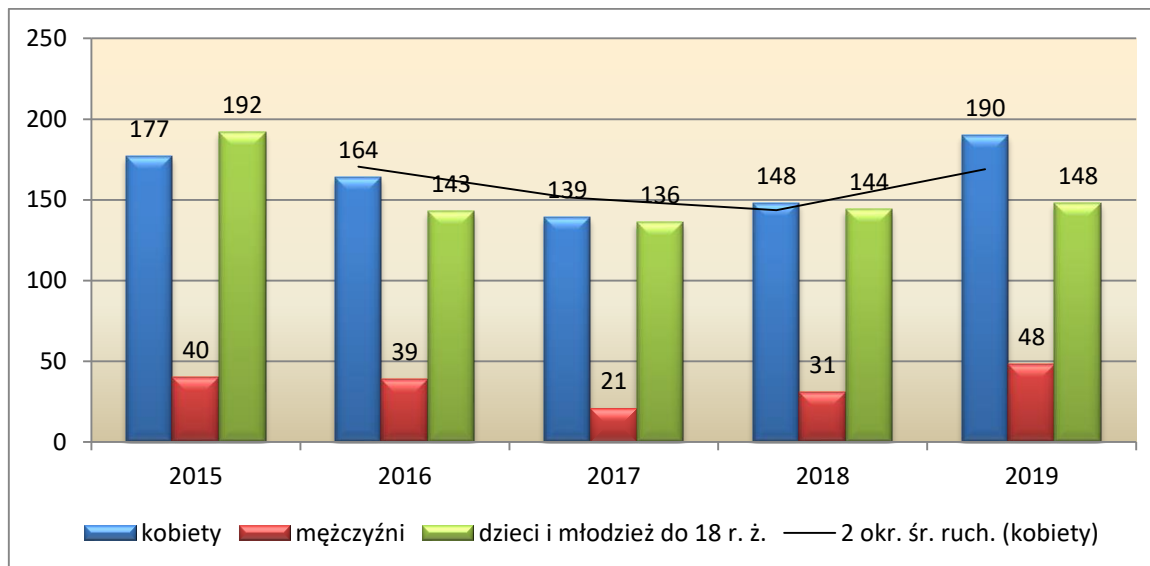
Gmina	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	Kobiety	73	72	52	60	69
	Mężczyźni	15	18	14	21	31
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	86	86	78	92	95
	Ogółem	174	176	144	173	195
Miastko	Kobiety	43	42	32	44	52
	Mężczyźni	10	12	3	5	10
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	45	15	21	15	7
	Ogółem	98	69	56	64	69
Czarna Dąbrówka	Kobiety	8	17	11	5	17
	Mężczyźni	1	0	0	0	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	4	3	2	3	2
	Ogółem	13	20	13	8	19
Borzytuchów	Kobiety	7	4	3	4	3
	Mężczyźni	0	0	0	2	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	7	16	5	6	2
	Ogółem	14	20	8	12	5
Tuchomie	Kobiety	5	5	13	12	11
	Mężczyźni	3	5	2	3	6
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	9	2	9	14	12
	Ogółem	17	12	24	29	29
Lipnica	Kobiety	6	5	9	10	5
	Mężczyźni	3	2	1	0	1
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	22	19	14	12	18
	Ogółem	31	26	24	22	24
Trzebielino	Kobiety	7	4	5	5	4
	Mężczyźni	1	0	1	0	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	0	0	1	0	0
	Ogółem	8	4	7	5	4
Kolczygłowy	Kobiety	16	6	8	6	15
	Mężczyźni	7	0	0	0	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	17	1	3	2	1
	Ogółem	40	7	11	8	16
Studzienice	Kobiety	6	4	2	2	4
	Mężczyźni	0	1	0	0	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	0	1	0	0	6
	Ogółem	6	6	2	2	10
Parchowo	Kobiety	6	5	4	0	10
	Mężczyźni	0	1	0	0	0
	Dzieci i młodzież do 18 r.ż.	2	0	3	0	5
	Ogółem	8	6	7	0	15

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

W latach 2015-2019 w powiecie bytowskim największą liczbę osób dotkniętych przemocą odnotowali pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie - 862 osoby. W roku 2019 najwięcej osób doznających przemocy w rodzinie zgłosiło się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie (50,5% ogółu ofiar przemocy). Natomiast pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Studzienicach odnotowali najmniejszą liczbę zgłoszeń osób doznających przemocy w rodzinie w roku 2019 (26 osób). Analizując dane z lat 2015-2019 można zauważyć, iż między rokiem 2017 a 2018 nastąpił wzrost liczby osób doznających przemocy w rodzinie w powiecie bytowskim. W 2015 roku wystąpiła największa

liczba zarejestrowanych osób doznających przemocy - 409 osób. Na przestrzeni lat 2015-2016 liczba ofiar przemocy spadła o 18,2%, w latach 2016-2017 spadła o 16,9%, w 2017-2018 wzrosła o 9,1%, natomiast w roku 2019 w porównaniu do roku 2018 wzrosła o 19,5%.

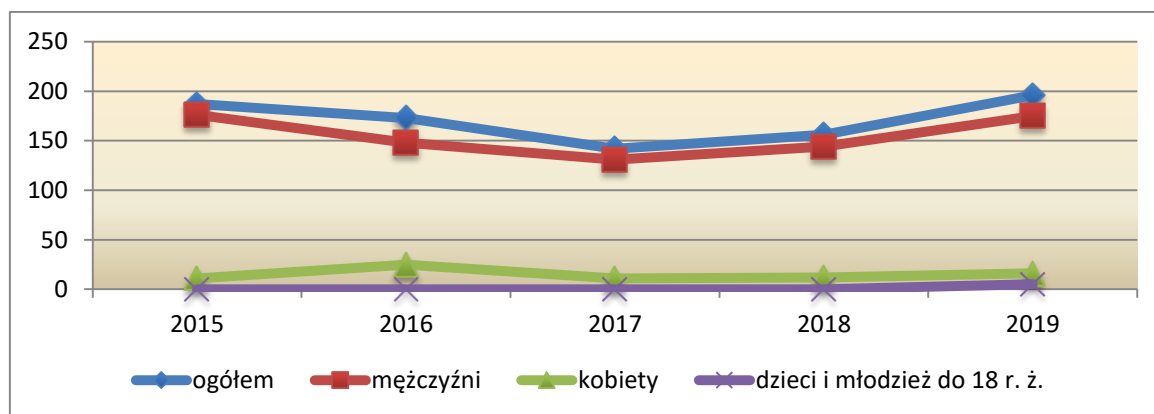
Wykres 31. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie według płci i wieku

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

W latach od 2016 do 2019 największą grupę osób doświadczających przemocy na terenie powiatu bytowskiego stanowiły kobiety. Ich liczba w 2016 roku wynosiła 164 (czyli 47,4% wszystkich osób), w 2017 roku - 46,9%, a w 2018 roku – 45,8%. Natomiast w roku 2019 największą grupą osób doświadczających przemocy na terenie powiatu bytowskiego były dzieci i młodzież do 18 roku życia (49,7% wszystkich ofiar). Liczba osób doświadczających przemocy wzrosła o 19,5% w stosunku do roku 2018. Do najmniej licznej grupy osób doświadczających przemocy w rodzinie należą mężczyźni, którzy w 2019 roku stanowili 12,4% wszystkich ofiar przemocy.

Wykres 32. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie według płci i wieku

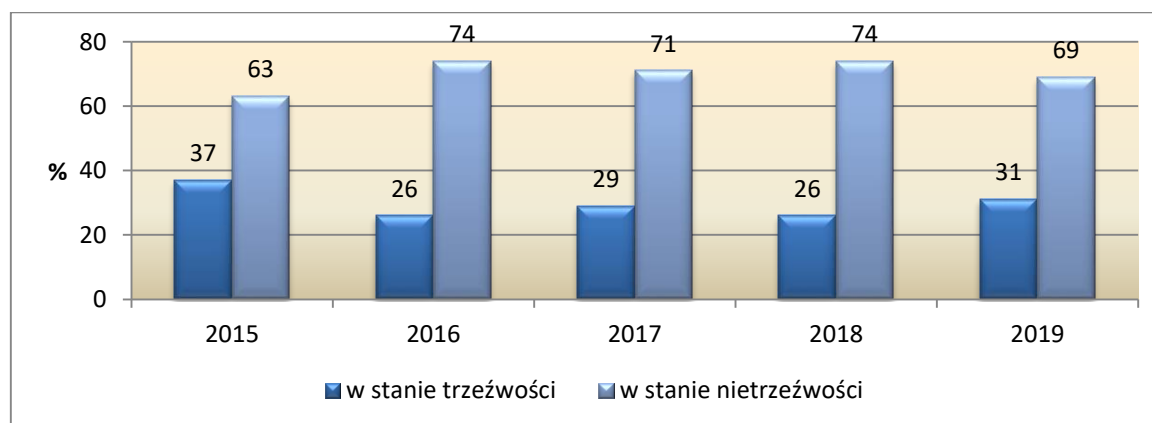

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Na podstawie danych zebranych z ośrodków pomocy społecznej z powiatu bytowskiego w PCPR w Bytowie opracowano zestawienie osób stosujących przemoc w rodzinie z podziałem na kobiety, mężczyzn oraz dzieci i młodzież do 18 roku życia oraz dokonano analizy ilościowej osób stosujących przemoc w rodzinie. Zwrócono również uwagę na możliwą zależność pomiędzy stosowaniem przemocy w rodzinie a spożywaniem alkoholu.

Analizując wykres przedstawiający liczbę osób stosujących przemoc w rodzinie według płci i wieku można zaobserwować, że w statystykach dominują mężczyźni, którzy stanowią w 2015 roku - 94,1%, 2016 - 85,5%, 2017 – 92,2%, 2018 roku - 92,3% ogółem liczby sprawców. W roku 2019 mężczyźni stanowili 89,3% ogólnej liczby sprawców. Dane przekazane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego wskazują, że kobiety również dopuszczają się stosowania przemocy w rodzinie: w roku 2015 - 5,9%, 2016 -14,4%, 2017 – 7,7%, 2018 - 7,7% ogółu liczby sprawców. W roku 2019 liczba kobiet dopuszczających się przemocy w rodzinie wzrosła o 33,3%. W latach 2015-2018 nie odnotowano żadnego przypadku stosowania przemocy przez dzieci oraz młodzież do 18 roku życia, natomiast w 2019 roku odnotowano 5 takich przypadków – 2 osoby w Bytowie i 3 osoby w Miastku.

Wykres 33. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w stanie trzeźwości i w stanie nietrzeźwości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące zależności między stosowaniem przemocy w rodzinie a nadużywaniem alkoholu. W latach 2015-2016 liczba osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu spadła o 11%, w 2017 roku wzrosła o 4%, w 2018 spadła tylko o 3% w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast w roku 2019 liczba osób stosujących przemoc w rodzinie pod wpływem alkoholu wzrosła o 5% w stosunku do roku 2018. Na przestrzeni 5 lat (od 2015 r. do 2019 r.) liczba sprawców przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu wciąż się waha, jednak w ciągu ostatnich dwóch lat widać niewielki wzrost procentowy osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu. Przemoc wobec osób najbliższych zdecydowanie częściej stosowana jest przez sprawców znajdujących się pod wpływem alkoholu, niż przez osoby trzeźwe.

Instytucje wspierające osoby potrzebujące pomocy

- Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie, ul. Miła 26,
- Grupa Rodzinna Al-Anon „Nadzieja” dla rodzin i przyjaciół alkoholików. Mitingi grupy odbywają w budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie ul. Miła 26;
- Spotkania grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Miła 26;
- Całodobowa bezpłatna Infolinia dla dzieci i młodzieży, rodziców oraz nauczycieli: 800 080 222;
- Bezpłatny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży: 116 111;
- Numer SOS - Linia Pomocy Pokrzywdzonym: 222 309 900;
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „NIEBIESKA LINIA”: 22 668-70-00;
- Kryzysowy Telefon Zaufania: 116 123.

Program korekcyjno-edukacyjny. Realizatorem Programu Korekcyjno-Edukacyjnego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie. Program ten skierowany jest do osób stosujących przemoc w rodzinie i ma na celu pomoc tym osobom w zaprzestaniu jej stosowania. Program skierowany jest do osób, które:

- zostały skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie,
- w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie zostały zobowiązane przez sąd do uczestnictwa w programie,
- są sprawcami przemocy w rodzinie, a uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków prowadzonej w zakładach opieki zdrowotnej - jako uzupełnienie podstawowej terapii,
- w wyniku osobistej decyzji samodzielnie zgłoszą się do uczestnictwa w programie.

Kandydatami do programu mogą być osoby pełnoletnie, niemające aktywnych objawów choroby psychicznej oraz zachowujące abstynencję od alkoholu i innych środków odurzających - które uznają fakt stosowania przez siebie przemocy we własnej rodzinie,.

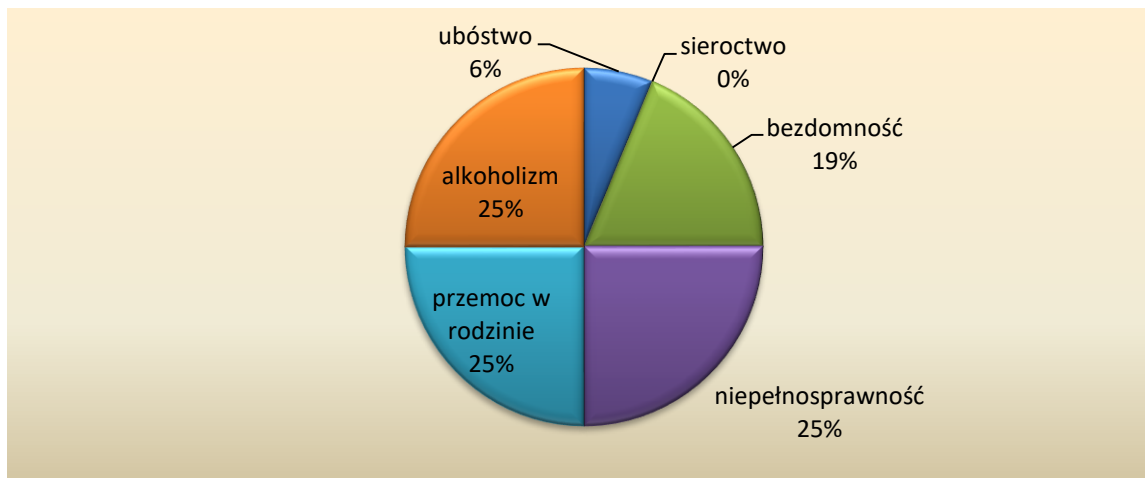
Osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających powinny w pierwszej kolejności zostać skierowane na terapię uzależnienia.

Pracownicy ośrodków pomocy społecznej oraz osoby działające w organizacjach pozarządowych wzięły udział w ankiecie dotyczącej problemów dotyczących mieszkańców powiatu bytowskiego. Pytania zostały ujęte w trzech grupach:

- 1) problemy, które obecnie najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu,
- 2) problemy, które będą się nasilały w kolejnych latach,
- 3) kategorie osób i grup, które w największym stopniu odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie.

Zbiorne wyniki ankiety dla pracowników ośrodków pomocy społecznej

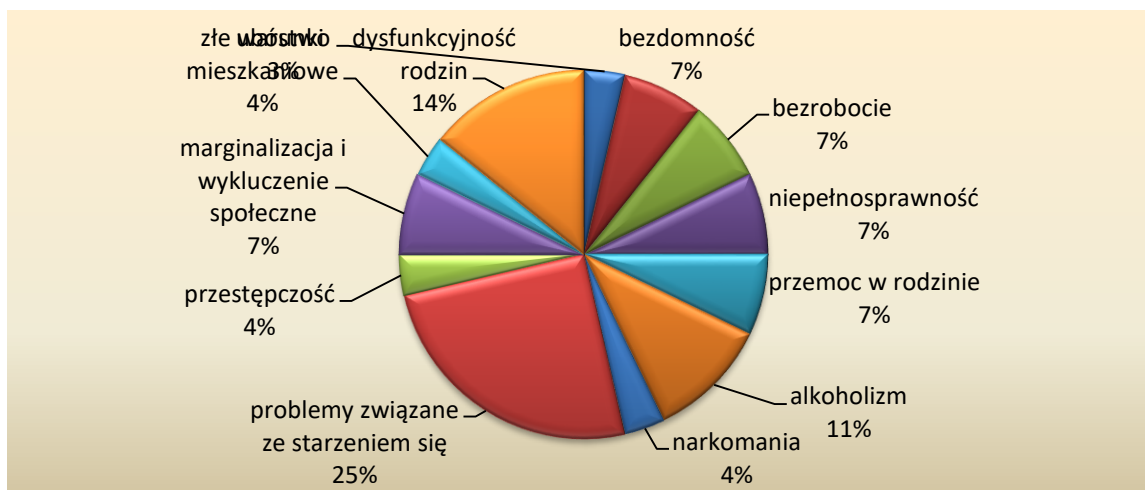
Wykres 34. Problemy, które obecnie najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu bytowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej

Według pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego najpoważniejsze problemy nękające aktualnie społeczności poszczególnych gmin to alkoholizm, przemoc w rodzinie i niepełnosprawność, które uzyskały taką samą liczbę wskazań w ankiecie (po 25%). Kolejny zasygnalizowany problem to bezdomność (19% wskazań). Stosunkowo niewielki odsetek wskazań uzyskało ubóstwo (6%), co jest zgodne z danymi statystycznymi, mówiącymi o zmniejszaniu się skali ubóstwa. Żaden z respondentów nie wskazał bezrobocia jako istotnego problemu społecznego.

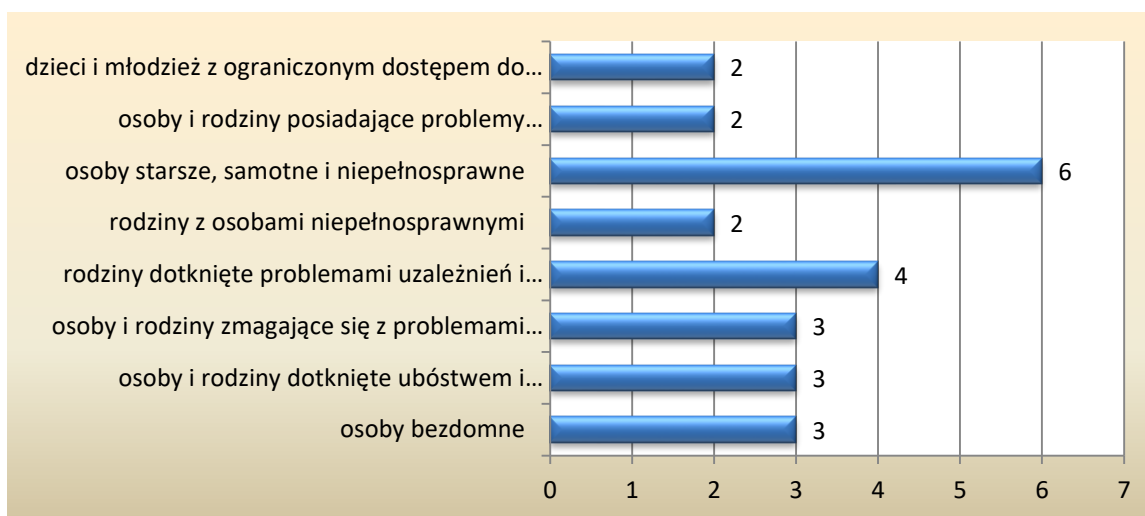
Wykres 35. Problemy, które będą się nasilały w kolejnych latach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej

Według 25% respondentów z ośrodków pomocy społecznej najpoważniejszym problemem społecznym, który dotknie mieszkańców powiatu w kolejnych latach będą problemy związane ze starzeniem się. W następnej kolejności wskazano dysfunkcyjność rodzin (14%) i alkoholizm (11%). Pozostałe potencjalne problemy uzyskały od 4 do 7% wskazań, co może świadczyć o ich marginalnym charakterze.

Wykres 36. Kategorie osób i grup, które w największym stopniu odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie

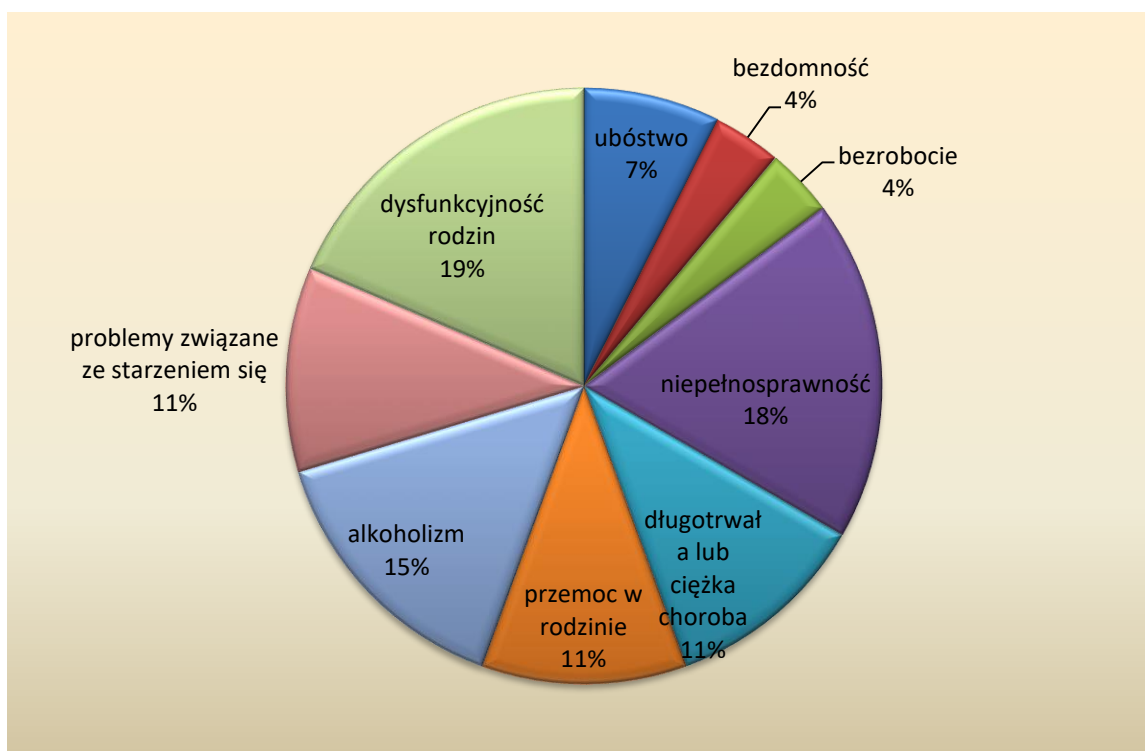

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet ośrodków pomocy społecznej

Według respondentów z ośrodków pomocy społecznej osobami najbardziej dotkniętymi skutkami problemów społecznych występujących w powiecie są osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (24% wskazań) oraz osoby dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej (16%).

Zbiorne wyniki ankiety dla organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu bytowskiego

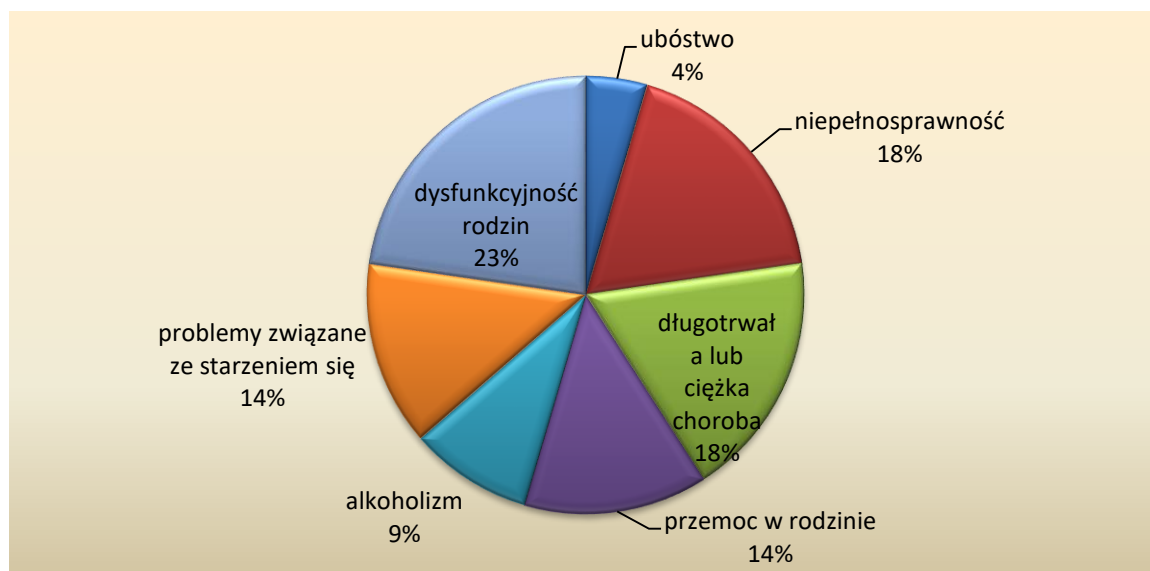
Wykres 37. Problemy, które obecnie najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu bytowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet organizacji pozarządowych

Najpoważniejszym obecnie problemem wskazywanym przez osoby działające w organizacjach pozarządowych jest dysfunkcyjność rodzin (19% wskazań) oraz niepełnosprawność (18%). Stosunkowo dużym problemem jest również alkoholizm (15% wskazań). Po 11% wskazań uzyskiwały przemoc w rodzinie, długotrwała lub ciężka choroba oraz problemy związane ze starzeniem się. Zupełnie marginalny charakter mają pozostałe problemy – ubóstwo, bezrobocie i bezdomność.

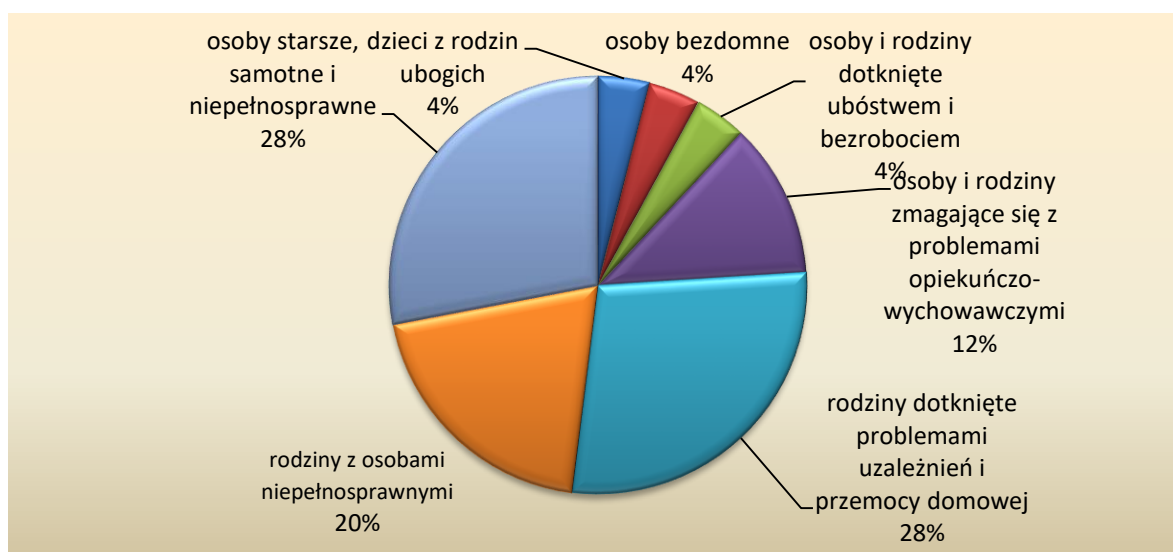
Wykres 38. Problemy, które będą się nasilały w kolejnych latach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet organizacji pozarządowych

Według respondentów z organizacji pozarządowych w najbliższych latach nasilą się problemy związane z dysfunkcyjnością rodzin (23% wskazań) oraz długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością (po 18%).

Wykres 39. Kategorie osób i grup, które w największym stopniu odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet organizacji pozarządowych

Według organizacji pozarządowych skutki problemów społecznych w największym stopniu odczuwają osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (po 28%) oraz rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej. Najmniej odczuwają skutki problemów osoby bezdomne, osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem oraz dzieci z ubogich rodzin.

Jak wynika z analizy ankiet, według respondentów z obu grup największe obecnie problemy związane są z dysfunkcyjnością rodzin, starzeniem się, chorobami, niepełnosprawnością i przemocą. Dotychczas uważane za poważny problem ubóstwo i bezrobocie zeszły na plan dalszy. Co ciekawe, ani pracownicy ośrodków pomocy społecznej, ani osoby działające w organizacjach pozarządowych nie wskazali narkomanii jako problemu społecznego. Tymczasem nawet pobieżna lektura prasy lokalnej pozwala stwierdzić, że na terenie powiatu często dochodzi do przestępstw popełnionych w związku z handlem, posiadaniem lub używaniem niedozwolonych substancji psychoaktywnych.

3. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE

Za realizację zadań powiatowych z zakresu pomocy społecznej odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie. Do jego obowiązków należy m.in.

Realizacja zadań własnych wynikających z ustawy o pomocy społecznej:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 4) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
- 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 13) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie;
- 14) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy są wykonywane przez organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej należą:

- regionalne ośrodki polityki społecznej,
- powiatowe centra pomocy rodzinie,
- ośrodki pomocy społecznej,
- domy pomocy społecznej,
- placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
- ośrodki wsparcia,
- ośrodki interwencji kryzysowej.

Ośrodki pomocy społecznej to jednostki organizacyjne wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie. Powiatowe centra pomocy rodzinie są jednostkami organizacyjnymi wykonującymi zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. Zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie w miastach na prawach powiatu realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej (miejskie ośrodki pomocy rodzinie). Na szczeblu województwa istnieją dwie odrębne struktury organizacyjne – administracji rządowej i samorządowej. Zadania rządowe na szczeblu województwa wykonuje wojewoda. Zadania wojewody w zakresie pomocy społecznej realizowane są przez wydziały polityki społecznej urzędów wojewódzkich. Natomiast zadania samorządowe wykonuje marszałek województwa przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej - jednostki organizacyjnej powołanej do realizacji zadań pomocy społecznej w województwach samorządowych.

Dom pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która świadczy, na poziomie obowiązującego standardu, usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.

Domy, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla:

- osób w podeszłym wieku,
- osób przewlekle somatycznie chorych,
- osób przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- osób niepełnosprawnych fizycznie,
- osób uzależnionych od alkoholu.

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa prowadzi wojewoda. Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być

prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu, w tym matkom z małoletnimi dziećmi oraz kobietom w ciąży dotkniętym przemocą lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego, prawnego oraz schronienia.

Na terenie powiatu bytowskiego prowadzą działalność następujące instytucje:

- 1) Dom Pomocy Społecznej w gminie Parchowo – placówka przeznaczona dla dzieci i młodzieży żeńskiej niepełnosprawnej intelektualnie; placówka dysponuje 70 miejscami, prowadzona jest przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego,
- 2) Dom Pomocy Społecznej DWORK w Dąbiu – placówka przeznaczona dla dorosłych kobiet i mężczyzn wymagających opieki i pielęgnacji przez osoby trzecie; placówka dysponuje 78 miejscami,
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony na zlecenie powiatu przez stowarzyszenie „Jesteśmy”; w 2019 roku z rehabilitacji zawodowej korzystało 30 uczestników z gmin: Bytów, Borzytuchom, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Czarna Dąbrówka, Kołczygłowy i Trzebielino,
- 4) dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego prowadzone na zlecenie powiatu przez Fundację Rademenes – jedna na terenie gminy Bytów, a druga na terenie gminy Tuchomie; łącznie placówki dysponują 28 miejscami,
- 5) mieszkanie chronione treningowe dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej; mieszkanie znajduje się w Bytowie, dysponuje 3 miejscami.

W powiecie bytowskim nie ma ośrodka interwencji kryzysowej. Jego zadania częściowo spełnia Punkt Interwencji Kryzysowej prowadzony przez PCPR w Bytowie. Do jego zadań należy między innymi pomoc psychologiczna i prawna. W celu promowania rodzicielstwa zastępczego PCPR współpracuje z kościołami na terenie powiatu.

Realizacja zadań własnych, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;

- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych i pełniących funkcję rodziny zastępczej;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 12) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m.in.:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej;
- 5) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 6) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców;
- 7) realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych lub terapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2019 r. otrzymało dotację, która została przeznaczona na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, m.in. na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej, dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowanie do zakupów sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Niskie dotacje z PFRON w stosunku do potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych powiatu bytowskiego powodują niezrealizowanie części wniosków o dofinansowanie oraz rezygnację ze składania wniosków przez część osób potrzebujących.

Tabela 21. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie (w zł)

Rodzaj wydatku	2018	2019
85218 - powiatowe centra pomocy rodzinie	1 174 821	1 188 967
85508 - rodziny zastępcze	3 521 544	3 960 747
85510 - placówki opiekuńczo-wychowawcze	1 335 590	1 411 198
85220 - specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione, ośrodek interwencji kryzysowej	15 857	12 279
85202 - domy pomocy społecznej	2 004 899	2 014 200
85321 - zespół orzekania o niepełnosprawności	348 530	384 164
85205 - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	3 601	4 410

Źródło: dane PCPR w Bytowie

Całkowita wielkość wydatków przeznaczonych przez powiat na realizację zadań pomocy społecznej w badanym okresie rosła. Zdecydowaną większość środków przeznaczono na organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz prowadzenie domów pomocy społecznej. Istotną wielkość stanowiły również wydatki poniesione na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

3.1. Kwestia dziecka

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia,

wypoczynku oraz asekuiowaniu w obliczu ryzyka życiowego. System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się m.in.:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia rodzinne,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska i świetlice wychowawcze oraz kluby środowiskowe – placówki wsparcia dziennego zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży w sytuacji, kiedy biologiczna rodzina nie wypełnia swoich podstawowych funkcji.

3.1.1. Dziecko w środowisku

Na zapewnienie odpowiedniej pozycji dziecka w środowisku lokalnym wpływa wiele czynników. Jednym z najbardziej istotnych jest możliwość korzystania ze wsparcia odpowiednich instytucji, w tym poradnictwa rodzinnego oraz pedagogicznego.

Na terenie powiatu bytowskiego działają dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bytowie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Miastku.

Instytucje te swym zasięgiem obejmują wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze z terenu powiatu (przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe, domy dziecka), przy czym terytorialnie poradnia w Bytowie obejmuje opieką 9750 dzieci, a poradnia w Miastku – 5906. Poradnie merytorycznie podlegają Kuratorium Oświaty w Gdańsku, zaś organizacyjnie – Starostwu Powiatowemu w Bytowie.

Celem poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Zadania poradni są realizowane m.in. w formie:

- porad i konsultacji,
- udziału w spotkaniach odpowiednio nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów,
- udziału w zebraniach rad pedagogicznych,
- warsztatów, grup wsparcia, wykładów i prelekcji,

- prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, działalności informacyjno-szkoleniowej,
- organizowania i prowadzenia sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów.

Do zadań statutowych poradni należą: diagnoza rozwoju dziecka, wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, dbanie o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej i ze specyficznymi zaburzeniami poszczególnych funkcji, udzielanie pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów w okresie dojrzewania, poradnictwo dla uczniów w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia i zawodu, wspieranie dzieci i młodzieży z wybitymi uzdolnieniami, dzieci z zaburzeniami w komunikowaniu się, a także organizowanie wczesnej interwencji i pomocy dla rodziców i nauczycieli.

Poradnia realizuje zadania poprzez:

- diagnozę psychologiczną (rozwoju intelektualnego, społecznego, emocjonalnego, osobowości), pedagogiczną (określanie poziomu dojrzałości szkolnej, wiadomości i umiejętności szkolnych), logopedyczną (badanie rozwoju i zaburzeń mowy),
- terapię psychologiczną (zaburzenia emocjonalne, zaburzenia zachowania, moczenie nocne, terapia rodzinna), pedagogiczną (pomoc w przewyciężaniu trudności w nauce z instruktą dla rodziców), logopedyczną (terapia jąkania, usuwanie wad wymowy),
- działalność profilaktyczną – profilaktyka uzależnień, wczesne wykrywanie trudności szkolnych,
- psychoedukację – zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, prelekcje dla rodziców i nauczycieli,
- konsultacje, mediacje, informacje,
- doradztwo – porady indywidualne dla rodziców, nauczycieli i młodzieży,
- wydawanie orzeczeń kwalifikacyjnych do odpowiednich form kształcenia,
- diagnozy i poradnictwo w obszarze opieki nad dzieckiem upośledzonym umysłowo.

Tabela 22. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-2019 – orzeczenia

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów		2017	2018	2019
	z uszkodzonym słuchem	5	3	3
	z uszkodzonym wzrokiem	2	5	2
	z niepełnosprawnością ruchową	11	17	24
	z przewlekłą chorobą	-	-	-
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	11	31	46
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	11	25	9
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	3	7	10
	z autyzmem	11	19	22
	z niepełnosprawnościami sprzężonymi	11	15	13
	z zaburzeniami zachowania, zagrożonych niedostosowaniem społecznym i zagrożonych uzależnieniem	16	16	23
	niedostosowanych społecznie	0	0	0
Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania		41	28	15

Źródło: dane PPP w Bytowie

W latach 2017-2019 odnotowano wyraźny wzrost liczby wydanych orzeczeń (o 87,65%), przy czym najbardziej wzrosła liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz uczniów z autyzmem. W badanym okresie o 63,4% spadła liczba wydanych orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania.

Tabela 23. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-2019 – opinie

Opinie w sprawie		2017	2018	2019
	wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	56	57	73
	przyspieszenia obowiązku szkolnego	9	3	7
	odroczenia obowiązku szkolnego	32	31	37
	pozostawienia ucznia kl. I-III na drugi rok	-	-	-
	zwolnienia z nauki drugiego języka obcego	-	-	-
	kwalifikowania do klas terapeutycznych	-	-	-
	dostosowania wymagań edukacyjnych	254	318	346
	dysfunkcji (sprawdziany i egzaminy)	102	112	133
	udzielenia zgody na indywidualny program lub tok nauki	3	13	10
	ograniczonych możliwości wyboru kierunku kształcenia	10	22	30
	skierowania do domów wczasów dziecięcych	-	-	-
Inne opinie o przebadanych		475	853	633

Źródło: dane PPP w Bytowie

W badanym okresie o 34,8% wzrosła liczba wydanych opinii. Największy wzrost nastąpił w liczbie opinii dotyczących dostosowania wymagań edukacyjnych oraz dysfunkcji (w związku z koniecznością dostosowania warunków i wymogów egzaminów i sprawdzianów).

Tabela 24. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-2019 - zajęcia

Zajęcia prowadzone przez pracowników poradni (liczba osób)		2017	2018	2019
	zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	30	29	14
	terapia logopedyczna	87	75	88
	socjoterapia	-	-	-
	zajęcia z uczniami zdolnymi	-	-	-
	terapia dla zagrożonych uzależnieniem	-	-	-
	zajęcia aktywizujące wybór zawodu	157	362	139
	ćwiczenia rehabilitacyjne	-	-	-
	inne formy pomocy indywidualnej	191	180	166
	Inne formy pomocy grupowej	8	0	0
Porady bez badań i po badaniach przesiewowych		0	0	0
Badania przesiewowe Widzę		-	-	-
Badania przesiewowe Słyszę		3	20	24

Źródło: dane PPP w Bytowie

Tabela 25. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach szkolnych 2017-2019 – orzeczenia

Orzeczenia o potrzebie kształcenia		2017	2018	2019
	z uszkodzonym słuchem	2	5	4
	z uszkodzonym wzrokiem	2	4	5
	z niepełnosprawnością ruchową	2	7	9
	z przewlekłą chorobą	-	-	-
z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim		24	35	26

	z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	15	22	25
	z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	2	2	1
	z autyzmem	-	-	-
	z niepełnosprawnościami sprzężonymi	4	2	5
	z zaburzeniami zachowania, zagrożonych niedostosowaniem społecznym i zagrożonych uzależnieniem	5	13	6
	niedostosowanych społecznie	-	2	3
Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania		28	16	17

Źródło: dane PPP w Miastku

W latach 2017-2019 o 50% wzrosła liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Najwyższy wzrost orzeczeń dotyczył uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnością ruchową. W tym samym okresie odnotowano spadek liczby orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego.

Tabela 26. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach 2017-2019 - opinie

Opinie w sprawie		2017	2018	2019
	wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	12	10	16
	przyspieszenia obowiązku szkolnego	-	-	-
	odroczenia obowiązku szkolnego	25	30	23
	pozostawienia ucznia kl. I-III na drugi rok	-	-	-
	zwolnienia z nauki drugiego języka obcego	4	10	6
	kwalifikowania do klas terapeutycznych	-	-	-
	dostosowania wymagań edukacyjnych	241	269	155
	dysfunkcji (sprawdziany i egzaminy)	58	79	89
	udzielenia zgody na indywidualny program lub tok nauki	-	-	-
	ograniczonych możliwości wyboru kierunku kształcenia	4	5	7
	skierowania do domów wczasów dziecięcych	-	-	-
Inne opinie o przebadanych		169	158	188

Źródło: dane PPP w Miastku

W badanym okresie najwięcej opinii wydano w roku 2018 (561). W roku 2019 nastąpił spadek o 5,65% w stosunku do roku 2017. Największą zmianę odnotowano w liczbie opinii w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych (spadek o 35,7%).

Tabela 27. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach 2017-2019 - zajęcia

Zajęcia prowadzone przez pracowników poradni (liczba osób)		2017	2018	2019
	zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	28	32	25
	terapia logopedyczna	68	56	71
	socjoterapia	-	-	-
	zajęcia z uczniami zdolnymi	-	-	-
	terapia dla zagrożonych uzależnieniem	6	8	5
	zajęcia aktywizujące wybór zawodu	220	410	9
	ćwiczenia rehabilitacyjne	-	-	-
	inne formy pomocy indywidualnej	154	136	38
	Inne formy pomocy grupowej	6	15	6
	Porady bez badań i po badaniach przesiewowych	40	58	18
Badania przesiewowe Widzę		-	-	-
Badania przesiewowe Słyszę		56	86	61

Źródło: dane PPP w Miastku

3.1.2. Dziecko pozbawione opieki rodziny

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo szans wychowywania we własnej rodzinie ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, zerwane są więzi uczuciowe między członkami rodziny, szczególnie w stosunku do dziecka.

Sieroctwo społeczne to stan, w którym dziecko jest pozbawione opieki rodzicielskiej z innych powodów niż śmierć rodziców; przyczynami sieroctwa społecznego mogą być: dezintegracja rodziny (w wyniku rozwodu lub braku związków emocjonalnych), niewłaściwa atmosfera wychowawcza, brak jednolitego kierunku w wychowaniu, zjawiska patologii społecznych (jak prostytutka, przestępczość, narkomania, alkoholizm), choroby psychiczne lub somatyczne rodziców albo ubóstwo. Sieroctwo społeczne nie musi być związane z pobytem dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej — dziecko może formalnie mieszkać z rodzicami i jednocześnie być sierotą społeczną, gdy rodzice nie wywiązują się z podstawowych obowiązków opiekuńczych. Sieroctwo społeczne może mieć wymiar subiektywny — oznaczać stan psychiczny dziecka, które odczuwa odrzucenie emocjonalne ze strony rodziców, dbających wyłącznie o jego potrzeby bytowe; w sensie prawnym sieroctwo społeczne oznacza sytuację dziecka, którego rodzice zostali sądownie pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Sieroctwo społeczne w wąskim znaczeniu dotyczy dzieci pozbawionych naturalnego środowiska rodzinnego, przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, natomiast sieroctwo w szerszym znaczeniu wiąże się z pozostawieniem dziecka w rodzinie naturalnej, niewywiązującej się jednak należycie z podstawowych obowiązków opiekuńczych. Biorąc pod uwagę częstotliwość kontaktów dziecka z rodziną biologiczną, wyróżnia się trzy stopnie sieroctwa społecznego, z których najwyższy oznacza całkowite zerwanie kontaktu z rodzicami naturalnymi, drugi - średni stopień sieroctwa społecznego to bardzo rzadkie, niesystematyczne, niewystarczające spotkania z rodzicami, bez określonych odstępów czasu, natomiast trzeci - najniższy stopień wiąże się z regularnymi i dość częstymi wizytami rodziców w placówce i zaproszeniami dziecka do domu rodzinnego.

Rodzina odgrywa ważną rolę w życiu każdego człowieka, a ponieważ jest pierwszym, naturalnym środowiskiem życia, wywiera ogromny wpływ na kształtowanie się cech jednostki niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu. Jest także środowiskiem,

które zaspokajają podstawowe potrzeby dziecka, dają poczucie bezpieczeństwa, przynależności i miłości. To w rodzinie tworzą się właściwe relacje emocjonalne, stanowiące podstawę odpowiednich warunków rozwoju i socjalizacji dziecka. Ale obok tego pozytywnego obrazu rodziny w społeczeństwie zawsze funkcjonowały i nadal funkcjonują także rodziny, które nie są w stanie z różnych powodów właściwie zaspokajać potrzeb swoich członków. Pojawiająca się dysfunkcja w rodzinie i towarzyszące jej problemy opiekuńczo-wychowawcze powodują, że dzieci doświadczają zaniedbania nie tylko w sferze fizycznej, ale także emocjonalnej, dlatego zjawisko sieroctwa społecznego - osamotnienia dziecka - jest bezpośrednio związane z funkcjonowaniem rodziny. Niestety, pomimo wszelkich działań profilaktycznych i wspierających kierowanych do rodziny biologicznej zdarzają się sytuacje, w których dziecko zostaje umieszczone w środowisku zastępczym, a stan sieroctwa, którego doświadcza, wymaga wsparcia poza kręgiem rodzinnym. Sytuacji tej często towarzyszy zachwianie poczucia bezpieczeństwa dziecka, utrata więzi emocjonalnych oraz poczucie osamotnienia i krzywdy tym dotkliwsze, im bardziej radykalne zmiany zaszły w dotychczasowych warunkach życia dziecka.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem stosowaną w sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza spokrewniona, rodzina niezawodowa i zawodowa (w tym rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), a także rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości. Zapewniają dziecku dostęp do przysługujących mu świadczeń zdrowotnych, Zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne. Zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, a także zapewniają rozwój zainteresowań i uzdolnień. Zadaniem rodziny zastępczej oraz rodzinnego domu dziecka jest zagwarantowanie dziecku pozostającemu w pieczy zastępczej ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego prywatne życie. Rodziny zastępcze umożliwiają swoim podopiecznym kontakt z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowił inaczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Osobą usamodzielniającą się jest pełnoletni wychowanek opuszczający rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się także osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka w okresie sześciu miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

Pomoc dla osób usamodzielnianych przysługuje osobie, której umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Osoby usamodzielniane mogą skorzystać z pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, zapewnia się im również pomoc prawną i psychologiczną.

W 2019 r. na terenie powiatu bytowskiego funkcjonowały łącznie 102 rodziny zastępcze i 4 rodzinne domy dziecka, w których przebywało łącznie 206 dzieci. Poniższa tabela prezentuje dane liczbowe dotyczące ilości poszczególnych form rodzinnej pieczy zastępczej i liczby przebywających w nich dzieci.

Tabela 28. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i dzieci w nich przebywających w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.

Rodzaj rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin zastępczych/RDD	Liczba dzieci i osób po ukończeniu 18 roku życia pozostających w rodzinach zastępczych/RDD
Spokrewnione	64	89
Niezawodowe	28	47
Niezawodowe przekształcone w zawodowe	1	2
Zawodowe	2	12
Zawodowe Specjalistyczne	4	11
Zawodowe Specjalistyczne przekształcone w rodzinne domy dziecka	1	7
Pogotowia rodzinne	3	17
Rodzinne Domy Dziecka	3	23
Razem:	106	208

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

W 2019 roku w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu umieszczono 43 dzieci.

Tabela 29. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w 2019 r. w rodzinach zastępczych/RDD
Spokrewnione	16
Niezawodowe	9
Niezawodowe przekształcone w zawodowe	0
Zawodowe	3
Zawodowe specjalistyczne	3
Zawodowe specjalistyczne przekształcone w rodzinne domy dziecka	0
Pogotowie rodzinne	7
Rodzinny Dom Dziecka	5
Razem:	43

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie.

Tabela 30. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w 2019 roku

Forma pieczy	Liczba dzieci
Rodzinne domy dziecka	25
Rodziny spokrewnione	70
Rodziny zastępcze niezawodowe	39
Rodziny zastępcze zawodowe – ogółem	32
w tym pogotowie rodzinne	11
w tym specjalistyczne	9
Razem	186

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2019 r. były umieszczane przede wszystkim z powodu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, alkoholizmu rodziców biologicznych, śmierci rodzica biologicznego, sieroctwa. W tym samym roku rodzinną pieczę zastępczą opuściło 40 dzieci, a 2 zmieniło jej rodzaj (z rodziny zastępczej spokrewnionej na rodzinny dom dziecka). Głównym powodem opuszczenia pieczy zastępczej było: rozpoczęcie procesu usamodzielnienia się wychowanków po osiągnięciu pełnoletniości, przysposobienie, powrót do rodziny biologicznej oraz umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 31. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka w gminach powiatu bytowskiego, funkcjonujących w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.

Gmina	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Niezawodowe przekształcone w zawodowe	Rodziny zawodowe				Rodzinne Domy Dziecka
				Zawodowe	Specjalistyczne	Specjalistyczne przekształcone w RDD	Pogotowie rodzinne	
Bytów	21	8	1	1	1	1	2	1
Miastko	25	11	0	0	0	0	0	1
Borzytuchom	3	1	0	0	0	0	0	1
Czarna Dąbrówka	1	3	0	1	0	0	0	0
Kolczygłowy	2	0	0	0	0	0	0	0
Lipnica	1	2	0	0	0	0	0	0
Parchowo	1	0	0	0	2	0	0	0
Studzienice	3	0	0	0	1	0	0	0
Trzebielino	3	2	0	0	0	0	1	0
Tuchomie	4	1	0	0	0	0	0	0
RAZEM	64	28	1	1	4	1	3	3

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu bytowskiego

Tabela 32. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w gminach powiatu bytowskiego w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.

Gmina	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Niezawodowe przekształcone w zawodowe	Rodziny zawodowe				Rodzinne Domy Dziecka
				Zawodowe	Specjalistyczne	Specjalistyczne przekształcone w RDD	Pogotowie rodzinne	
Bytów	32	12	2	7	1	7	11	7
Miastko	35	20	0	0	0	0	0	10
Borzytuchom	3	2	0	0	0	0	0	6
Czarna Dąbrówka	2	5	0	5	0	0	0	0
Kolczygłowy	2	0	0	0	0	0	0	0
Lipnica	1	4	0	0	0	0	0	0
Parchowo	2	0	0	0	7	0	0	0
Studzienice	3	0	0	0	3	0	0	0
Trzebielino	3	3	0	0	0	0	6	0
Tuchomie	6	2	0	0	0	0	0	0
RAZEM	89	48	2	12	11	7	17	23

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka (RDD). Dokonuje również oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego RDD pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Zgodnie z art. 129 ustawy wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej²² organizator dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka w celu:

- ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka,
- analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną,
- modyfikowania planu pomocy dziecku,
- monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie,
- oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb,
- oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej.

W 2019 r. organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonał łącznie 303 ocen sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w tym 41 ocen sytuacji dzieci w wieku do 3 lat oraz 262 oceny sytuacji dzieci w wieku powyżej 3 lat.

Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej, posiadające uregulowaną sytuację prawną (rodzice nie żyją bądź są pozbawieni władzy rodzicielskiej) są zgłaszane do ośrodka adopcyjnego w celu poszukiwania dla nich rodziny adopcyjnej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie współpracuje z ośrodkiem adopcyjnym prowadzonym przez Fundację „Dla Rodziny” w Gdańsku. W 2019 r. do ośrodka adopcyjnego zostało zgłoszonych 9 dzieci, z których 7 uzyskało negatywną kwalifikację do przysposobienia, a 2 dzieci uzyskało pozytywną kwalifikację do przysposobienia i trafiło do adopcji.

Tabela 33. Liczba i rozmieszczenie rodzin zastępczych na terenie powiatu w latach 2014 – 2019

GMINA/MIASTO	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe, zawodowe i pogotowia rodzinne		
	2014	2017	2019	2014	2017	2019
Bytów	24	21	21	13	11	13
Miastko	21	23	25	13	9	11
Borzytuchom	2	2	3	2	1	1
Czarna Dąbrówka	1	2	1	4	1	4
Kolczygłowy	2	1	2	2	0	0
Lipnica	1	0	1	3	4	2
Parchowo	-	1	1	3	2	2
Studzienice	1	2	3	1	2	1
Trzebielino	2	2	3	2	2	3
Tuchomie	7	5	4	-	0	0
RAZEM	61	59	64	43	32	37

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

²² Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, t.j. Dz.U. 2020 poz. 821

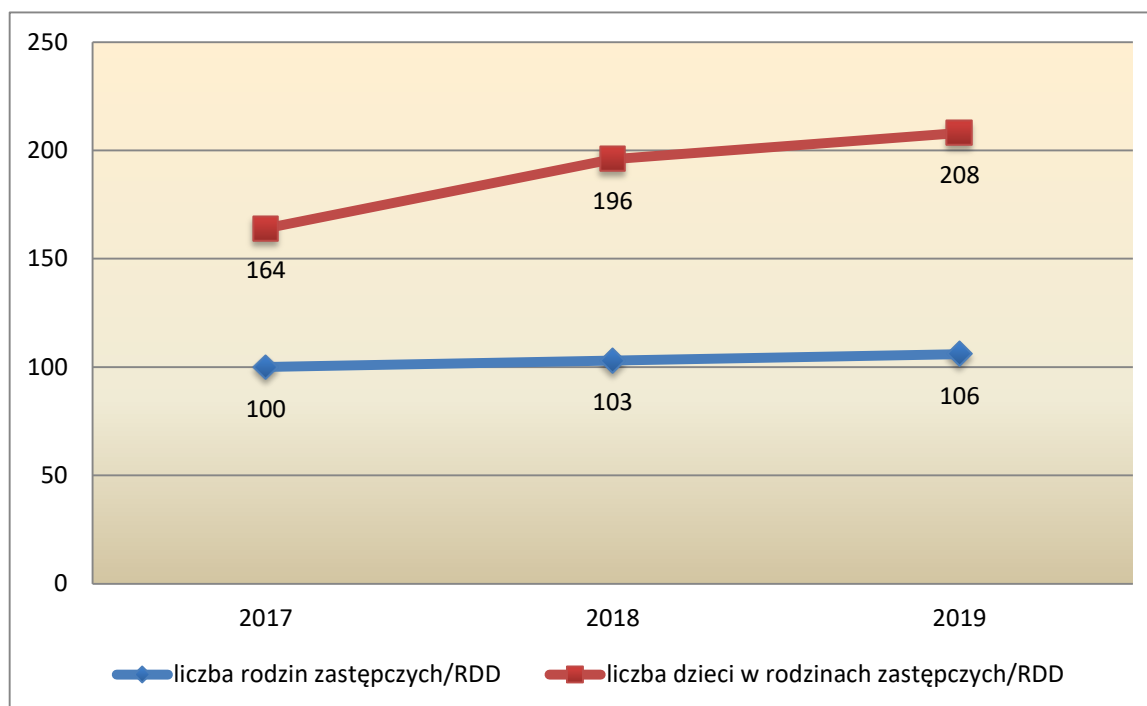
Tabela 34. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i przebywających w nich dzieci w latach 2017 - 2019

Rodzaj rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin zastępczych/RDD			Liczba dzieci i osób po ukończeniu 18 roku życia pozostających w rodzinach zastępczych/RDD		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Spokrewnione	59	60	64	75	82	89
Niezawodowe	29	29	28	47	52	47
Niezawodowe przekształcone w zawodowe	0	1	1	0	4	2
Zawodowe	1	1	2	1	5	12
Zawodowe specjalistyczne	5	5	4	9	13	11
Zawodowe specjalistyczne przekształcone w rodzinne domy dziecka	0	0	1	0	0	7
Pogotowia rodzinne	2	3	3	10	14	17
Rodzinne Domy Dziecka	4	4	3	22	26	23
Razem	100	103	106	164	196	208*

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

W latach 2017 - 2019 nastąpił wyraźny wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (o 21%). Niestety nie idzie z tym w parze przyrost liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Wprawdzie liczba rodzin zastępczych nieco wzrosła (o 5,6%), jednak wzrost ten dotyczy rodzin zastępczych spokrewnionych, natomiast w grupie rodzin niespokrewnionych nastąpił nieznaczny spadek.

Wykres 40. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i przebywających w nich dzieci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Bytowie

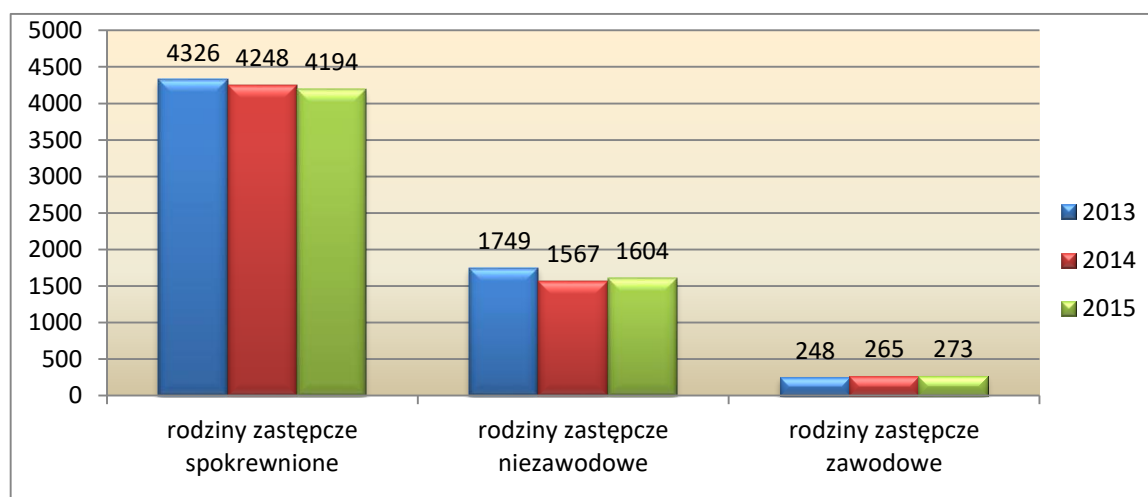
Tabela 35. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w latach 2017 - 2019

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych/RDD		
	2017	2018	2019
Spokrewnione	10	14	16
Niezawodowe	5	0	9
Niezawodowe przekształcone w zawodowe	0	2	0
Zawodowe	0	4	3
Zawodowe specjalistyczne	0	5	3
Zawodowe specjalistyczne przekształcone w rodzinne domy dziecka	0	0	0
Pogotowie rodzinne	7	13	7
Rodzinny Dom Dziecka	6	8	5
Razem:	28	56	45

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

W skali kraju mówi się o kryzysie rodzicielstwa zastępczego. Ze sprawozdania z kontroli przeprowadzonej w samorządach przez Najwyższą Izbę Kontroli wynika, że rozwój tego typu pieczy następuje zbyt wolno w stosunku do potrzeb ze względu na niedobór rodzin zastępczych, zwłaszcza tych o charakterze zawodowym i niezawodowym. Taka sytuacja dotyczy 82% objętych kontrolą powiatów. W jednostkach sprawdzanych przez NIK liczba rodzin zastępczych spadała. W 2013 r. było ich 6,3 tys., w 2015 r. - 6 tys. Jednocześnie zmniejszyło się zainteresowanie potencjalnych kandydatów do objęcia opieką dzieci. Niższą liczbę chętnych odnotowano w blisko połowie powiatów, w których była przeprowadzana kontrola. Poniższe zestawienie pokazuje sytuację zbadaną w 24 powiatach, dane te jednak odzwierciedlają trendy obserwowane w całym kraju.

Wykres 41. Liczba rodzin zastępczych w 24 powiatach kontrolowanych przez NIK według typów

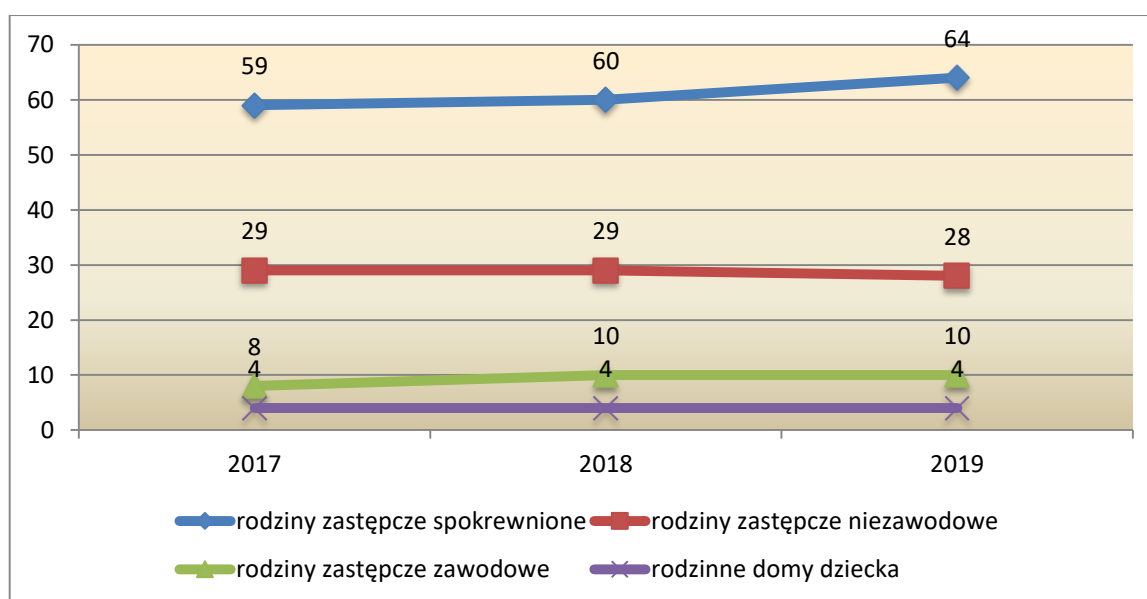
Źródło: dane NIK

Tabela 36. Rodziny zastępcze na terenie powiatu bytowskiego i umieszczone w nich dzieci w latach 2017-2019

Wyszczególnienie		2017	2018	2019
Liczba rodzin zastępczych ogółem		100	103	106
w tym	spokrewnione	59	60	64
	niezawodowe	29	29	28
	zawodowe	8	10	10
	rodzinne domy dziecka	4	4	4
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych ogółem		164	196	208
w tym	w spokrewnionych	75	82	89
	w niezawodowych	47	52	47
	w zawodowych	20	36	42
	w rodzinnych domach dziecka	22	26	30
Kwota świadczeń		1.513.583,38	1.730.008,05	1.951.256,26

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

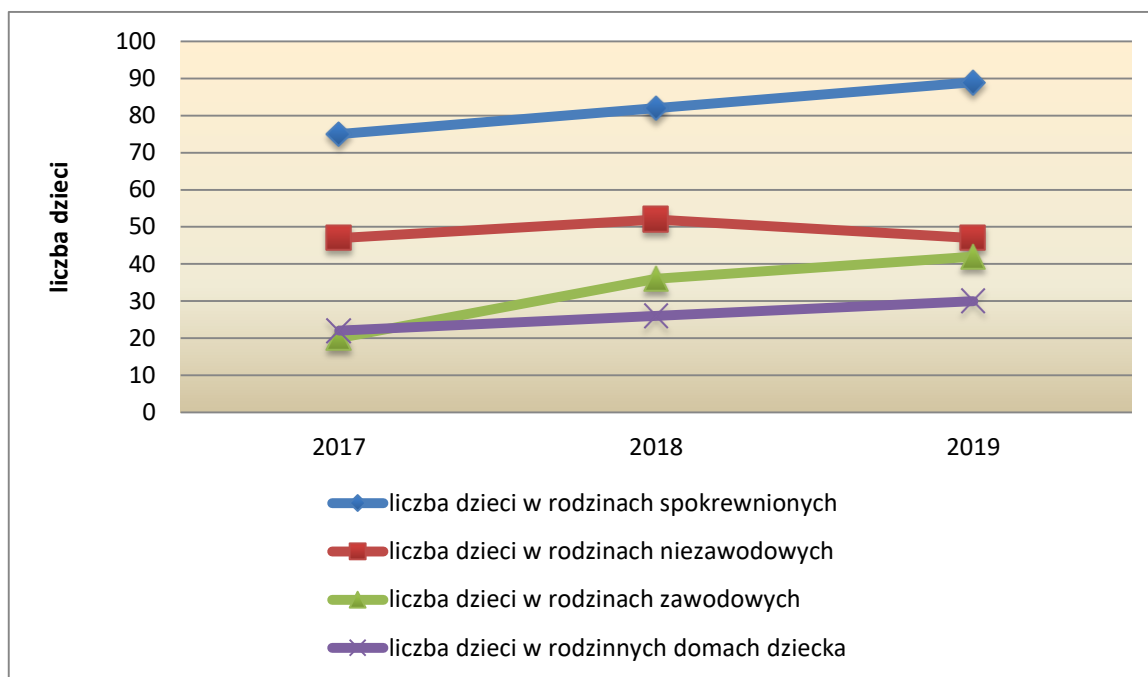
Wykres 42. Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu bytowskiego

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Powyższy wykres ilustruje tendencję zauważoną przez NIK - rosnący udział rodzin spokrewnionych w ogólnej liczbie rodzin zastępczych, przy malejącej liczbie rodzin niezawodowych i zawodowych. W skali kraju na koniec I połowy 2017 r. w rodzinach zastępczych wychowywało się 58 441 osób, co stanowi 78% dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 22% osób to wychowankowie pieczy instytucjonalnej.

Wykres 43. Liczba dzieci w różnych formach pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne, realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej, podejmuje działania w celu powrotu dziecka rodziny, zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Instytucjonalna piecza zastępcza zgodnie z art. 93 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawowana jest w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Zgodnie z art. 190 ustawy realizację zadania powiat może zlecić:

- organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej,
- osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub pomocy społecznej.

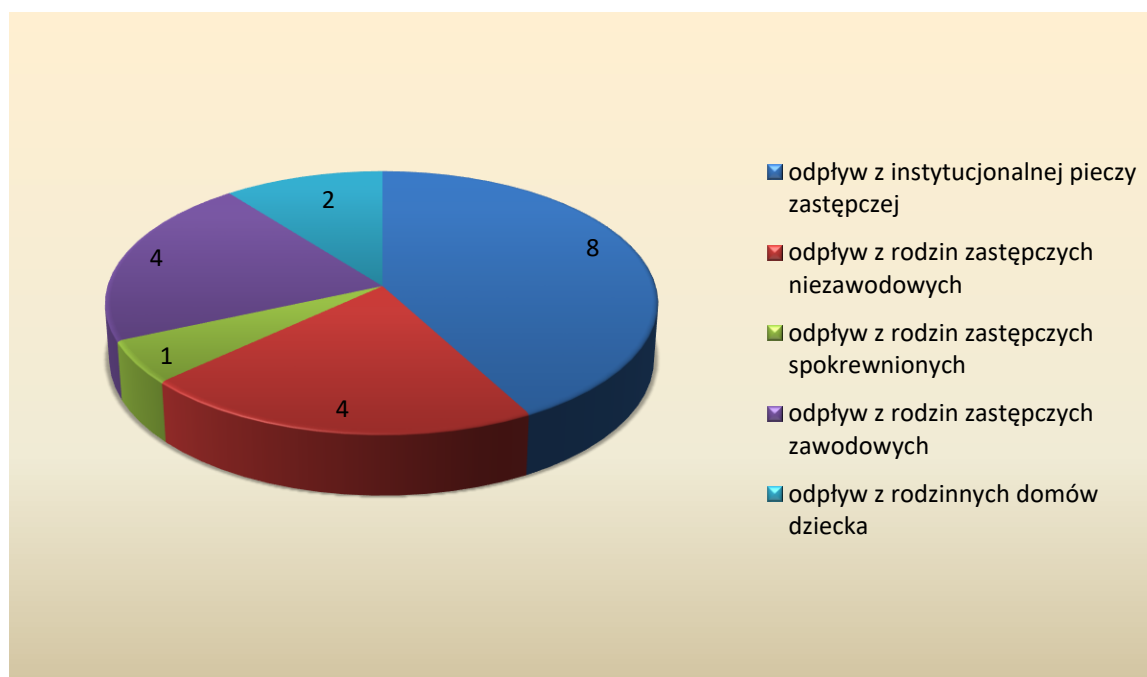
W powiecie bytowskim funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, prowadzone na zlecenie powiatu przez Fundację „Rademenes”. Są to:

- 1) Dom dla Dzieci w Tuchomiu – 14 miejsc socjalizacyjnych,
- 2) Dom dla Dzieci w Gostkowie – 14 miejsc socjalizacyjnych.

W 2019 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu bytowskiego przebywało łącznie 37 dzieci. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w ciągu roku opuściło dziewięć dzieci, w tym jedno z powodu powrotu do rodziny naturalnej, a ośmioro - ze względu na rozpoczęcie procesu usamodzielnienia. Na dzień 31.12.2019 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu przebywało łącznie 28 dzieci. Zgodnie z art. 140 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie usamodzielnianej (opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną po osiągnięciu pełnoletności) przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

W 2019 r. sporządzono 19 indywidualnych programów usamodzielnienia oraz 24 modyfikacje indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pełnoletność osiągnęło 15 wychowanków z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w tym 11 osób, które osiągnęły pełnoletność pozostało w dotychczasowych rodzinach zastępczych, natomiast 4 osoby opuściły rodzinną formę pieczy zastępczej i rozpoczęły proces usamodzielnienia. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2019 roku 18 rok życia ukończyło 6 wychowanków, spośród których 2 osoby pozostały w placówce, natomiast 4 osoby opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą i rozpoczęły proces usamodzielnienia.

Wykres 44. Liczba osób usamodzielnionych w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Bytowie

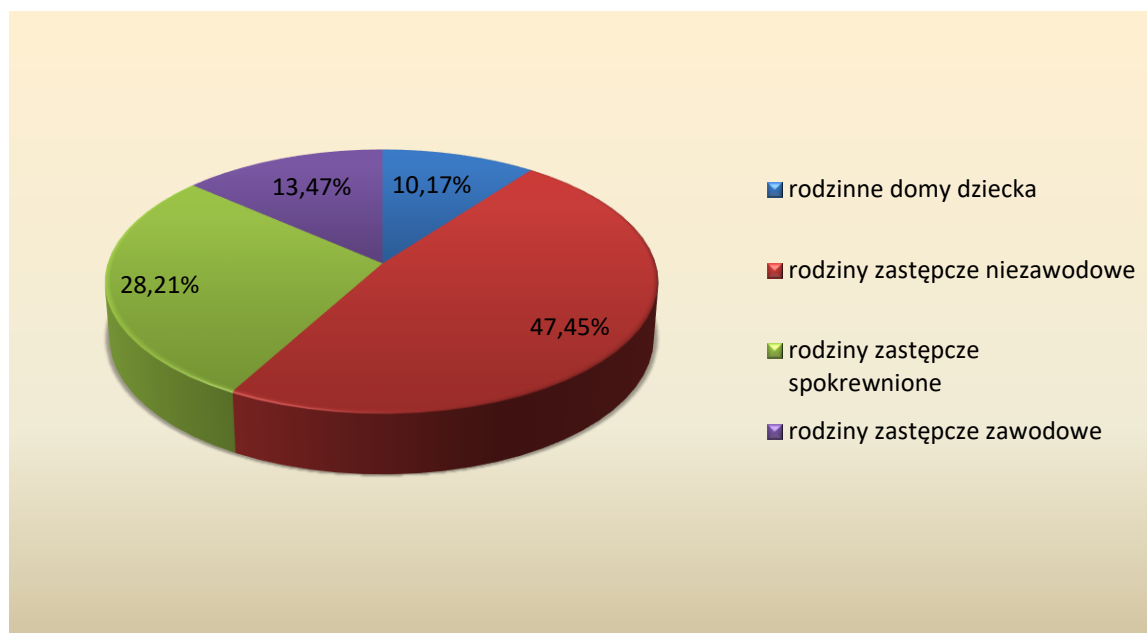
Każdy z usamodzielniających się wychowanków pieczy otrzymał pomoc w postaci pracy socjalnej, ponadto w przypadku osób pobierających pomoc pieniężną z tytułu kontynuowania nauki utrzymywany był regularny kontakt ze szkołą. Osoby usamodzielniane miały również możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym funkcjonującym na terenie powiatu bytowskiego. W 2019 r. nikt nie skorzystał z tej możliwości.

Tabela 37. Świadczenia wypłacone usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2019 r.

Rodzaj udzielonej pomocy	Łączna kwota świadczeń dla osób opuszczających (w zł)			
	Rodziny zastępcze/ RDD		Placówki opiekuńczo - wychowawcze	
	2018	2019	2018	2019
Pomoc na kontynuowanie nauki	149 świadczeń 74.776,32	132 świadczenia 67.398,30	41 świadczeń 20.604,84	39 świadczeń 19.226,71
Pomoc na usamodzielnienie	9 świadczeń 36.343,00	7 świadczeń 43.369,00	6 świadczeń 35.947,45	4 świadczenia 22.552,00
Pomoc na zagospodarowanie	6 świadczeń 9.675,00	7 świadczeń 11.039,00	6 świadczeń 9.385,00	4 świadczenia 6.308,00
Razem	164 świadczenia 120.794,32	146 świadczeń 121.806,30	53 świadczenia 65.937,29	47 świadczeń 48.086,71

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Wykres 45. Kwota świadczeń na usamodzielnienie w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Bytowie

3.2. Kwestia niepełnosprawności

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (praca, nauka, zabawa, samoobsługa).

Znacznie szerszą definicję w 1980 r. zaproponowała Światowa Organizacja Zdrowia. Za osoby niepełnosprawne wg WHO uważa się osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznego sprawności.

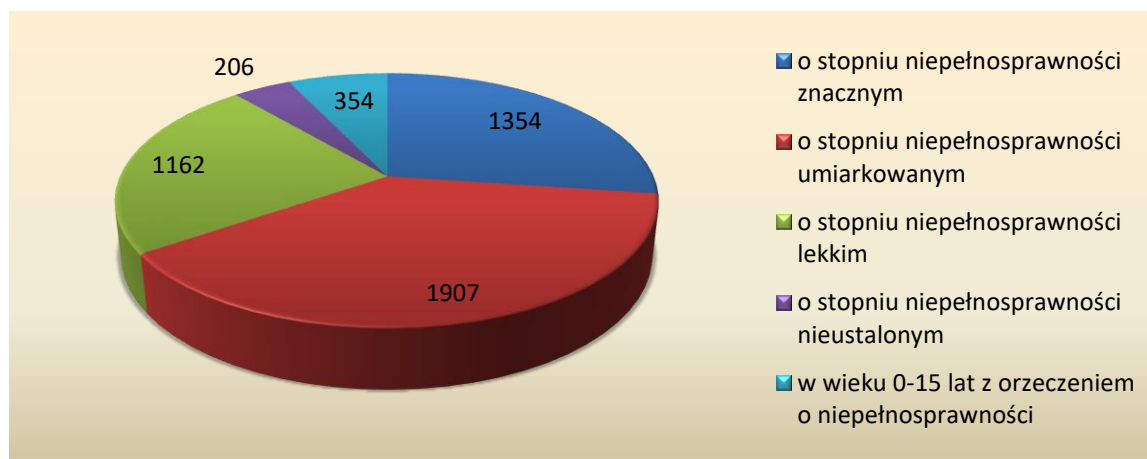
Przyjęto podział skutków choroby na: uszkodzenia, niezdolność i ograniczenie w rolach. Uszkodzenie dotyczy nieprawidłowości budowy i wyglądu ciała oraz funkcji narządów lub układów, niezależnie od przyczyny; oznacza więc zaburzenie na poziomie narządu. Niezdolność odzwierciedla skutki uszkodzenia w wykonywaniu czynności i aktywności danej osoby. Ograniczenia w rolach są zaś następstwami uszkodzenia i niezdolności, które mają wpływ na międzyludzkie interakcje i przystosowanie do otoczenia.

W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W Narodowym Spisie Powszechnym 2011 (ostatnie badanie problemu niepełnosprawności w Polsce) zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie podstawowe grupy:

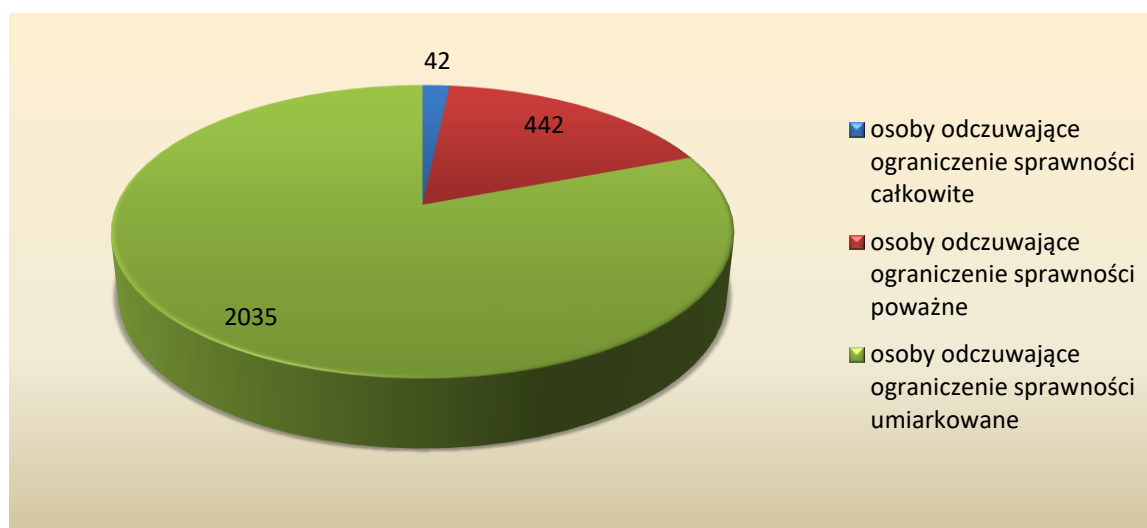
- osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie od tego czy wydane do celów rentowych, czy pozarentowych),
- osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Wykres 46. Osoby niepełnosprawne prawnie w powiecie bytowskim według NSP 2011

Źródło: dane GUS

Wykres 47. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie w powiecie bytowskim według NSP 2011

Źródło: dane GUS

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych²³ powiat jako jeden z dysponentów środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykonuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Realizatorem poszczególnych zadań jest m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie. Klientami Centrum są w szczególności osoby niepełnosprawne korzystające z dofinansowania ze środków PFRON.

Rehabilitacja społeczna, której głównym celem jest umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestniczenia w życiu społecznym realizowana jest przede wszystkim poprzez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji;
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Osoby z niepełnosprawnościami potrzebują pomocy i wsparcia zarówno w wymiarze społecznym, jak i zawodowym. PCPR w Bytowie jako instytucja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych realizuje szereg działań skierowanych do tej grupy osób. Oferowana pomoc ma charakter m.in. finansowy, informacyjny, szkoleniowy i doradczy. Wszystkie działania realizowane są zgodnie z obowiązującymi przepisami, z poszanowaniem praw osób niepełnosprawnych, a także z uwzględnieniem aktualnych potrzeb osób i instytucji korzystających z pomocy i wsparcia w naszej jednostce.

²³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, t.j. Dz. U. 2020 poz. 426

W ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych PCPR w Bytowie realizuje następujące zadania w zakresie rehabilitacji społecznej:

- 1) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- 2) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- 3) dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji;
- 4) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się;
- 5) dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Podział środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację zawodową i społeczną w 2019 roku przedstawia Tabela 38.

Tabela 38. Środki PFRON przeznaczone na rehabilitację społeczną

LP	RODZAJ ZADANIA	KWOTA
1.	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	44.599,00 zł
2.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	3.000,00 zł
3.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	433.971,42 zł
4.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i techniczne	86.299,84 zł
5.	Dofinansowanie działalności warsztatu terapii zajęciowej	542.880,00 zł
SUMA		1.110.750,26 zł

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie.

Turnusy rehabilitacyjne trwają co najmniej 14 dni i są organizowane w ośrodkach, które posiadają wpis wojewody upoważniający do organizowania turnusów lub przyjmowania grup turnusowych.

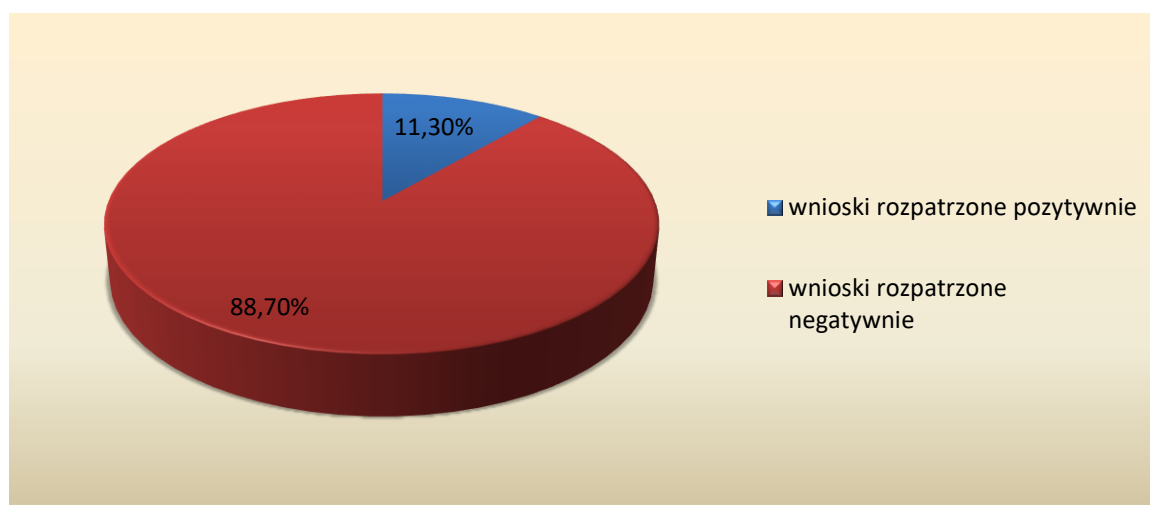
W 2019 roku złożono łącznie 168 wniosków o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego. Dofinansowanie przyznano 19 wnioskodawcom, a 149 osobom odmówiono dofinansowania ze względu na brak środków. Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wypłacono na rzecz 37 osób (tj. 19 wnioskodawców oraz 18 opiekunów) na łączną kwotę 45.807 zł.

Tabela 39. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie	133	127	168
Liczba osób dorosłych które skorzystały z dofinansowania	15	15	6
Liczba dzieci i młodzieży które skorzystały z dofinansowania	8	6	13
Kwota wypłaconego dofinansowania	43.697	44.012	45.807

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Wykres 48. Wnioski o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego

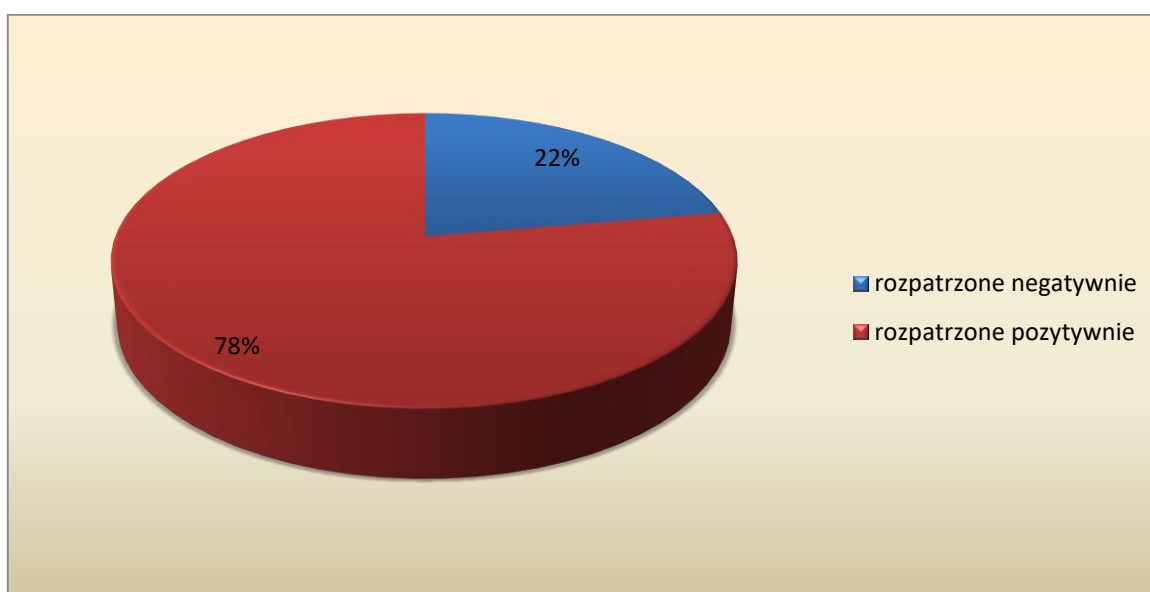
Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Wykres 48 pokazuje, w jak niewielkim stopniu środki PFRON zaspokajają potrzeby niepełnosprawnych w zakresie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.

Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych, mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. W roku 2019 na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny złożono łącznie 4 wnioski; wszystkie zostały rozpatrzone pozytywnie.

W 2019 roku wpłynęło łącznie 897 wniosków o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Pozytywnie rozpatrzono 697 wniosków na łączną kwotę 441.927,42 zł (z tego w ramach środków PFRON kwotę 433.971,42 zł, w ramach środków powiatu bytowskiego - kwotę 7.956 zł).

Wykres 49. Wnioski o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Na zadania z zakresu organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych można uzyskać dofinansowanie do 30% kosztów przedsięwzięcia. W 2019 roku wydatkowano na ten cel kwotę 3.000 zł.

Tabela 40. Dofinansowania sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba złożonych wniosków	1	1	1
Liczba zawartych umów	1	1	1
Kwota wypłaconego dofinansowania	2.000	2.000	3.000

Źródło: dane PUP w Bytowie

W 2019 roku wpłynęło 79 wniosków o dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych łącznie. Pozytywnie rozpatrzono 40 wniosków, zawarto 40 umów na łączną kwotę 87.135,84 zł.

Tabela 41. Wnioski o dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba złożonych wniosków	78	80	79
Liczba zawartych umów	54	42	40
w tym: dzieci i młodzież	5	8	5
Kwota wypłaconego dofinansowania	103.734	97.419,95	87.135,84

Źródło: Opracowanie PCPR w Bytowie

Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie otrzymał w 2019 roku środki finansowe w wysokości **603.200 zł**, z czego **542.880 zł** stanowiły środki PFRON, a **60.320 zł** - dopłata z budżetu powiatu bytowskiego, który pokrywa 10% kosztów funkcjonowania warsztatów.

Tabela 42. Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie

Rodzaj zadania	Liczba uczestników WTZ		Kwota dofinansowania ze środków PFRON		Kwota dofinansowania ze środków powiatu	
	2018 rok	2019 rok	2018 rok	2019 rok	2018 rok	2019 rok
Dofinansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Bytowie	30	30	497 880	542 880	55 320	60 320

Źródło: Dane PCPR w Bytowie

Celem działania Warsztatu jest rehabilitacja, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Realizacja założonego celu odbywa się poprzez:

- ogólne usprawnianie,

- rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
 - przygotowanie do życia w środowisku społecznym, między innymi przez: rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej,
 - rozwijanie umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
 - rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

Zajęcia są prowadzone zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji przygotowanym dla uczestnika przez radę programową warsztatu. Program powinien określać w szczególności:

- formy terapii oraz ich techniczne i organizacyjne dostosowanie do sprawności psychofizycznej uczestnika,
- przewidywany zakres terapii,
- zakres i metody nauki zaradności osobistej, sprawności psychofizyczne niezbędne do podjęcia pracy oraz metody ich ćwiczenia,
- formy rehabilitacji społecznej,
- formy współpracy z rodziną lub opiekunami,
- osoby odpowiedzialne za realizację programu.

Pilotażowy program „Aktywny Samorząd”. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie jest realizatorem programu „Aktywny Samorząd”, finansowanego ze środków PFRON. Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Cele szczegółowe programu zakładały:

- 1) przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami słuchu, ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
- 2) przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych,

- 3) umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie,
- 4) poprawę szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji,
- 5) wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Do PCPR w Bytowie łącznie wpłynęły **153 wnioski** o udzielenie wsparcia. W sumie zawarto 138 umów na łączną kwotę **442.164,82 zł**.

Realizacja projektu „Pozytywnie w przyszłość”. Od 2017 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie realizuje projekt „Pozytywnie w przyszłość”. Projekt realizowany jest w ramach Poddziałania 6.1.2. Aktywizacja społeczno–zawodowa współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. II edycja projektu rozpoczęła się od 1 marca 2018 roku, a zakończyła 30 czerwca 2019 roku. Grupę docelową w projekcie stanowiły osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu powiatu bytowskiego, w tym również osoby niepełnosprawne. Projekt ukierunkowany był na poprawę jakości działań na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej oraz wzrost zatrudnienia wśród uczestników projektu poprzez wdrażanie kompleksowych programów aktywizacji społeczno–zawodowej w oparciu o ścieżkę reintegracji opracowaną indywidualnie dla każdego z uczestników.

Pozostałe działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie realizuje także działania o charakterze wspierającym, informacyjnym oraz promocyjnym. W powyższym zakresie zrealizowano następujące działania:

- 1) rozpowszechnianie informatora dla osób z niepełnosprawnością,
- 2) prowadzenie punktu konsultacyjno–informacyjnego w Miastku; w 2019 roku z pomocy punktu skorzystały 544 osoby (wzrost o prawie 20% w stosunku do 2017 roku),
- 3) rozesłanie do szkół ponadgimnazjalnych oraz ośrodków szkolno–wychowawczych na terenie powiatu pisma informującego o możliwości skorzystania ze wsparcia w ramach programu „Aktywny Samorząd”.
- 4) przekazanie do ŚDS w Bytowie i Miastku, WTZ w Bytowie, DPS w Parchowie oraz SOS-W w Bytowie i Tursku informacji o możliwości skorzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego i indywidualnych konsultacji psychologicznych przez osoby niepełnosprawne i ich opiekunów,
- 5) wydruk i rozpowszechnienie 500 sztuk ulotek dotyczących instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie bytowskim,
- 6) organizacja szkolenia „Praca socjalna z osobą niepełnosprawną”, skierowanego do pracowników socjalnych pracujących z osobami niepełnosprawnymi (18 uczestników z Domu Pomocy Społecznej w Parchowie, PCPR w Bytowie oraz ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego),

- 7) organizacja w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Tursku i w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bytowie szkolenia „Rynek pracy bez barier”,
- 8) promocja podczas organizowanych na terenie powiatu bytowskiego imprez działań realizowanych przez PCPR na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 9) upowszechnianie informacji na prośbę organizacji pozarządowych i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Mieszkańcy powiatu bytowskiego obsługiwani są przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który wydaje:

- orzeczenia o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 roku życia,
- wskazania do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy, zwane „orzeczeniami o wskazaniach do ulg i uprawnień”.

Orzeczenia te uprawniają do korzystania z różnych form pomocy – pieniężnej oraz usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia, w zakresie rehabilitacji społecznej, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne ułatwiające funkcjonowanie, likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, technicznych oraz w komunikowaniu się.

W 2019 roku Zespół wydał łącznie 2314 orzeczenia z podaniem przyczyny niepełnosprawności, w tym 310 orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia oraz 2004 orzeczenia dla osób powyżej 16 roku życia. W przypadku orzeczeń wydanych dla osób poniżej 16 roku życia najczęstszym powodem ich wydania była niepełnosprawność z powodu chorób neurologicznych, choroby narządu wzroku i upośledzenia narządu ruchu. Najwięcej orzeczeń przyznano osobom w wieku od 8 do 16 lat. Zdecydowaną większość wśród osób, którym przyznano świadczenia w tej kategorii, stanowiły osoby płci męskiej.

Tabela 43. Orzeczenia wydane w 2019 r. osobom do 16 roku życia zamieszkałym na terenie powiatu bytowskiego

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0-3	4-7	8-16	K	M
1	01-U	15	0	2	13	9	6
2	02-P	37	2	9	26	7	30
3	03-L	16	7	4	5	10	6
4	04-O	41	4	11	26	14	27
5	05-R	38	9	7	22	18	20
6	06-E	8	1	2	5	6	2
7	07-S	36	8	10	18	11	25
8	08-T	3	1	2	0	2	1
9	09-M	10	4	1	5	2	8
10	10-N	52	35	8	9	20	32
11	11-I	31	5	11	15	16	15
12	12-C	23	2	6	15	3	20
RAZEM		310	78	73	159	118	192

Źródło: dane PCPR w Bytowie

W przypadku orzeczeń wydanych dla osób powyżej 16 roku życia:

- 1) najczęstszymi przyczynami wydawania orzeczeń były: upośledzenie narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia oraz choroby neurologiczne;
- 2) najwięcej wydano orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (56,7%),
- 3) wśród osób, którym wydano orzeczenie o niepełnosprawności, przeważali mężczyźni (51,4%),
- 4) 74,8% osób, którym wydano orzeczenie o niepełnosprawności, nie posiada zatrudnienia.

Tabela 44. Liczba wydanych w 2019 r. orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia zamieszkałych na terenie powiatu bytowskiego

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Stopień niepełnosprawności			Płeć		Zatrudnienie	
		znaczny	umiarkowany	lekki	K	M	Tak	Nie
1	01-U – upośledzenie umysłowe	14	36	0	25	25	2	48
2	02-P – choroby psychiczne	34	108	24	67	99	12	154
3	03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	12	27	12	23	28	9	42
4	04-O – choroby narządu wzroku	12	27	16	30	25	15	40
5	05-R – upośledzenie narządu ruchu	111	502	42	341	314	242	413
6	06-E – epilepsja	1	18	2	10	11	7	14
7	07-S – choroby układu oddechowego i krążenia	181	166	17	149	215	81	283
8	08-T – choroby układu pokarmowego	54	36	2	42	50	23	69
9	09-M – choroby układu moczowo-płciowego	71	23	0	41	53	26	68
10	10-N – choroby neurologiczne	148	115	16	122	157	46	233
11	11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	91	71	6	113	55	43	125
12	12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe	2	7	0	3	6	0	9
RAZEM		731	1136	137	966	1038	506	1498
Razem liczba orzeczeń:		2.004						

Źródło: dane PCPR w Bytowie

PUP - realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych ze środków PFRON. Niepełnosprawne osoby bezrobotne to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wymagają one szczególnego wsparcia, gdyż praca dla nich jest nie tylko źródłem dochodów, ale także najskuteczniejszym sposobem rehabilitacji społeczno-zawodowej. Osoby niepełnosprawne niebędące w zatrudnieniu, które pobierają renty i inne świadczenia rejestrują się jako poszukujące pracy (nie uzyskują statusu osoby bezrobotnej).

Na terenie powiatu bytowskiego (dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku) liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 7.502 osoby, co stanowi ponad 9,6 % populacji.

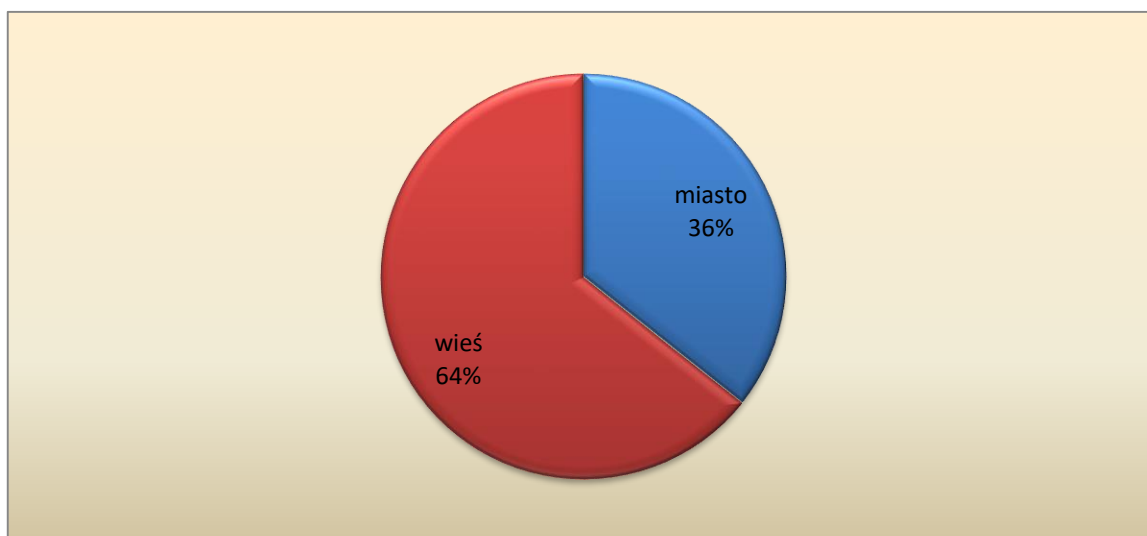
W rozbiciu na płeć i miejsce zamieszkania osób niepełnosprawnych wielkości te w powiecie przedstawiały się następująco:

Tabela 45. Liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bytowskiego

Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
2676	4826	1299	2449	1377	2377
7502		3748		3754	

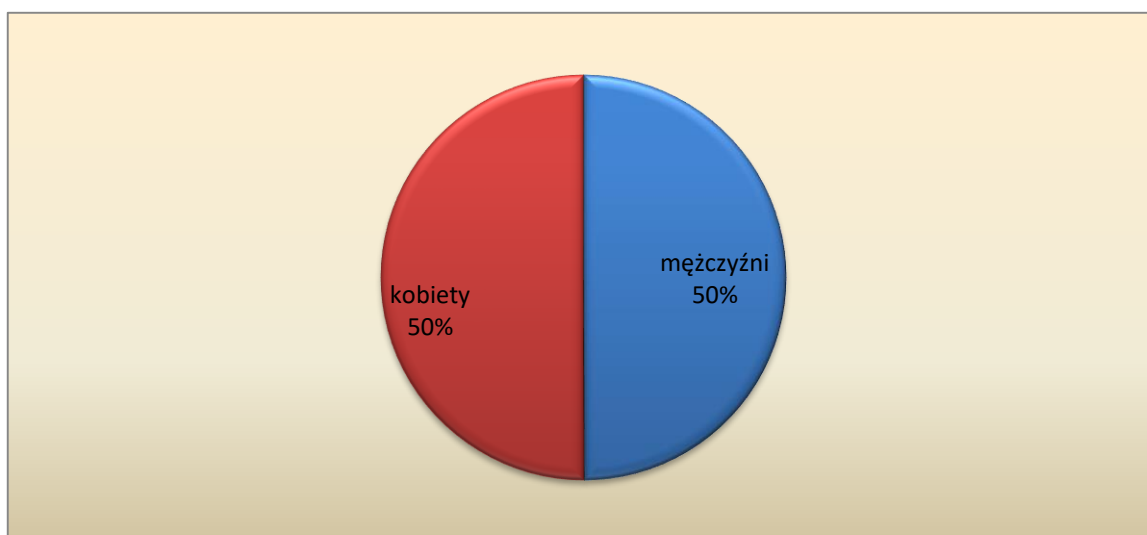
Źródło: dane GUS

Wykres 50. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania

Źródło: dane GUS

Wykres 51. Osoby z niepełnosprawnościami według płci

Źródło: dane GUS

Z przedstawionych danych wynika, że większość osób niepełnosprawnych z powiatu bytowskiego zamieszkuje tereny wiejskie, a liczba kobiet i mężczyzn jest prawie równa.

Wspieranie i dążenie do pełnej integracji osób niepełnosprawnych odbywa się przez aktywizację społeczną i zawodową. Trafny dobór działań wspierających pozwala na zwalczanie

wszelkich form dyskryminacji w dostępie do zatrudnienia i zwiększa jakość podaży na lokalnym rynku pracy.

Mimo otrzymywanego wsparcia osobom niepełnosprawnym bardzo trudno jest znaleźć zatrudnienie na otwartym rynku pracy – część niepełnosprawnych pracuje w zakładach pracy chronionej. Niepełnosprawni potrzebujący pomocy w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia mogą korzystać z systemów wsparcia, realizowanych między innymi przez urząd pracy.

Tabela 46. Formy rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych

Wyszczególnienie		2017	2018	2019
Zakłady pracy chronionej	liczba podmiotów	1	1	1
	liczba zatrudnionych	33	33	29
	w tym osoby niepełnosprawne	26	25	24
Spółdzielnia inwalidów	liczba podmiotów	1	1	1
	liczba zatrudnionych	152	145	148
	W tym osoby niepełnosprawne	101	96	97
Zakłady aktywności zawodowej	liczba podmiotów	0	0	0
	liczba zatrudnionych	0	0	0
Liczba warsztatów terapii zajęciowej		1	1	1
Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej		30	30	30

Źródło: dane PUP w Bytowie

W 2019 r. Uchwałą Rady Powiatu Bytowskiego oraz Uchwałą Zarządu Powiatu Bytowskiego Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie otrzymał środki PFRON w kwocie 283,2 tys. zł. (w roku 2018 -260,0 tys. zł). Środki te przeznaczono na realizację zadań z zakresu zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych określonych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych²⁴. W ramach zrealizowanych zadań zaktywizowano 12 osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności (w roku 2018 zaktywizowano 8 osób).

Na wyżej wymienioną kwotę składają się :

- 1) środki przyznane algorytmem w wysokości 187,8 tys. zł (w 2018 - 172,4 tys. zł); w ramach tych środków:
 - a) 3 osoby niepełnosprawne poszukujące pracy na podstawie art. 11 w/w ustawy zostały skierowane do pracy w ramach prac interwencyjnych - koszt 15,8 tys. zł.
 - b) 3 osoby otrzymały na podstawie art. 12a w/w ustawy jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej na kwotę 88,0 tys. zł w zakresie:
 - fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne,
 - pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania,
 - przygotowanie terenu pod budowę,
 - c) 3 przedsiębiorcom zrefundowano na podstawie art. 26e w/w ustawy koszty wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej w kwocie 84,0 tys. zł, na 3 stanowiska pracy:
 - kierowca;
 - robotnik gospodarczy;
 - grafik komputerowy.

²⁴Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 426

- 2) środki w ramach dofinansowania „Program wyrównywania różnic między regionami III” w ramach obszaru G, projekt „Kariera bez barier 4” w wysokości 95,4 tys. zł (w roku 2018 - 87,6 tys. zł); w ramach realizacji projektu:
 - a) jednemu przedsiębiorcy zrefundowano koszty wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej w kwocie 30,00 tys. zł, na stanowisko specjalista ds. kadr
 - b) 2 osoby otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej na kwotę 63,9 tys. zł na działalności w zakresie konserwacji i naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

W ciągu 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie zarejestrowało się 341 osób niepełnosprawnych, tj. o 20 mniej w stosunku do poprzedniego roku. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako bezrobotne mają możliwość skorzystania ze wszystkich form pomocy oferowanych przez PUP, natomiast niepełnosprawni zarejestrowani jako poszukujący pracy mogą liczyć na aktywizację tylko w ramach środków PFRON.

W 2019 r. pracodawcy zgłosili do PUP w Bytowie 44 oferty pracy adresowane do osób niepełnosprawnych (w 2018 r. – 46), spośród których 25,0% dotyczyło pracy subsydiowanej (11 ofert). W porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek ich liczby o 4,3%, przy jednoczesnym wzroście liczby osób podejmujących zatrudnienie o 7,7%. Jest to więc utrzymujący się od 2017 r. spadek ofert pracy kierowanych do tej grupy osób.

Tabela 47. Cechy społeczno-demograficzne osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy

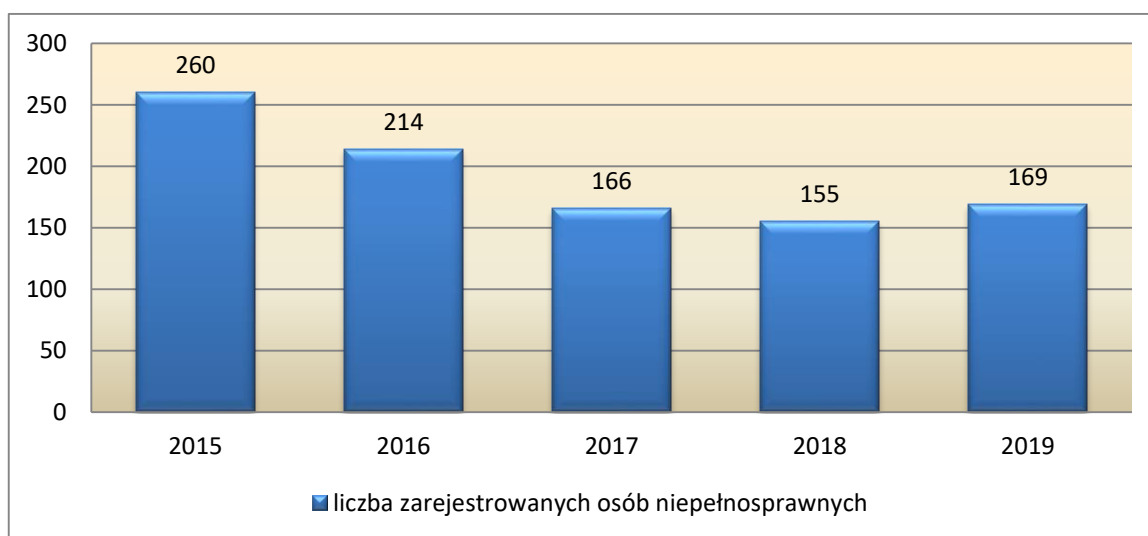
Wyszczególnienie	Bezrobotni niepełnosprawni		Poszukujący pracy niepełnosprawni	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019
Ogółem	155	169	25	18
Kobiety	76	69	6	6
Zamieszkali na wsi	107	113	16	10
Stopień niepełnosprawności				
Znaczny	9	5	6	4
Umiarkowany	107	130	14	9
Lekki	39	34	5	5
Rodzaj niepełnosprawności				
Upośledzenie umysłowe	1	-	-	-
Choroby psychiczne	17	24	5	1
Zaburzenia mowy, słuchu i choroby słuchu	14	17	3	2
Choroby narządu wzroku	9	9	2	2
Upośledzenia narządu ruchu	22	26	3	4
Epilepsja	5	2	1	1
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	6	6	-	-
Choroby układu pokarmowego	-	1	-	-
Choroby układu moczowo-płciowego	5	2	-	2
Choroby neurologiczne	46	49	8	4
Inne	30	33	3	2

Źródło: Sprawozdanie z działalności PUP w Bytowie

Wśród bezrobotnych z niepełnosprawnościami przeważają osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W grupie niepełnosprawnych poszukujących pracy również

najwięcej było zarejestrowanych osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które stanowiły 50% ogółu tej kategorii. Najczęściej występującą przyczyną niepełnosprawności osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne są schorzenia neurologiczne, natomiast w grupie niepełnosprawnych poszukujących pracy - schorzenia neurologiczne i upośledzenia narządu ruchu,

Wykres 52. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie według stanu w dniu 31 grudnia

Źródło: dane PUP w Bytowie

3.3. Kwestia osób bezrobotnych

Status bezrobotnego może uzyskać osoba, która:

- nie jest zatrudniona, tzn. nie wykonuje pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego ani umowy o pracę nakładczą,
- nie wykonuje innej pracy zarobkowej, tzn. nie wykonuje pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych (usług rolniczych),
- jest zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie lub w połowie wymiaru czasu pracy – w przypadku osoby niepełnosprawnej, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia.

W 2019 roku w PUP w Bytowie zarejestrowały się 4 862 osoby poszukujące pracy (o 824 osoby mniej niż w 2018 r. i o 1474 osoby mniej niż w 2017 r.). Kobiety stanowiły 51,4% tej liczby (w 2017 r. - 52,2%). Od lat na bardzo wysokim poziomie utrzymuje się udział osób rejestrujących się po raz kolejny – w 2019 roku 84,3% (w 2018 – 86,4%).

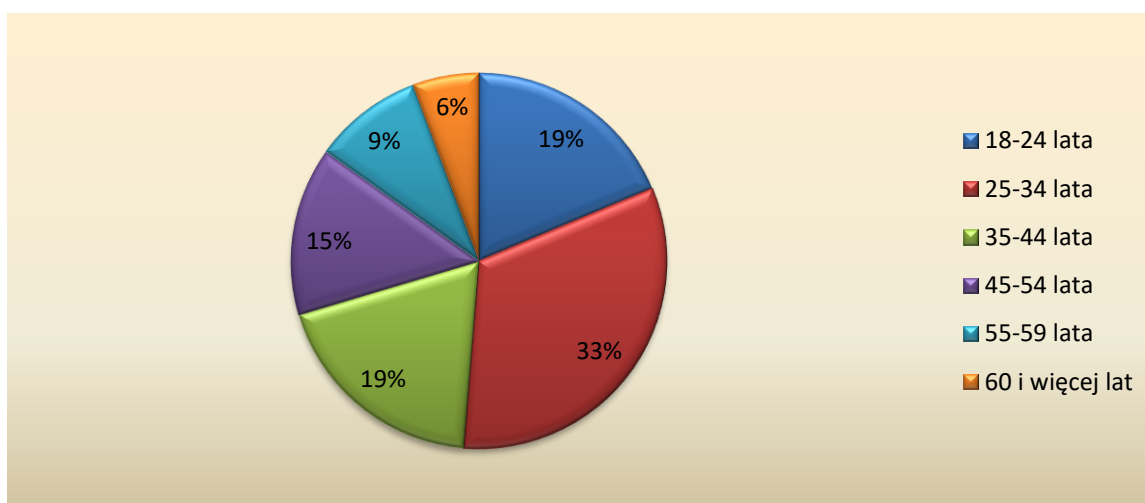
Wśród osób zarejestrowanych w 2019 roku, podobnie jak w roku poprzednim, 9,8% stanowiły osoby dotychczas niepracujące. Osoby do 25 roku życia stanowiły 27,7% ogólnej liczby zarejestrowanych (25,2% przed rokiem). Odsetek zarejestrowanych absolwentów (tj. osób, dla których okres od momentu zakończenia nauki do momentu rejestracji nie przekroczył 12 miesięcy) wyniósł 10,2% ogólnej liczby zarejestrowanych w 2019 roku (przed

rokiem 9,0%). Wśród osób zarejestrowanych na dzień 31.12.2019 r. aż 44,9% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne.

Struktura bezrobotnych. Charakterystyczną cechą bezrobocia jest utrzymywanie się niekorzystnych cech w jego strukturze, takich jak wysoki udział w ogólnej liczbie bezrobotnych osób młodych, osób powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych o niskim poziomie wykształcenia.

Osoby bezrobotne według wieku. Największy odsetek bezrobotnych na koniec 2019 r. stanowiły osoby młode w wieku 18 – 34 lata w liczbie 1 404, co stanowiło 51,3% ogółu zarejestrowanych (w 2018 r. - 50,8%).

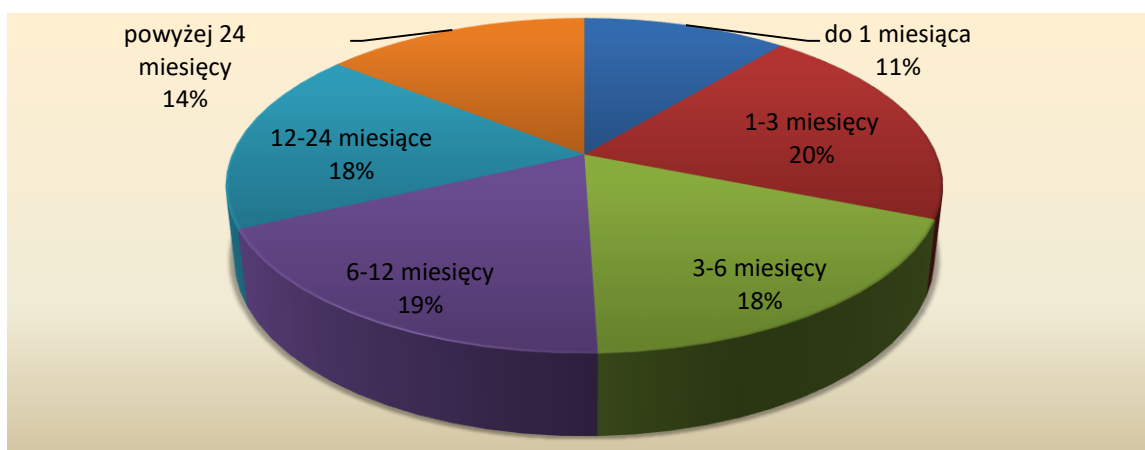
Wykres 53. Osoby bezrobotne według wieku

Źródło: dane PUP w Bytowie

Osoby bezrobotne według czasu pozostawania bez pracy. W strukturze bezrobotnych pozostających bez pracy do 12 miesięcy przeważały osoby pozostające w ewidencji od 1 do 3 miesięcy (551 osób) oraz od 6 do 12 miesięcy (507osób). Bez pracy powyżej 12 miesięcy pozostawało 876 osób. Bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy było zarejestrowanych 392.

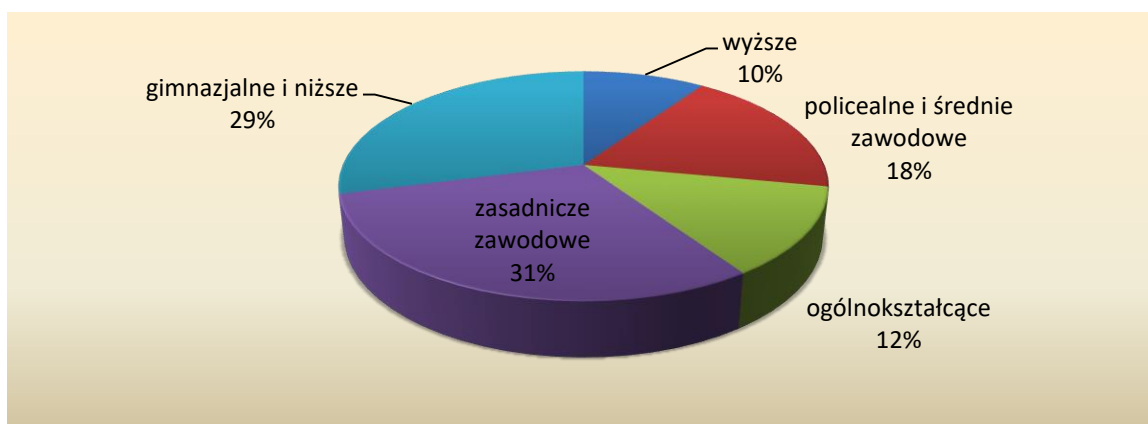
Wykres 54. Osoby bezrobotne według czasu pozostawania bez pracy

Źródło: dane PUP w Bytowie

Osoby bezrobotne według wykształcenia. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym - 835 oraz gimnazjalnym i niższym – 795. Wykształceniem wyższym legitymowały się 262 osoby. Ponadto w ewidencji bezrobotnych figurowało 505 osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz 342 osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. W ogólnej liczbie bezrobotnych 41,5% stanowiły osoby bez zawodu (z wykształceniem ogólnokształcącym oraz gimnazjalnym i niższym). W odniesieniu do końca roku 2018 odnotowano spadek liczby bezrobotnych, przy czym najwyższy w przypadku osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe (o 11,9%), policealne i średnie zawodowe (o 11,3%), wyższe (o 3,0%), gimnazjalne i poniżej (o 0,3%) oraz odnotowano wzrost w grupie osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące (o 5,6%).

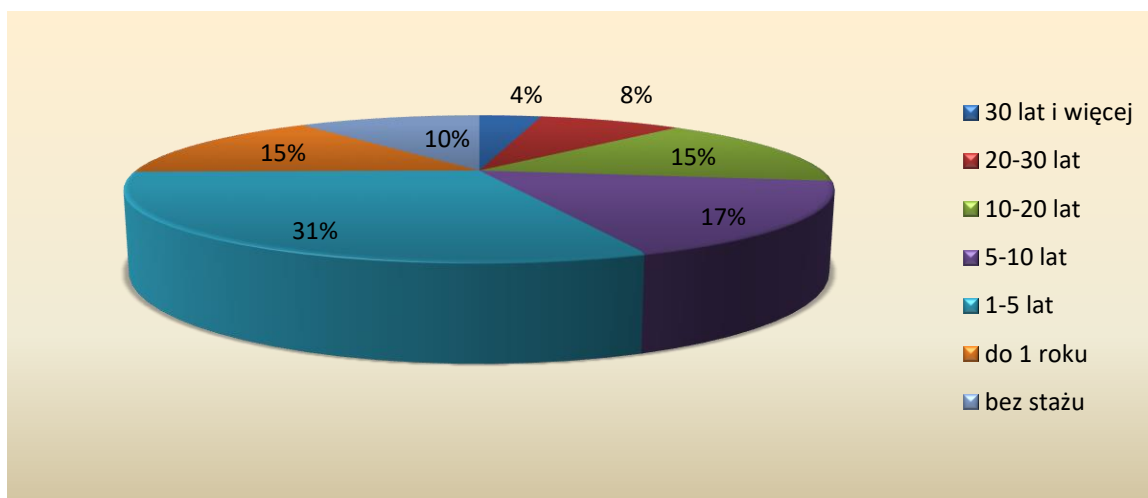
Wykres 55. Osoby bezrobotne według wykształcenia

Źródło: dane PUP w Bytowie

Osoby bezrobotne według stażu pracy. Według tego podziału największą grupę stanowili bezrobotni ze stażem od 1 do 5 lat – 841 osób, następnie osoby ze stażem od 5 do 10 lat (463 osoby). 302 zarejestrowane osoby to bezrobotni dotychczas niepracujący, a najmniej liczną grupą były osoby ze stażem 30 i więcej lat – 85 osób oraz od 20 do 30 lat – 211 osób.

Wykres 56. Osoby bezrobotne według stażu pracy

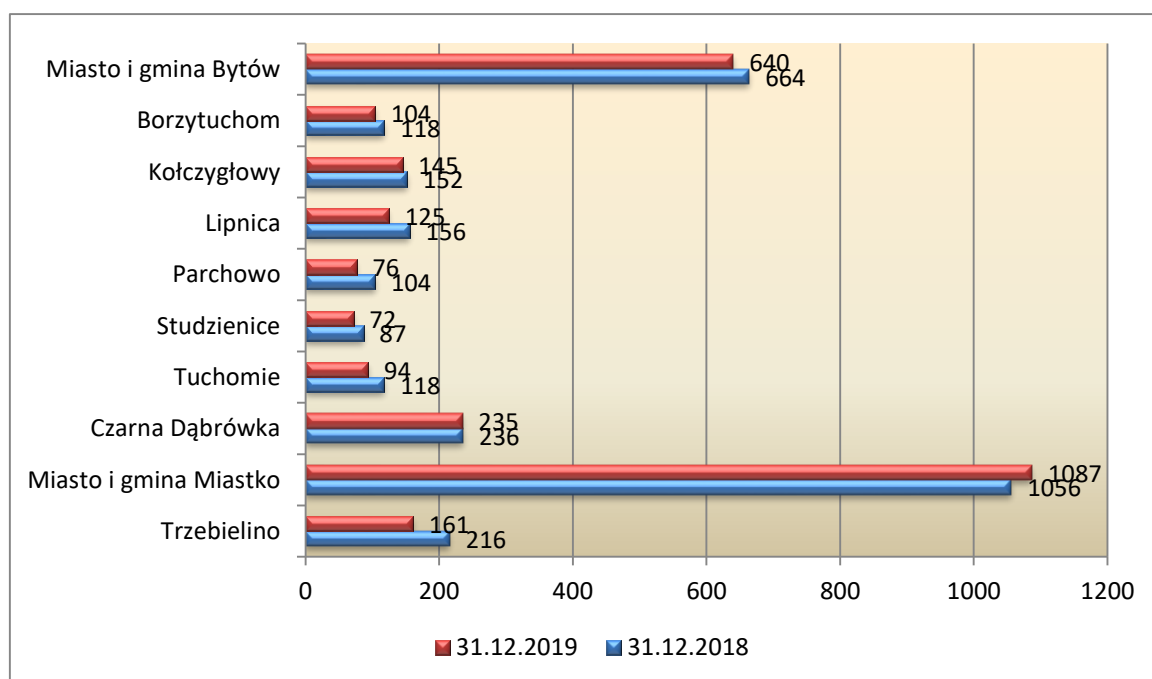
Źródło: dane PUP w Bytowie

Osoby bezrobotne uprawnione do zasiłku. Na koniec roku 2019 zarejestrowanych było 708 osób posiadających prawo do zasiłku, co stanowiło 25,8% ogólnej liczby bezrobotnych (na 31.12.2018 r. – 28,7%). W okresie 12 miesięcy 2019 roku zarejestrowano 1 238 osób posiadających prawo do zasiłku, tj. 25,5% ogółu rejestrujących się, w tym 734 kobiety (w 2018 r. było 1 497 zarejestrowanych z prawem do zasiłku, w tym 851 kobiet).

Osoby bezrobotne – mieszkańcy wsi. Na koniec grudnia 2019 roku bezrobotni mieszkańcy wsi stanowili 67,3% ogółu zarejestrowanych. Oznacza to spadek o 8,5% w porównaniu do roku 2018. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców wsi 25,7% posiadało prawo do zasiłku (w końcu 2018 r. – 28,0%). Ogółem w okresie 12 miesięcy 2019 roku zarejestrowało się 3080 bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 1 625 kobiet (w 2018 r. 3 719 ogółem, 2 002 kobiety). Stanowili oni 63,3% ogółu rejestrujących się. W omawianym okresie pracę podjęło 1 827 osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi (w tym 983 kobiety).

Bezrobotne kobiety. Według danych na koniec grudnia 2019 r. zarejestrowanych było 1 758 kobiet (64,2%). W porównaniu do analogicznego okresu 2018 roku nastąpił spadek o 91 osób. Jednocześnie o 0,1% zmniejszył się udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych. W okresie 12 miesięcy 2019 r. zarejestrowało się 2 497 kobiet, co stanowiło 51,4% ogółu rejestrujących się osób bezrobotnych (w analogicznym okresie 2018 r. odpowiednio 2 969 i 52,2%).

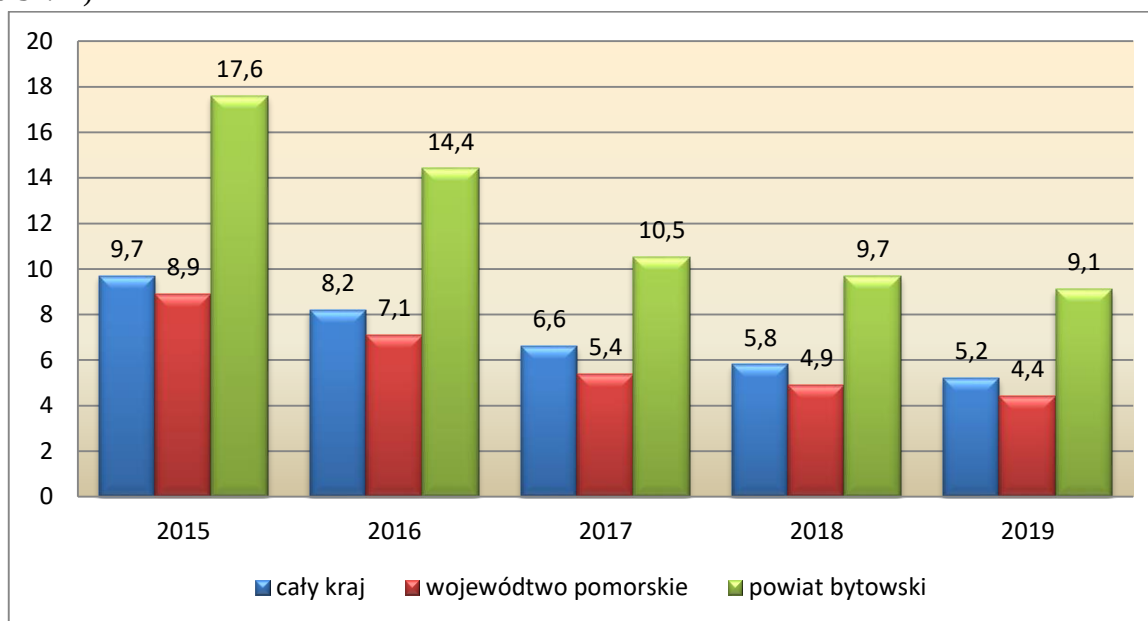
Wykres 57. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu bytowskiego

Źródło: dane PUP w Bytowie

W 2019 roku we wszystkich gminach powiatu bytowskiego z wyjątkiem gminy miejskiej Miastko zmalała liczba bezrobotnych. Największy spadek odnotowano w gminie Trzebielino (-34,1%) i w gminie Kołczygłowy (-28,8%). W Miastku liczba bezrobotnych wzrosła o 2,9%.

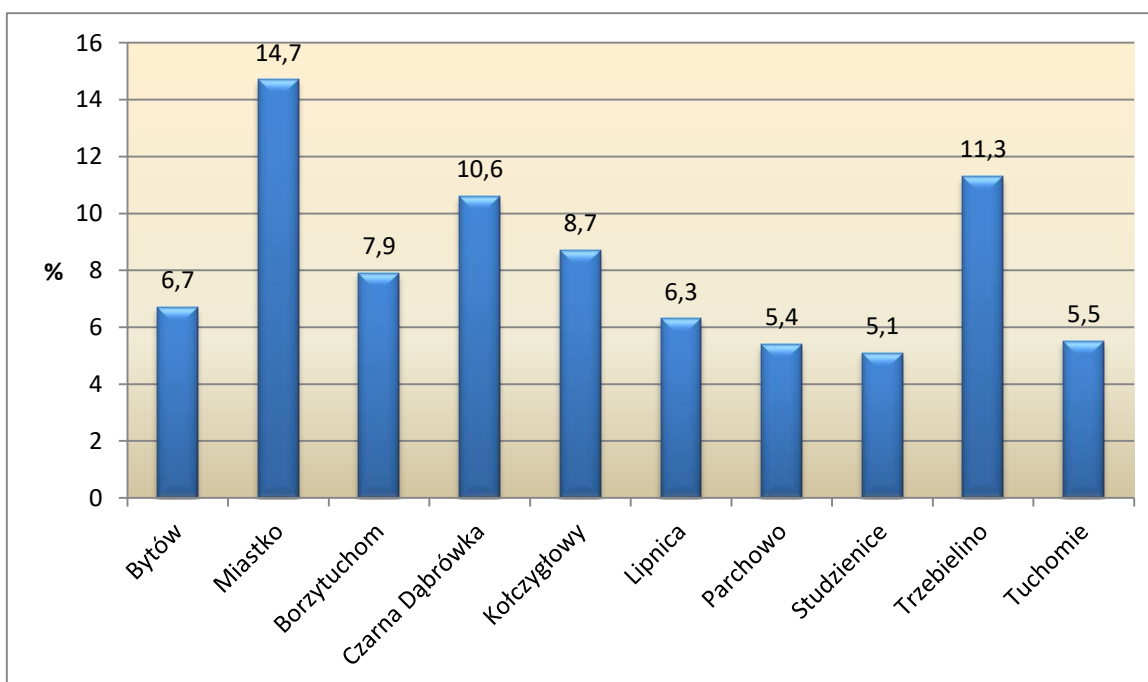
Wykres 58. Wskaźnik stopy bezrobocia (%) w powiecie bytowskim na tle województwa i kraju (stan na 31.12)

Źródło: dane GUS

Wskaźnik stopy bezrobocia²⁵ dla powiatu bytowskiego wyniósł w grudniu 2019 roku 9,1%. W porównaniu z grudniem 2018 roku stopa bezrobocia w powiecie zmniejszyła się o 0,6%. W tym samym czasie w Polsce wskaźnik ten zmalał również o 0,6% i wyniósł 5,2%, w województwie pomorskim zmalał natomiast o 0,5% i wyniósł 4,4%.

Wykres 59. Stopa bezrobocia rejestrowanego w gminach powiatu bytowskiego 31.12.2019 roku

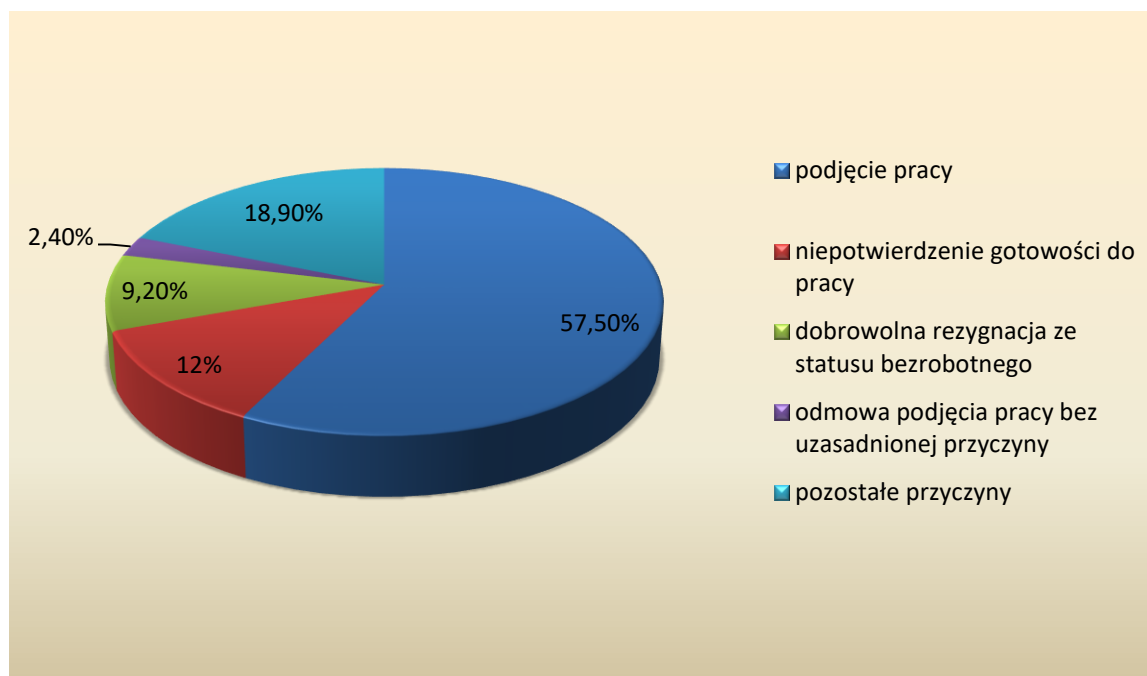
Źródło: dane GUS

²⁵ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie za 2019 rok

Ogółem z rejestrów osób bezrobotnych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. wyłączono 5 030 osób, tj. o 853 mniej niż przed rokiem. Wyłączenia z ewidencji dokonano przede wszystkim z powodu:

- podjęcia pracy – 2 891 osób (57,5% ogółu wyłączeń); o 0,2% więcej niż w 2018 r.;
- niepotwierdzenia gotowości do pracy – 602 osoby (12,0%); o 67 osób mniej niż w 2018 r.;
- dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego – 461 osób (9,2%); w 2018 r. odpowiednio 442 osoby i 7,5%;
- odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy – 123 osoby (2,4%); w 2018 r. odpowiednio 144 i 2,5%;
- pozostałych przyczyn – 953 osoby (18,9%); w 2018 r. odpowiednio 1254 i 21,3%.

Wykres 60. Struktura wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie w 2019 roku – przyczyny wyłączeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Bytowie

O stanie bezrobocia decyduje jego płynność, czyli wzajemne relacje „napływu i odpływu” bezrobotnych. W powiecie bytowskim w 2019 r. relacje te kształtowały się korzystnie, zarejestrowano bowiem mniej bezrobotnych niż wyłączono z ewidencji. Należy jednak ostrożnie podchodzić do tych danych, gdyż znaczny procent stanowią wyłączenia z powodu niepotwierdzenia gotowości do pracy, dobrowolnej rezygnacji ze statusu osoby bezrobotnej, rozpoczęcia szkolenia, stażu czy też prac społecznie użytecznych.

W okresie 12 miesięcy 2019 r. pozyskano 3 163 oferty pracy (w 2018 r. – 2 863). Subsydiowane miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w liczbie 874 stanowiły 27,6% zgłoszonych wolnych miejsc pracy ogółem, w tym same miejsca aktywizacji zawodowej (staże i prace społecznie użyteczne) to 435 tj. 13,8% zgłoszonych wolnych miejsc pracy ogółem. Dla osób niepełnosprawnych zgłoszono 44 wolne miejsca pracy, a dla osób w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki – 1 miejsce. Poradnictwo zawodowe to usługa dostępna

dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców i ich pracowników. Doradca zawodowy stara się pobudzić motywację, aktywność i samodzielność. Podstawową metodą pracy jest rozmowa doradcza. W 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie poradnictwem indywidualnym objęto 1855 osób, liczba wizyt w ramach porad indywidualnych wynosiła 2543. Profesjonalnymi testami objęto 104 osoby.

Doradca zawodowy opiniował każdy wniosek o skierowanie na szkolenie indywidualne w zakresie predyspozycji zawodowych bezrobotnego. Poradnictwem zawodowym objęto także wszystkie osoby ubiegające się o przyznanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Kolejną formą pomocy jest grupowe poradnictwo zawodowe. Zorganizowano 29 spotkań, w których uczestniczyło 220 osób. Doradcy zawodowi świadczą również usługi w zakresie upowszechniania informacji zawodowej, która wspomaga proces podejmowania decyzji zawodowych, a także umożliwia klientom dokładniejszą orientację na rynku pracy. W 2019 r. udzielono 667 indywidualnych informacji zawodowych. Zorganizowano także 38 spotkań informacyjnych dla 150 osób. Uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę dotyczącą możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zasad zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz form pomocy realizowanych przez PUP.

W ramach usługi poradnictwa zawodowego zostały przeprowadzone zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Tematyka spotkań dotyczyła zagadnień przedsiębiorczości, wyboru zawodu, sytuacji na lokalnym rynku pracy. Przedstawiono również informacje dotyczące rejestracji w PUP oraz ofertę usług i instrumentów rynku pracy. Zorganizowano 31 spotkań dla 551 uczniów. Z zajęć korzystali uczniowie: Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Bytowie, Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Miastku, Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łodzierzy, Szkoły Branżowej w Bytowie, Szkoły Podstawowej w Borzytuchomiu, Szkoły Podstawowej w Niedarzynie oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno–Wychowawczego w Tursku.

Zainteresowanie zatrudnianiem cudzoziemców w 2019 roku przez lokalnych pracodawców w 2019 roku było mniejsze w porównaniu do roku 2018. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. wpłynęło do siedziby PUP w Bytowie ogółem 1038 oświadczeń (w 2018 r. - 1295), z czego 1000 oświadczeń (w tym dla 122 kobiet) wpisano do ewidencji oświadczeń (w 2018 roku wpisano ich 1224). Najliczniejszą grupę ze względu na kraj pochodzenia cudzoziemca stanowili obywatele Ukrainy w liczbie 900 osób, następnie obywatele Gruzji – 65 osób, Białorusi - 23 osoby i Mołdawii 12 osób. Pod względem reprezentowania sekcji PKD w strukturze rejestrowanych oświadczeń najwięcej osób znalazło zatrudnienie kolejno w branży: przetwórstwa przemysłowego - 41%, budownictwa – 24%, leśnictwa – 18% i transportu – 5,9%. Spośród wszystkich wpisanych do ewidencji oświadczeń - 774 osobom zaproponowano umowę o pracę, 225 osobom umowę zlecenia, a tylko jednej - umowę o dzieło.

„*Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych*”²⁶ jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie o zawód czy zawody, które pozwolą podjąć zatrudnienie w przyszłości, jest też próbą wskazania na zawody, którymi rynek nie jest zainteresowany. Współczesny rynek pracy charakteryzuje się ogromną dynamiką, dlatego też ten zawód, który obecnie uznawany jako

²⁶ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie bytowskim w 2019 roku. <https://bytow.praca.gov.pl>

nadwyżkowy, w przyszłości może stać się deficytowym i odwrotnie. Często system edukacyjny nie nadąża za zmianami, nie spełnia wymagań pracodawców, a w efekcie osoby uzyskujące określony zawód zmuszone są do poszukiwania zatrudnienia w innym zawodzie niż wyuczony lub też do przekwalifikowania się. W procesie analiz i kształtowania rynku pracy znaczącą rolę powinien odgrywać sektor edukacyjny, który z wyprzedzeniem powinien reagować na symptomy potencjalnego zapotrzebowania na specjalistów z danych branż. Upadek wielu przedsiębiorstw przemysłowych lat 90-tych doprowadził do spadku popytu na osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Przez lata ze względu na brak zainteresowania ograniczano liczbę szkół zawodowych, a w konsekwencji absolwentów takich szkół. Obecnie szkoły zawodowe często kształcą uczniów w zawodach, na które rynek pracy nie zgłasza dostatecznego popytu. W większości są to zawody, które nie generują wysokich kosztów kształcenia lub nie wymagają od szkoły znacznego nakładu i zmian. Dominujące zawody wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych powiatu bytowskiego to: sprzedawca, ślusarz, kucharz, krawiec, pomocniczy robotnik w przemyśle przetwórczym, mechanik pojazdów samochodowych i technik ekonomista. Jest to sygnał dla szkół, że kształcenie w tych zawodach z punktu widzenia rynku pracy jest nieefektywne. Największa liczba ofert pracy w 2019 roku kierowana była do przedstawicieli takich wielkich grup zawodowych jak: operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 939, pracownicy wykonujący prace proste – 730 ofert pracy, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 599 oraz pracownicy usług i sprzedawcy – łącznie 534 oferty pracy. Największe szanse na znalezienie zatrudnienia mają przede wszystkim przedstawiciele wymienionych elementarnych grup zawodowych i są to m.in.: operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych, zamiatacze i pokrewni, sprzedawcy sklepowi (ekspedienty), ustawiacze i operatorzy obrabiarek do metali i pokrewni, szklarze, pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej. *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych* jest opracowaniem analitycznym, które powinno inicjować dyskusję o kierunkach kształcenia zawodowego na szczeblu powiatu.

Informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie na temat bezrobocia i bezrobotnych nie są kompletne, gdyż w przypadku wielu zawodów pracownicy w ogóle nie rejestrują się w urzędzie, poszukując zatrudnienia we własnym zakresie. Dotyczy to zwłaszcza kadry lepiej wykształconej oraz osób posiadających specjalistyczne kwalifikacje zawodowe, na które jest znaczny popyt na rynku. Duże znaczenie ma fakt, że nie wszystkie oferty pracy trafiają do ewidencji urzędu – firmy prowadzą rekrutację różnymi metodami, z pominięciem urzędu pracy (np. znajomi, agencje pracy, ogłoszenia w prasie i Internecie, rekrutacja wewnętrzna czy analiza aplikacji napływających do firmy). Do grupy zawodów, w której oferty pracy znacznie częściej trafiają do portali internetowych niż do PUP, należą: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, specjaliści, technicy i inny średni personel oraz pracownicy usług i sprzedawcy. Natomiast do grupy zawodów, w której pracodawcy znacznie częściej poszukują pracowników za pośrednictwem PUP niż w Internecie należą: pracownicy wykonujący prace proste, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy biurowi. Wyłącznie za pośrednictwem PUP poszukiwano pracowników w grupie zawodów: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy.

3.4. Kwestia przestępczości, narkomanii i przemocy

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale rodzaj, intensywność oraz częstotliwość zdarzeń mogą mieć wpływ na poczucie bezpieczeństwa, a przez to na jakość życia mieszkańców powiatu.

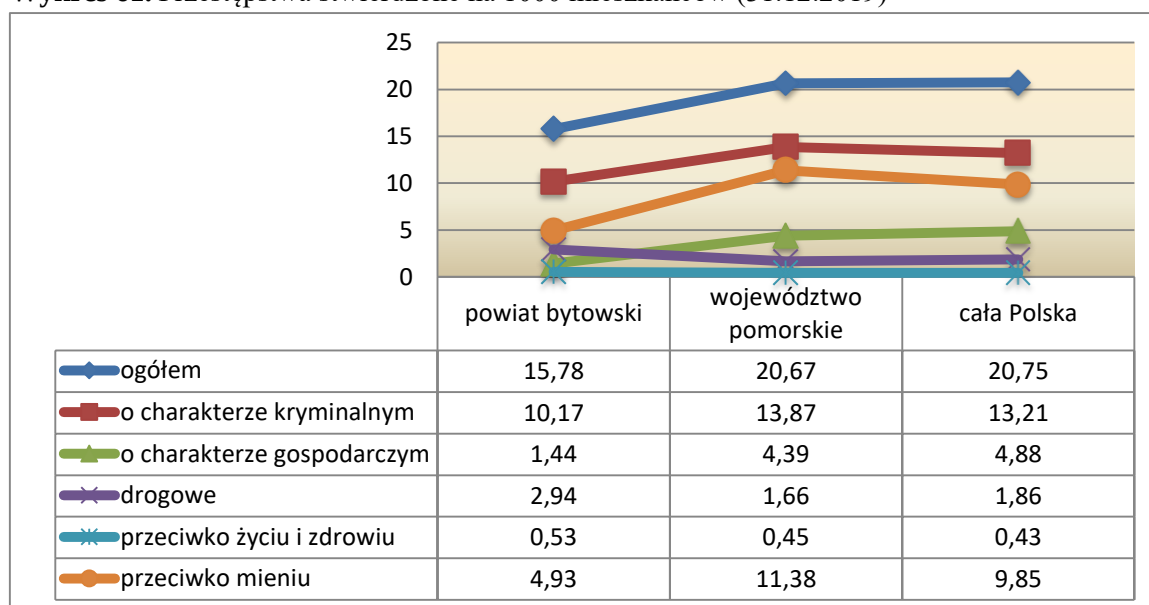
W 2019 roku w powiecie bytowskim stwierdzono 1 251 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 15,78 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w powiecie bytowskim wynosi 81,90% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa pomorskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu bytowskiego najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 10,17 (wykrywalność 77%) oraz przeciwko mieniu - 4,93 (wykrywalność 49%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,94 (99%), o charakterze gospodarczym - 1,44 (70%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,53 (92%). W 2019 r. czyny karalne popełniane przez nieletnich w stosunku do ogółu przestępstw stwierdzonych stanowiły 0,79% (0,36% w 2018 r.).

Tabela 48. Przestępstwa stwierdzone w powiecie bytowskim (31.12.2019)

Charakter przestępstwa	Liczba przestępstw
Przestępstwa ogółem	1 251
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	806
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	114
Przestępstwa drogowe	233
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	42
Przestępstwa przeciwko mieniu	391

Źródło: dane GUS

Wykres 61. Przestępstwa stwierdzone na 1000 mieszkańców (31.12.2019)

Źródło: dane GUS

W 2019 roku na terenie powiatu bytowskiego wszczęto ogółem 982 postępowań o przestępstwa o charakterze kryminalnym (944 w 2018 r.). Odnotowano 825 przestępstw stwierdzonych o charakterze kryminalnym (1034 w 2018 r.). Zanotowano ogólnie 1254 przestępstw stwierdzonych (1377 w 2018 r.). Zdarzenia o podłożu kryminalnym stanowiły 59,91% wszystkich zaistniałych przestępstw (75,09% w 2018 r.). Wśród przestępstw przeciwko mieniu dominowały kradzieże z włamaniem – 95 oraz kradzieże mienia – 96.

Tabela 49. Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w 2019 r. na terenie powiatu bytowskiego²⁷

Lp.	Kwalifikacja prawna	Stwierdzone		Wykrywalność (%)	
		2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.
1.	Kradzieże	109	96	50,0	48,5
2.	Kradzież samochodu	8	7	12,5	0
3.	Włamanie	91	95	26,9	47,9
4.	Rozbój	8	5	100,0	8,0
5.	Bójka i pobicie	13	13	84,64	92,3
6.	Uszczerbek na zdrowiu	29	19	96,55	100,0
7.	Zniszczenie mienia	60	30	51,56	56,7
8.	Narkotyki	118	104	100,0	100,0
9.	Korupcja	1	1	100,0	100,0

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Bytowie

Najwyższą wykrywalność zanotowano dla przestępstw związanych z korupcją, narkotykami i uszczerbkiem na zdrowiu – 100%, natomiast najniższą – dla kradzieży samochodu, rozbojów i włamań.

Tabela 50. Przestępstwa popełnione w związku z alkoholem i substancjami niedozwolonymi

	2016	2017	2018	2019	Zmiana 2016=>2019
Przestępstwa popełnione (stwierdzone)	1138	943	1377	1254	1,1%
Przestępstwa popełnione przez nieletnich ogółem	24	26	5	10	-58,3%
w tym podejrzani nieletni	20	31	7	20	0%
Przestępstwa pod działaniem alkoholu ogółem	297	204	214	236	-20,5%
w tym nietrzeźwi kierujący	193	160	150	199	3,1%
Przestępstwa popełnione pod działaniem narkotyków lub dopalaczy	33	19	23	36	9%
Przestępstwa popełnione w związku z substancjami niedozwolonymi (handel i posiadanie)	129	82	104	83	-35,6%
w tym popełnione przez nieletnich	4	4	0	2	-50%

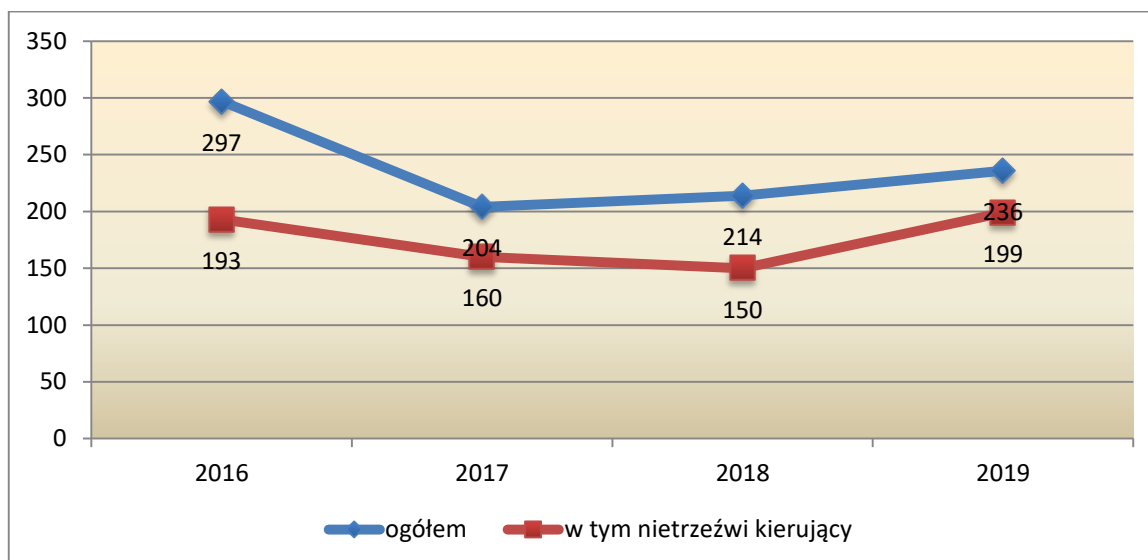
Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bytowie

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba przestępstw popełnionych (stwierdzonych) ogółem wahała się, najwyższy poziom osiągnęła w roku 2018, a najniższy – w 2017. Istotnym zmianom uległa struktura przestępstw popełnionych w związku z alkoholem i substancjami niedozwolonymi. O 58,3% spadła liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich, o 35,6% - przestępstw związanych z handlem i posiadaniem substancji niedozwolonych, a o 20,5% - przestępstw popełnionych pod działaniem alkoholu ogółem. Wzrosła natomiast liczba przestępstw

²⁷ Dane Komendy Powiatowej Policji w Bytowie

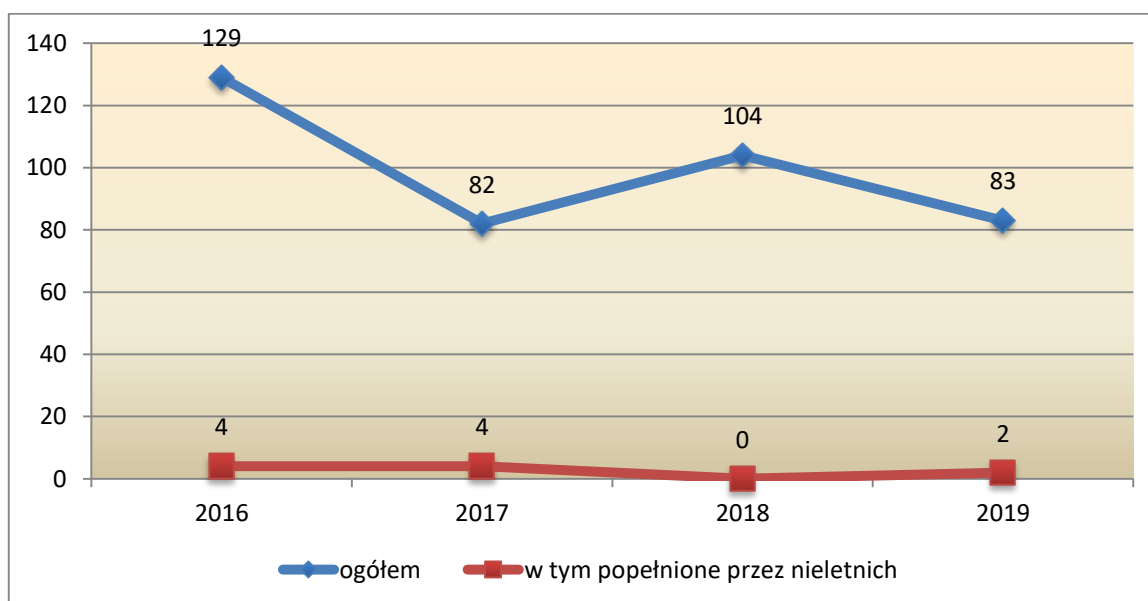
popęlnionych pod działaniem narkotyków lub dopalaczy (o 9%) oraz popęlnionych przez nietrzeźwych kierowców (o 3,1%).

Wykres 62. Przestępstwa popęlnione pod działaniem alkoholu

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Bytowie

Wykres 63. Przestępstwa popęlnione w związku z substancjami niedozwolonymi (handel i posiadanie)

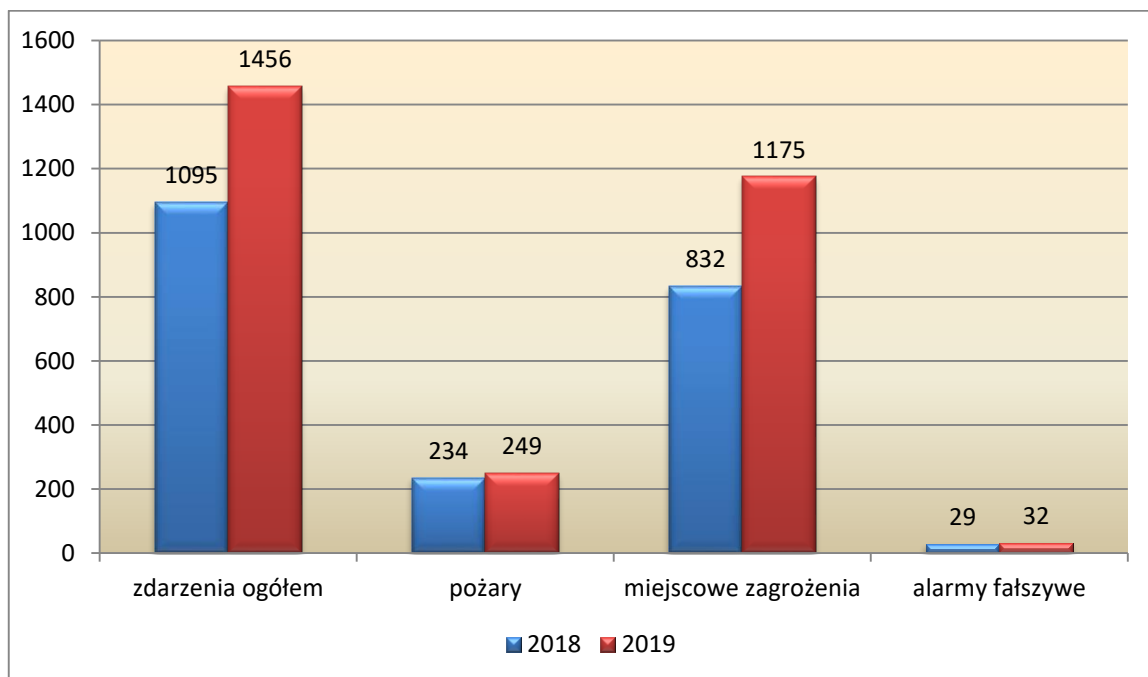
Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Bytowie

Prokuratura Rejonowa w Bytowie w podsumowaniu 2019 r. stwierdziła, że przybyło spraw dotyczących zniszczenia mienia czy pobić, natomiast spadła liczba czynów popełnionych przez nieletnich. Na terenie powiatu bytowskiego w 2019 roku odnotowano 1254 przestępstwa. Oznacza to spadek w stosunku do 2018 r. o 123 przestępstwa. Najwięcej przestępstw, podobnie jak w latach poprzednich, popełniono na terenie Bytowa i Miastka. O ile w Bytowie nastąpił spadek o ok. 24% (660 w 2019 r. , 865 w 2018 r.), o tyle w Miastku zanotowano wzrost o 23,8%

(369 w 2019 r., 298 w 2018 r.). Dominują głównie przestępstwa przeciwko mieniu. Kradzieży z włamaniem było 91 (95 w 2018 r.), a do samochodów 8 (10 w 2018 r.). Kradzieży zwykłych, w tym sklepowych, odnotowano 109 w 2019 r. Zdecydowany wzrost nastąpił w zakresie przestępstw zniszczenia mienia, z 25 w 2018 r. do 57 w 2019 r. Natomiast mniej odnotowano spraw gospodarczych, bo 97 (103 w 2018 r.). Prokuratura prowadziła 42 sprawy (32 w 2018 r.) dotyczące pobić, bójek oraz zająć, które spowodowały uszczerbek na zdrowiu.

W bytowskiej prokuraturze z roku na rok przybywa spraw związanych z uchylaniem się od łożenia na utrzymanie innej osoby (alimenty). Było ich w 2019 roku 311, podczas gdy w 2018 r. - 251. Wzrost odnotowano również w przypadku przestępstw określonych ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, których stwierdzono ogółem 104. Zdecydowanie przybyło przewinień w ruchu drogowym - 234 (179 w 2018r.), w tym 109 dotyczyło prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości i pod wpływem środka odurzającego (96 w 2018 r.). Prokuratura Rejonowa w Bytowie skierowała do sądu 25 aktów oskarżenia i wniosków o wydanie wyroków skazujących związanych z przemocą w rodzinie (22 w 2018 r.).

Wykres 64. Liczba interwencji straży pożarnej na terenie powiatu bytowskiego

Źródło: Raport o stanie powiatu bytowskiego za 2019 rok

W 2019 roku jednostki ochrony przeciwpożarowej interweniowały podczas 1095 zdarzeń, w tym 234 pożarów i 832 miejscowych zagrożeń. 29 interwencji nastąpiło na skutek fałszywego alarmu.

Tabela 51. Liczba zdarzeń na terenie powiatu według gmin

Gmina	Liczba zdarzeń w 2018 r.	Liczba zdarzeń w 2019 r.
Borzytuchom	60	25
Bytów	409	329
Czarna Dąbrówka	115	107
Kołczygłowy	65	40
Lipnica	97	52
Miastko	388	313
Parchowo	61	51
Studzienice	81	70
Trzebielino	59	50
Tuchomie	121	58

Źródło: dane GUS

Według danych z 2018 roku²⁸ w wyniku 80 wypadków drogowych w powiecie bytowskim odnotowano 13 ofiar śmiertelnych oraz 81 osób rannych. Oznacza to, że na 100 tys. ludności przypadło 101,0 wypadków (mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości dla całej Polski) oraz 16,4 ofiar śmiertelnych (znacznie więcej od wartości dla województwa i znacznie więcej od wartości dla kraju). Natomiast na 100 tys. pojazdów przypadło odpowiednio 19,0 ofiar śmiertelnych (znacznie więcej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości dla całego kraju) oraz 118,4 rannych (znacznie mniej od wartości dla województwa i wartość porównywalna do wartości dla Polski). W 2019 roku na drogach powiatu bytowskiego doszło do:

- 96 wypadków drogowych, w tym 5 ze skutkiem śmiertelnym; 134 osoby zostały ranne,
- 759 kolizji drogowych.

Tabela 52. Główne drogi, na których doszło do zdarzeń drogowych

Droga	Wypadki		Kolizje		Zabici		Ranni	
	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.	2018 r.	2019 r.
K20	18	19	159	168	4	3	15	30
K21	9	15	65	85	2	1	7	19
W206	0	1	9	15	0	0	0	1
W209	3	9	44	33	0	1	4	10
W212	11	15	69	96	1	0	12	17
W228	6	5	25	25	1	0	5	6
W211	1	5	24	18	1	0	1	19
Pozostałe	32	27	304	319	4	5	37	32

Źródło: dane GUS

²⁸ https://www.polskawliczbach.pl/powiat_bytowski

Tabela 53. Wypadki drogowe na 100 tysięcy mieszkańców (31.12.2018)

Obszar	Liczba wypadków drogowych	Liczba ofiar śmiertelnych	Liczba rannych
Powiat bytowski	101,0	16,4	118,4
Województwo pomorskie	107,6	6,3	173,8
Cała Polska	82,5	7,5	121,3

Źródło: dane GUS

Do największej liczby wypadków i kolizji dochodzi na drogach krajowych DK20 Stargard - Gdynia i DK21 Miastko – Ustka oraz na drodze wojewódzkiej DW212 Osowo Lęborskie – Kamionka. Najwięcej osób odniosło obrażenia w wyniku wypadków na drodze krajowej DK20, tam też dochodzi najczęściej do wypadków ze skutkiem śmiertelnym.

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Uzależnienie od alkoholu jest chorobą demokratyczną, która może dotknąć każdego bez względu na płeć, wiek, wykształcenie, status społeczny czy majątkowy. Ze względu na charakter choroby nie ma dokładnych danych co do liczby osób dotkniętych tym uzależnieniem. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można ocenić, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych, tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

O ile zazwyczaj nie mamy problemu z rozpoznaniem objawów spożycia alkoholu, o tyle niewiele jest osób, które umieją rozpoznać stan po zażyciu innych środków psychoaktywnych. Dzieje się tak dlatego, że oznaki mogą być bardzo różne w zależności od zażytego środka. Bardzo często nawet najbliżsi nie są świadomi istniejącego problemu. Nie jest to też problem, o którym mówi się na co dzień. Najczęściej impulsem do nagłośnienia zjawiska uzależnień od środków psychoaktywnych jest jakieś spektakularne zdarzenie, jak to miało na przykład miejsce kilka lat temu, kiedy doszło do serii ciężkich zatruc i zgonów po zażyciu tzw. dopalaczy. W natłoku bieżących zdarzeń sprawy te jednak szybko schodzą z pierwszych stron gazet – do następnego razu. Z wyników badań ogólnopolskich (raport CBOS) wynika, że używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Przy prowadzeniu działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii grupą wiekową, która jest najczęściej brana pod uwagę są osoby w wieku 15-34 lata, czyli młodzi dorośli. W przypadku tej grupy rozpowszechnienie używania narkotyków w ciągu ostatniego roku jest wyższe, niż w całej populacji. W Polsce odsetek osób używających narkotyków w wieku 15-34 lata wyniósł 10,4%. Według ostatniego badania Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kantar Polska z 2018 roku w populacji generalnej marihuana była najczęściej używanym narkotykiem z odsetkiem 12,1%. Do jej zażywania przyznało się 7,8% badanych w wieku 15-34 lata (2018 rok). Natomiast w całej badanej populacji (15-64 lata) wyższy odsetek odnotowano wśród mężczyzn – 16,4% niż wśród kobiet – 7,7%.

Największy odsetek osób, które podejmowały leczenie, jako przyczynę rozpoczęcia leczenia z powodu uzależnień zgłaszały problemy z marihuaną. Drugą substancją, z powodu

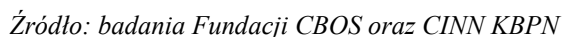
której osoby podejmowały leczenie, była amfetamina. Jest ona o wiele rzadziej używana w populacji generalnej. Do zażywania amfetaminy w ciągu ostatniego roku przyznało się 1,4% badanych (15-34 lata). Kokaina należy do grupy nielegalnych substancji psychoaktywnych, których poziom rozpowszechnienia nie jest w Polsce wysoki. Według danych dotyczących zgłaszalności do leczenia tylko 2,2% osób podjęło leczenie z powodu uzależnienia od kokainy. Według badań ESPAD²⁹ przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej odsetek użytkowników marihuany i haszyszu wśród polskiej młodzieży w wieku 15-16 lat znajduje się powyżej średniej europejskiej, która dla Polski wynosi 24%, a dla pozostałych badanych krajów – 16%.

Pod koniec 2018 roku Fundacja CBOS i KBPN przeprowadziły badanie na ogólnopolskiej losowej próbie 80 dziennych szkół ponadgimnazjalnych (n=1609). Podobnie, jak pokazały to wyniki w przypadku badania ESPAD, uczniowie najczęściej zażywali marihuanę i haszysz. Do ich przyjmowania „kiedykolwiek w życiu” przyznało się w 2018 roku 38% badanych, co oznacza spadek o 4 punkty procentowe w stosunku do roku 2016. W wynikach ostatniego pomiaru odnotowano niewielki spadek używania konopi indyjskich wśród osób eksperymentujących z tego typu substancjami. W ciągu 12 miesięcy poprzedzających pomiar w roku 2018 marihuanę lub haszysz zażywał co piąty uczeń (20%, w 2016 roku – 21%), a w ciągu ostatnich 30 dni – co dziesiąty (10%, w 2016 roku – 9%). Zażywanie leków uspokajających i nasennych bez przepisanie przez lekarza kiedykolwiek w życiu zadeklarował co piąty uczeń (22%, w 2016 roku – 19%), przede wszystkim mężczyźni (73% przypadków).

Odrębnym problemem jest używanie substancji psychoaktywnych przez kierowców. Na przełomie września i października 2018 roku Instytut Kantar Millward Brown S.A. i Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii przeprowadziły badanie na temat substancji psychoaktywnych w ruchu drogowym. 8% dorosłych Polaków zadeklarowało, że zna kogoś, kto w ciągu ostatnich 12 miesięcy kierował samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem alkoholu. W przypadku innych substancji 2% dorosłych Polaków zadeklarowało, że zna osoby, które prowadziły pojazdy mechaniczne pod wpływem marihuany/haszyszu, 1% – pod wpływem amfetaminy, 1% – pod wpływem „dopalaczy”. 2% zadeklarowało, że zna osoby, które prowadziły pojazd mechaniczny pod wpływem leków, które mogą zaburzać świadomość. 2,2% dorosłych Polaków zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy było pasażerem kierowcy, który prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem alkoholu. Mniejszy odsetek (1,5%) dorosłych Polaków zadeklarowało, że było pasażerem kierowcy, który prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem narkotyków (0,7% – pod wpływem marihuany/haszyszu, 0,6% – pod wpływem amfetaminy, 0,5% – pod wpływem „dopalaczy”). 0,7% badanych zadeklarowało, że było pasażerem kierowcy, który prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem leków, które mogą zaburzać świadomość. 1,7% dorosłych Polaków, którzy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem prowadzili pojazd mechaniczny, zadeklarowało, że robili to pod wpływem alkoholu. Mniejszy odsetek badanych, tj. 1,1% dorosłych Polaków, którzy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem prowadzili pojazd mechaniczny, zadeklarowało, że robiło to pod wpływem narkotyku.

²⁹ European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (Europejski Program Badań Szkolnych nad Używaniem Alkoholu i Narkotyków)

Wykres 65. Używanie „dopalaczy” przez młodzież ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych

Wykres kołowy przedstawia rozpowszechnienie substancji psychoaktywnych w 2017 roku. Najbardziej rozpowszechnioną substancją jest buprenorfina (40%),其次是 heroína (24%) i metadon (9%).

Substancja	Procent
heroína	24%
metadon	9%
buprenorfina	40%
fentanył	9%
inne opioidy	3%
crack	4%
amfetamina	1%
inne	0%

Źródło: TDI KBPN

³⁰ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2019

prowadzonej w polskich instytucjach edukacyjnych³¹ wynika, że szkolne programy profilaktyki pozostawiają wiele do życzenia. Oto lista najpoważniejszych zarzutów:

- zaplanowane i wdrażane przez dyrektorów kontrolowanych szkół działania profilaktyczne były powierzchowne i nierzetelne,
- w znacznej części szkół nie przykładano wagi do doboru zajęć profilaktycznych i nie wykorzystywano programów profilaktycznych, które w obiektywnych badaniach ewaluacyjnych zostały uznane za skuteczne,
- realizowane działania często powielano z roku na rok, bez dokonywania oceny ich skuteczności i adekwatności,
- w większości skontrolowanych placówek problematyka narkomanii była uważana za nieistotną i dyrektorzy tych jednostek nie dostrzegali potrzeby większej dbałości o jakość profilaktyki, stwierdzając niewystępowanie narkotyków na terenie ich szkół; przeczyły temu wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez instytucje zewnętrzne na terenie całego kraju, jak również przez NIK, które wykazały obecność tego problemu wśród uczniów; w toku kontroli ustalono również, iż na terenie kontrolowanych szkół wystąpiły przypadki posiadania i zażywania przez uczniów narkotyków, a mimo to nie zintensyfikowano działań profilaktycznych ani nie wykazano szczególnych starań o ich jakość,
- w ok. 30% skontrolowanych szkół dyrektorzy nie zapewnili nauczycielom w badanym okresie żadnych szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień, mimo że główny ciężar realizacji działań profilaktycznych w szkołach spoczywał właśnie na nauczycielach oraz pedagogach i psychologach szkolnych,
- tylko w 10 spośród 32 kontrolowanych szkół wdrażano programy profilaktyki uniwersalnej (lub ich elementy), których skuteczność została potwierdzona w badaniach naukowych; programów takich nie realizowano w żadnej z 8 szkół kształcenia ponadgimnazjalnego, choć wskaźniki używania narkotyków na tym poziomie edukacji szkolnej są najwyższe,
- w większości szkół profilaktyka narkomanii ograniczała się do poruszania tego zagadnienia przez nauczycieli w trakcie zajęć dydaktycznych i godzin wychowawczych, oglądania filmów i spektakli profilaktycznych czy organizacji konkursów plastycznych i literackich, a więc działań o nieznanej lub niskiej skuteczności w zakresie wpływu na zachowanie dzieci i młodzieży.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych przez NIK w trakcie kontroli ponad 31% ankietowanych uczniów przyznało, że na terenie swojej szkoły było świadkiem używania narkotyków lub słyszało o nim od koleżanek/kolegów, którym wierzą. Na pytanie dotyczące sprzedaży narkotyków twierdząco odpowiedziało 17% ankietowanych uczniów. Problem używania przez uczniów narkotyków dostrzegało też ponad 28% ankietowanych nauczycieli, a 22% przyznało, że nie ma na ten temat wiedzy.

³¹ Profilaktyka narkomanii w szkołach. Informacja o wynikach kontroli KPB-4101-01-00/2012 Nr ewid. 152/2013/P/12/094/KPB

3.5. Podsumowanie części diagnostycznej

Część diagnostyczna została opracowana na podstawie analizy materiałów zastanych, istniejących statystyk, sprawozdań i opracowań oraz analizy źródeł wywołanych (badań ankietowych i SWOT). Zestawiając uzyskane informacje z kompetencjami samorządu, można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego.

Zachodzące procesy demograficzne w istotny sposób oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną ludności. Prognozy demograficzne zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelowaniu skutków niekorzystnych trendów. Na sytuację społeczno-ekonomiczną w największym stopniu wpływają starzenie się społeczeństwa oraz wzrost przeciętnej długości życia. Jednoczesne nałożenie się na siebie tych dwóch zjawisk powoduje odmiennie niż dotychczas kształtowanie się struktury społecznej.

Z roku na rok obserwowany jest wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W końcu 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano 396,5 tys. osób w tej grupie wieku, o 3,8% więcej niż w 2018 r. i o 43,6% więcej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 3,2% i 33,8%). Wskaźnik starości w województwie pomorskim wyniósł 16,9%. W Polsce, podobnie jak w latach wcześniejszych, wskaźnik ten był wyższy i osiągnął wartość 18,1%. W porównaniu z 2018 r., zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, odnotowano wzrost wskaźnika starości odpowiednio o 0,5 p. proc. i o 0,6 p. proc., a w porównaniu z 2010 r. był to wzrost odpowiednio o 4,8 p. proc. i 4,6 p. proc.

Oprócz zmian w strukturze ludności w najstarszych grupach wieku (65 lat i więcej) istotne są również zmiany wśród ludności w najmłodszej grupie wieku (0-14 lat). Miernikiem pokazującym relacje między tymi grupami jest indeks starości. W wyniku systematycznego wzrostu udziału osób starszych i nieznacznych zmian udziału osób młodych z roku na rok obserwowane są coraz wyższe wartości indeksu starości. W końcu 2018 r. w województwie pomorskim indeks starości wyniósł 101, co oznacza, że na 100 osób w wieku 0-14 lat (wnuczków) przypadało 101 osób w wieku 65 lat i więcej (dziadków). Pomimo niekorzystnych zmian wartość wskaźnika była najniższa w kraju. W Polsce indeks starości był znacznie wyższy niż w województwie pomorskim i wyniósł 118 (o 29 osób więcej niż w 2010 r.). Dla powiatu bytowskiego indeks starości w 2018 r. wyniósł 87,1, był więc niższy, niż dla województwa pomorskiego i znacznie niższy, niż dla całego kraju.³²

Osoby w wieku 60 lat i więcej rzadko wskazują na dobry lub bardzo dobry stan swojego zdrowia. Wraz z wiekiem rośnie liczba przewlekłych schorzeń, w coraz większym stopniu ludzie starsi mają problemy z samoobsługą oraz samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego. Według badań GUS ludzie w wieku senioralnym mają trudności z kładzeniem się i wstawaniem z łóżka, siadaniem i wstawaniem z krzesła, kąpaniem się pod prysznicem oraz z ubieraniem się i rozbieraniem. Co czwarta badana przez GUS osoba w wieku 65 i więcej lat deklarowała problemy z wykonywaniem co najmniej jednej z tych czynności. Było to

³² Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 r. Analizy statystyczne GUS

konsekwencją obniżania sprawności organizmu wynikającego z chorób przewlekłych, w tym przede wszystkim sprawności ruchowej. W 2018 r. jedynie 1,9% osób w wieku senioralnym uznało swój stan zdrowia jako bardzo dobry, odpowiedź dobry wskazało 23,8% seniorów. Lepiej swój stan zdrowia wśród seniorów oceniają mężczyźni niż kobiety. Na długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe trwające (lub mające trwać według przewidywań) przez 6 miesięcy lub więcej uskarżało się 67,0% osób, przy czym częściej kobiety niż mężczyźni. W 2018 r. na 100 seniorów 69 chciało skorzystać z leczenia lub badania, z czego 87,7% skorzystało z badania lub leczenia za każdym razem, kiedy potrzebowali. W 2018 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono 322,6 mln porad, z czego osobom w wieku 65 lat i więcej udzielono 29,6% ogólnej ich liczby. W 2018 r. funkcjonowało 146 poradni geriatrycznych, w których udzielono łącznie 73,7 tys. porad lekarskich, w tym dla kobiet 71,2%.

Niewątpliwie starzenie się społeczeństwa pociąga za sobą konieczność prowadzenia świadomej i efektywnej polityki senioralnej, której celem powinno być jak najdłuższe utrzymywanie osób w starszym wieku w dobrostanie fizycznym i psychicznym. Należy również wziąć pod uwagę, że dzisiejszy senior znacznie odbiega od stereotypu osoby wycofanej, biernej, nienadążającej za rozwojem technologii.

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z pełni życia. Często jednak w starszych osobach nie dostrzega się potencjału i korzyści dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy oraz życiowemu i zawodowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem gminy.

W prognozach demograficznych dla gmin i powiatów Główny Urząd Statystyczny wskazuje następujące trendy:

- 1) W latach 2014 – 2016 współczynnik dzietności (oraz liczba urodzeń) był znacząco wyższy, niż zakładano w prognozie z 2014 r. W 2016 r. liczba urodzeń była wyższa o 33,5 tys. od przewidywanej (współczynnik dzietności wyniósł 1,36 wobec zakładanego 1,24). Wartość współczynnika dzietności obserwowana w ostatnich trzech latach wskazuje, że wzrost dzietności może być szybszy i wyższy niż zakładano wcześniej.
- 2) Oczekiwana długość życia w 2016 r. była wyższa od zakładanej w 2014 r. zarówno dla mężczyzn (o 0,3), jak i kobiet (o 0,5). Różnica ta nie była tak istotna jak w przypadku dzietności. Przeciętne trwanie życia, zgodnie z prognozami, będzie się nadal wydłużało, osiągając w 2050 r. wartości większe od obecnie notowanych o 9 lat dla mężczyzn i 6 lat dla kobiet. W miastach mężczyźni będą dożywali wieku 82,5 lat, a kobiety 87,5 lat, natomiast na wsi odpowiednio 81,6 i 87,4 lat.
- 3) Liczba migracji zagranicznych na pobyt stały na poziomie gmin jest niewielka i w przypadku większości gmin ma marginalne znaczenie dla przewidywanej liczby i

struktury ludności. Czynnikiem, który wpływa na demografię powiatu, jest bardzo wysokie ujemne saldo migracji, która dotyczy głównie ludzi młodych.

- 4) W 2050 r. liczba ludności Polski wyniesie 33 mln 951 tys. W porównaniu do stanu w roku bazowym 2013 oznacza to zmniejszenie liczby ludności o 4,55 miliona tj. o 12%. Oprócz ujemnego przyrostu naturalnego będziemy obserwować dalsze niekorzystne zmiany w strukturze ludności według wieku oraz zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym.
- 5) Osoby w wieku 65 lat i więcej będą stanowiły prawie 1/3 populacji, a ich liczba wzrośnie o 5,4 miliona w porównaniu do 2013 r. Z kolei kobiety w wieku rozrodczym w 2050 r. w będą stanowiły jedynie 62% stanu z roku wyjściowego.
- 6) W stosunku do 2013 r. ubytek dzieci w wieku 0 -14 lat jest szacowany na 1,65 mln (do 4,1 mln w 2050 r.), co stanowi 71,4 % (68,4% w miastach, 75,2% na wsi) ich liczby w roku bazowym prognozy.
- 7) Liczba osób w wieku 15-64 lat zmniejszy się w perspektywie do 2050 r. o 8,3 mln (z tego o 6,3 mln w miastach). Pod względem liczebności zasoby w końcu prognozowanego okresu będą stanowiły w miastach 61,5% stanu z 2013 r., a na wsi 81,2%.
- 8) Spodziewany jest przyrost odsetka osób starszych (65+) o 19 p. proc. w miastach, nieco mniej – na wsi (o 16,8 p. proc.). Udział osób starszych przekroczy 30% na obszarach wiejskich i zbliży się do 35 % na terenach miejskich. W skali kraju liczebność tej zbiorowości zwiększy się o 5,4 mln.

Powiat bytowski odnotował w ostatnich latach znaczny ubytek ludności na skutek migracji. Co prawda saldo migracji zagranicznych jest dodatnie, jednak ogólne saldo migracji jest ujemne, co znaczy, że więcej mieszkańców powiatu ubywa, niż przybywa z zewnątrz. Według prognoz GUS jest to tendencja, która utrzyma się w kolejnych latach.

Tabela 54. Ruch naturalny i migracje ludności powiatu bytowskiego, stan na 31 XII (prognoza)

Rok		Ludność na 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
			Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Imigracja	Emigracja
Ogółem	2014	78 341	917	613	791	1 012	30	79
	2015	78 359	904	623	767	982	31	79
	2016	78 366	897	632	750	961	32	79
	2017	78 365	892	640	742	949	33	79
	2018	78 358	890	648	733	937	34	79
	2019	78 343	886	655	724	926	35	79
	2020	78 318	879	662	715	914	36	79
	2021	78 280	868	668	704	900	37	79
	2022	78 224	853	674	693	887	38	79
	2023	78 153	841	681	682	873	39	79
	2024	78 063	822	686	671	859	41	79
	2025	77 954	806	692	660	845	41	79
	2026	77 827	791	699	652	835	43	79
	2027	77 683	779	707	644	824	43	79
	2028	77 519	761	714	636	813	45	79

	2029	77 337	749	723	628	802	45	79
	2030	77 138	737	731	619	792	47	79

Źródło: Prognoza GUS

Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego ludność powiatu bytowskiego w roku 2025 będzie liczyć 77 954 osób, co oznacza spadek liczby mieszkańców ogółem o 1,57% w stosunku do roku 2019. W tym samym czasie liczba ludności powyżej 65 roku życia wzrośnie o 29,2%, a w wieku powyżej 75 lat - o 38,9%.

Tabela 55. Ludność powiatu bytowskiego według płci i funkcjonalnych grup wieku, stan w dniu 31 XII 2025 (prognoza)

Wiek/ funkcjonalna grupa wieku	Ogółem			Miasta			Wieś		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	77 954	38 770	39 184	25 764	12 337	13 427	52 190	26 433	25 757
0-2	2 392	1 231	1 161	630	322	308	1 762	909	853
3-6	3 292	1 697	1 595	893	447	446	2 399	1 250	1 149
7-12	5 046	2 598	2 448	1 416	708	708	3 630	1 890	1 740
13-15	2 663	1 393	1 270	785	399	386	1 878	994	884
16-18	2 895	1 467	1 428	862	433	429	2 033	1 034	999
18	913	446	467	261	135	126	652	311	341
19-24	5 106	2 596	2 510	1 475	773	702	3 631	1 823	1 808
przedprodukcyjny	15 375	7 940	7 435	4 325	2 174	2 151	11 050	5 766	5 284
produkcyjny	47 855	25 262	22 593	15 101	7 893	7 208	32 754	17 369	15 385
mobilny	27 592	14 202	13 390	8 427	4 314	4 113	19 165	9 888	9 277
niemobilny	20 263	11 060	9 203	6 674	3 579	3 095	13 589	7 481	6 108
poprodukcyjny	14 724	5 568	9 156	6 338	2 270	4 068	8 386	3 298	5 088
0-14	12 478	6 443	6 035	3 444	1 738	1 706	9 034	4 705	4 329
15-59	45 825	23 393	22 432	14 331	7 256	7 075	31 494	16 137	15 357
60+	19 651	8 934	10 717	7 989	3 343	4 646	11 662	5 591	6 071
15-64	50 581	25 745	24 836	15 965	7 975	7 990	34 616	17 770	16 846
65+	14 895	6 582	8 313	6 355	2 624	3 731	8 540	3 958	4 582
75+	5 569	2 142	3 427	2 561	952	1 609	3 008	1 190	1 818
80+	2 536	854	1 682	1 156	390	766	1 380	464	916
85+	1 361	403	958	603	187	416	758	216	542
kobiety 15-49	X	X	17 604	X	X	5 527	X	X	12 077

Źródło: Prognoza GUS

Przyrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększa silną już obecnie presję na system zabezpieczenia społecznego. Ponadto jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, tak aby coraz dłuższy czas, jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy, mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji przyczyni się zapewne do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. W związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności (np. poprzez systematyczną likwidację barier architektonicznych), a z drugiej – dzięki dostępnej i skutecznej rehabilitacji umożliwiały jak najdłuższą obecność

seniorów na rynku pracy. W przypadku braku samodzielności dla osób starszych konieczne będzie zapewnienie odpowiedniej opieki całodobowej, w pierwszym rzędzie o charakterze rodzinnym lub środowiskowym, a następnie instytucjonalnej.

Badania CBOS z 2018 r. wskazują, że od 2014 r. systematycznie rośnie poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego rodzin – zwłaszcza wśród rodzin z dziećmi. Poprawa sytuacji ekonomicznej nie ma jednoznacznego przełożenia na relacje w rodzinie. Co prawda według CBOS w 2017 r. 44% respondentów deklarowało, że są bardzo zadowoleni z relacji z żoną/mężem (w 2014 r. taką opinię wyrażało 36% badanych), jednak rośnie liczba rozwodów. W 2019 r. w powiecie bytowskim odnotowano 1,5 rozwodów na 1000 mieszkańców (w stosunku do roku 2002 nastąpił wzrost o 114%). Niestety rośnie liczba zachowań patologicznych i niepożądanych społecznie. Zjawiska takie jak przemoc fizyczna, psychiczna i ekonomiczna w rodzinie oraz nadużywanie alkoholu prowadzą do osłabienia więzi rodzinnych, a nawet do rozpadu małżeństw.

W działaniach samorządu szczególne znaczenie powinny mieć działania na rzecz i w interesie dziecka, które z powodu dysfunkcjonalności rodziny musiało ją opuścić. W pierwszej kolejności należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka), a jeśli będzie ona niewystarczająca - na instytucjonalną (domy dziecka). Istotne przy tym jest wspomaganie i aktywizowanie właściwych struktur gminnych, tak by odebranie dziecka rodzinie było zdecydowaniem ostatecznością. Konieczne jest także intensyfikowanie działań w kierunku przywrócenia rodzinom biologicznym ich zdolności opiekuńczych i wychowawczych, tak aby umożliwić powrót do nich dzieci z pieczy zastępczej.

Ze względu na zagrożenie dla dzieci i młodzieży związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych, ale także w związku z rosnącą liczbą uzależnień behawioralnych (od smartfonów, Internetu, komputera) konieczne jest rozwijanie istniejącej infrastruktury zapewniającej zaspokojenie potrzeb kulturalnych i sportowych oraz rozwój innych zainteresowań młodych osób.

Do grup społecznych doświadczających szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym zaliczyć można osoby starsze, niepełnosprawne, uzależnione od substancji psychoaktywnych, w szczególności osoby z problemem alkoholowym, osoby będące ofiarami przemocy, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

Zmiany demograficzne w powiecie bytowskim mogą być szansą dla systemu edukacji, gdyż istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna przewidziana dla większej liczby uczniów będą mogły posłużyć do stworzenia bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, jak i dorosłych, którzy stoją przed koniecznością podnoszenia lub zmiany kwalifikacji poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia. Niewątpliwie istotnym aspektem życia społecznego jest możliwość wykonywania pracy odpowiadającej posiadanym kwalifikacjom i zapewniającej godziwy poziom życia. Niestety poziom wykształcenia mieszkańców, niższy niż średnia dla kraju i województwa, skromny rynek pracy oraz niewystarczająca infrastruktura transportu pasażerskiego (brak możliwości podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania) są powodem bardzo wysokiego poziomu bezrobocia rejestrowanego. Szczególnie niepokojący jest wysoki odsetek osób młodych i absolwentów wśród bezrobotnych. W związku z tą sytuacją, szkoły

kontynuować będą monitorowanie rynku pracy i w miarę możliwości organizacyjnych i kadrowych dostosowywać profile kształcenia do potrzeb wynikających z tegoż rynku.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT opiera się na diagnozie sytuacji podmiotu z uwzględnieniem czynników zewnętrznych i wewnętrznych mających wpływ jego sytuację. Analiza została przygotowana przez zespół roboczy. Podczas warsztatów określono:

- silne strony - pozytywne wewnętrzne (atuty, walory, które w sposób pozytywny wyróżniają powiat bytowski w otoczeniu, powiat sam wpływa na te zjawiska),
- słabe strony - negatywne wewnętrzne (zjawiska ograniczające możliwość rozwoju powiatu na które powiat ma wpływ),
- szanse - pozytywne zewnętrzne (zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju),
- zagrożenia - negatywne zewnętrzne (wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery, utrudnienia dla rozwoju).

Organizacja powinna opierać się na mocnych stronach, wzmacniać słabe strony, unikać zagrożeń oraz wykorzystywać szanse. Poniżej przedstawiono wyniki analizy.

Tabela 56. Wyniki analizy SWOT

MOCNE STRONY	%	SŁABE STRONY	%
1. Dobrze wykształcona i zmotywowana kadra w obszarze polityki społecznej	20	1. Niewystraszający kapitał społeczny	10
2. Kompleksowy system wsparcia dla osób potrzebujących pomocy (liczne instytucje i organizacje pozarządowe)	20	2. Niewystarczająca baza lokalowa dla instytucji świadczących wsparcie: m.in. brak wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, PPP, PCPR, WTZ, SOSW w Tursku, rozbudowa SOSW	10
3. Doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy i realizacji projektów UE	15	3. Marginalizacja obszarów wiejskich oddalonych od Bytowa i Miastka w zakresie wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	9
4. Realizacja licznych programów skierowanych do osób potrzebujących wsparcia	10	4. Problemy społeczne	9
5. Rozwój przedsiębiorczości	10	5. Niska dostępność komunikacyjna oraz słaby transport lokalny i do innych regionów	8
6. Rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa	5	6. Niskie wynagrodzenia pracowników pomocy społecznej i rodzin zastępczych	8
7. Walory turystyczne (zabytki, lasy, jeziora, czyste powietrze, wielokulturowość)	5	7. Niewystarczająca współpraca i koordynacja działań pomiędzy instytucjami realizującymi zadania polityki społecznej	7
8. Dobra oferta kulturalna (w tym: domy kultury, biblioteki, muzea, działalność organizacji pozarządowych)	5	8. Niewystarczający zakres opieki medycznej i jej dostępność: m.in. w zakresie chorób cywiliz.	6
9. Duża ilość przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska naturalnego	5	9. Niewystarczające wsparcie niepełnosprawnych w zakresie usuwania barier architektonicznych utrudniających dostęp do podstawowych dóbr i usług, miejsc pracy, specjalistycznego wsparcia terapeutycznego	5
10. Dobre wskaźniki demograficzne (dodatni przyrost naturalny, niska średnia wieku, niski współczynnik starości)	5	10. Niewystarczająca informatyzacja i cyberbezpieczeństwo	5
		11. Zwiększająca się grupa pracowników wypalonych zawodowo	5
		12. Brak systemu wsparcia imigrantów	5
		13. Wyludnianie się regionu i starzenie się społeczeństwa	5
		14. Nierównomierny rozwój gospodarki na terenie powiatu	3
		15. Niewystarczająca oferta żłobkowo-przedszk.	3
		16. Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych, sportowych, rekreacyjnych	2
suma	100	suma	100

SZANSE	%	ZAGROŻENIA	%
1. Dostępność funduszy UE	20	1. Pandemia	15
2. Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu i komunikacji w regionie	15	2. Starzenie się społeczeństwa	10
3. Rozwój technologii informatycznych i wzrost znaczenia pracy zdalnej	15	3. Migracja młodych do dużych miast	10
4. Napływ inwestorów i wzrost liczby miejsc pracy	10	4. Łatwość czerpania negatywnych wzorców w tym zagrożenia płynące z Internetu	10
5. Realizacja projektów wojewódzkich, Krajowych i UE	10	5. Biurokracja	10
6. Coraz większe zaangażowanie kapitału prywatnego w rozwój usług społecznych	10	6. Wzrost zapotrzebowania na usługi pomocy społecznej	8
7. Działania edukacyjne zwiększające wiedzę oraz tworzące modę na zdrowy i ekologiczny tryb życia	10	7. Brak wykwalifikowanych kadr do pracy	8
8. Rozwój turystyki krajowej	8	8. Bezrobocie (w tym osób niepełnosprawnych i młodych)	6
9. Zmiany w prawie	2	9. Ciągłe zmieniające się przepisy prawne	5
		10. Ograniczenie kompetencji samorządów i środków na realizację bieżących zadań w tym w obszarze pomocy społecznej, centralizacja podziału funduszy ue	5
		11. Zubożenie społeczeństwa na problemy społeczne	5
		12.. Brak działań władz Krajowych i wojewódzkich w celu zmniejszenia wykluczenia komunikacyjnego	3
		13. Konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizację inwestycji	3
		14. Konflikty polityczne i gospodarcze	2
suma	100	suma	100

Źródło: opracowanie własne

5. WIZJA POWIATU BYTOWSKIEGO

Zespół strategiczny zdefiniował wizję powiatu bytowskiego. Według R. Kocha wizja jest inspirującą koncepcją przyszłości jednostki, marzeniem o przyszłym kształcie i sukcesach, obrazem tego czym może być. S. Obłój definiuje ją jako koncepcję przyszłości jednostki, najbardziej fundamentalną aspirację, która aby być skuteczna – powinna być wspólna zarówno dla kierownictwa jak i pozostałych członków organizacji i wspólnoty. Dobra wizja jest ambitna ale realna, zwięzła, czasami wyniosła, bo ma w swoim brzmieniu motywować otoczenie.

Wizja powiatu bytowskiego

Powiat bytowski otwartym i bezpiecznym regionem wspierającym rozwój mieszkańców.

6. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

W oparciu o dokonaną analizę SWOT oraz zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej, zdefiniowano 3 obszary priorytetowe: rodzina i system edukacji, seniorzy i grupy defaworyzowane oraz kapitał społeczny. Bazując na przeprowadzonej diagnozie, analizie SWOT oraz wynikach warsztatów określono cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu bytowskiego na lata 2021-2027.

OBSZAR I - RODZINA I SYSTEM EDUKACJI

Tabela 57. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – rodzina i system edukacji

CEL STRATEGICZNY 1	Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej roli i przeciwdziałanie zagrożeniom		
CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI	INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE
1.1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie	1.1.1. Prowadzenie kampanii dot. przemocy w rodzinie	- liczba kampanii edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie	Placówki oświatowe, PCPR, NGO, OPS
	1.1.2. Objęcie specjalistyczną pomocą ofiar i sprawców przemocy	- liczba osób, które skorzystały ze wsparcia - liczba udzielonych porad prawnych, psycholog. i socjalnych	PCPR, PPP, OPS
	1.1.3. Realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy	- liczba osób skierowanych do programu - liczba osób, które wzięły udział w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy	PCPR
	1.1.4. Realizacja programów/projektów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- liczba realizowanych programów/ projektów	PCPR, OPS, SP, NGO
1.2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa	1.2.1. Świadczenie wsparcia specjalistycznego dla rodzin tego potrzebujących	- liczba udzielonych porad - liczba rodzin, które skorzystały z porad	PCPR, OPS, PPP, placówki oświatowe
	1.2.2. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży	- liczba instytucji świadczących wsparcie - liczba psychologów i terapeutów świadczących wsparcie	Placówki oświatowe, OPS, PCPR, PPP
	1.2.3. Zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia, m.in.: dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, dla osób z zaburzeniami psychicznymi, mieszkania chronione, dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	- liczba miejsc noclegowych w PIK - liczba osób z nich korzystających - liczba miejsc w domu dla matek z małoletnimi dziećmi - liczba osób z nich korzystających - liczba miejsc w mieszkaniu chronionym - liczba osób z nich korzystających - liczba miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi - liczba osób z nich korzystających	PB, PCPR, OPS, NGO

	1.2.4. Wsparcie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	- liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju - liczba dzieci do lat 6 zdiagnozowanych w PPP - liczba przedszkoli/szkół z oddziałami integracyjnymi	PPP, placówki oświatowe
	1.2.5. Utworzenie poradni rodzinnej	- liczba poradni rodzinnych - liczba osób korzystających z poradni rodzinnych	PCPR, SP
	1.2.6. Wsparcie rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci lub umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej	- liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodzin biologicznych - liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej - liczba wspólnie opracowanych planów pomocy dziecku - liczba informacji uzyskanych o rodzinie biologicznej	PCPR, OPS, NGO, PPP
1.3. Wsparcie pieczy zastępczej w wypełnianiu podstawowych funkcji	1.3.1. Promocja rodzicielstwa zastępczego	- liczba przeprowadzonych działań dotyczących promowania rodzicielstwa zastępczego	PCPR, NGO
	1.3.2. Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze	- liczba kandydatów - liczba osób, które ukończyły szkolenie	PCPR
	1.3.3. Wsparcie finansowe rodzin zastępczych	- liczba rodzin zastępczych, którym udzielono wsparcia finansowego - kwota udzielonego wsparcia	PCPR
	1.3.4. Organizowanie szkoleń/ warsztatów /spotkań/superwizji mających na celu wzmacnianie kompetencji rodzin zastępczych	- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba rodzin zastępczych uczestniczących w szkoleniach/ warsztatach/ spotkaniach/ superwizji - liczba dzieci uczęszczających do przedszkola specjalnego	PCPR
	1.3.5. Rozwój usług wspierających pieczę zastępczą	- liczba rodzin pomocowych - liczba godzin przepracowanych przez osoby do pomocy - liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora - liczba spotkań integracyjnych	PCPR
	1.3.6. Szkolenia dla kadry pracującej na rzecz dziecka i rodziny	- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba osób w nich uczestnicząca	PCPR, OPS, PPP, NGO, placówki oświatowe,
	1.3.7. Rozwój i profesjonalizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej	- liczba wychowanków umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, którym zapewniono całodobową opiekę i wychowanie - liczba przeprowadzonych diagnoz - liczba wychowanków korzystających ze wsparcia specjalistycznego - liczba realizowanych planów pomocy dzieciom - liczba szkoleń/konferencji/warsztatów, w których uczestniczyła kadra wychowawcza zatrudniona w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	SP, PCPR

	1.3.8. Realizacja projektów/programów mających na celu wsparcie rodzin zastępczych	- liczba realizowanych projektów/programów	PCPR
1.4. Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej	1.4.1. Organizowanie szkoleń dla wychowanków przebywających w pieczy zastępczej i będących w procesie usamodzielnienia	- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba osób w nich uczestnicząca	PCPR, NGO
	1.4.2. Wsparcie finansowe wychowanków będących w procesie usamodzielnienia	- liczba osób, którym udzielono wsparcia finansowego - kwota udzielonego wsparcia	PCPR
	1.4.3. Realizacja projektów/programów mających na celu wsparcie wychowanków przebywających w pieczy zastępczej i będących w procesie usamodzielnienia	- liczba zrealizowanych programów	PCPR, NGO
1.5. Rozwój współpracy i systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	1.5.1. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	- liczba spotkań dotyczących omówienia sytuacji dziecka i rodziny	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny
	1.5.2. Realizacja szkoleń/ warsztatów dla kadry pracującej na rzecz dziecka i rodziny	- liczba szkoleń/warsztatów, w których uczestniczyła kadra	PCPR, OPS, PPP, NGO, placówki oświatowe
	1.5.3. Realizacja wspólnych przedsięwzięć/projektów/programów na rzecz dziecka i rodziny	- liczba zrealizowanych przedsięwzięć/projektów/programów	Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny

OBSZAR II - SENIORZY I GRUPY DEFAWORYZOWANE

Tabela 58. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – seniorzy i grupy defaworyzowane

CEL STRATEGICZNY 2	Zapewnianie wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich aktywizacja		
CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI	INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE
2.1. Zapewnienie wsparcia dla seniorów	2.1.1. Rozwój sieci ośrodków wsparcia oraz wspieranie ich działalności	- liczba ośrodków oferujących pomoc seniorom	UG, SP, OPS
	2.1.2. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych	- liczba ośrodków zdrowia wyposażonych w sprzęt rehabilitacyjny	JST
	2.1.3. Rozwój wolontariatu i samopomocy wśród seniorów	- liczba seniorów – wolontariuszy - liczba seniorów działających w ramach ruchu samopomocy	OPS, NGO
	2.1.4. Rozwój wolontariuszy działających na rzecz seniorów	- liczba wolontariuszy działających na rzecz seniorów - liczba osób starszych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu	OPS, NGO, placówki oświatowe
	2.1.5. Realizacja projektów/programów mających na celu zwiększanie aktywności życiowej i społecznej seniorów	- liczba zrealizowanych projektów/ programów	PCPR, SP, NGO, OPS
2.2. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym	2.2.1. Wsparcie psychologiczne i społeczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	- liczba osób niepełnosprawnych którym udzielono wsparcia oraz liczba porad - liczba rodzin którym udzielono wsparcia - liczba godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych - liczba zatrudnionych asystentów osób niepełnosprawnych	PCPR, OPS
	2.2.2. Integrowanie i inicjonowanie działań w zakresie wzmacniania wsparcia i uczestnictwa społecznego osób niepełnosprawnych	- liczba działań dot. funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych - liczba działań dot. propagowania wiedzy nt. praw i uprawnień osób niepełnosprawnych - liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, społecznych, sportowych - liczba osób, które skorzystały z dofinansowania mającego na celu likwidację barier funkcjonalnych	PCPR, OPS, NGO, placówki oświatowe
	2.2.3. Realizacja projektów/programów mających na celu zwiększenie aktywności życiowej i społecznej osób niepełnosprawnych	- liczba zrealizowanych projektów/programów	PCPR, OPS, NGO

2.3. Poprawa dostępu do infrastruktury pomocy społecznej	2.3.1. Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	- liczba osób z korzystających z wypożyczalni	PCPR
	2.3.2. Zwiększenie liczby miejsc w placówkach wsparcia całodobowego i dziennego dla osób niepełnosprawnych i starszych	- liczba miejsc w placówkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i starszych	PCPR, OPS, NGO, JST
	2.3.3. dodać zadanie Dostawanie i poprawa warunków lokalowych do potrzeb osób niepełnosprawnych w instytucjach pracujących na ich rzecz (PCPR, WTZ, SOS-W, ZOL, PPP)	- liczba zrealizowanych inwestycji	SP
2.4. Wzrost poziomu zatrudnienia oraz łagodzenie skutków bezrobocia na terenie powiatu bytowskiego	2.4.1. Realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu	- liczba realizowanych projektów	PUP, PCPR, NGO, SP, Publiczne i niepubliczne placówki edukacyjno-szkoleniowe
	2.4.2. Rozwój poradnictwa pracy, pośrednictwa i doradztwa zawodowego	- liczba udzielonych porad w zakresie doradztwa zawodowego	PUP, PCPR, NGO, SP, Publiczne i niepubliczne placówki edukacyjno-szkoleniowe
	2.4.3. Stworzenie warunków do dostosowania kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy i zdobywania doświadczenia zawodowego	- liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje zawodowe i umiejętności - liczba osób uczestniczą w stażach zawodowych w tym osób niepełnosprawnych	PUP, PCPR, NGO, SP, Publiczne i niepubliczne placówki edukacyjno-szkoleniowe
	2.4.4. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz wsparcie procesu samozatrudnienia wśród bezrobotnych Powiatu	- liczba osób bezrobotnych które skorzystały z dofinansowania na własną działalność gospodarczą, w tym osoby niepełnosprawne	PUP
	2.4.5. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy	- ilość terenów przygotowanych dla pozarolniczej działalności gospodarczej - ilość ulg podatkowych z tytułu	UG, SP
	2.4.6. Zapewnienie opieki na dziećmi ułatwiające podjęcie pracy	- liczba osób, które skorzystały pomocy w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, w tym osoby niepełnosprawne	PCPR, PUP
	2.4.7. Aktywizacja zawodowa kobiet	- liczba kobiet, które uzyskały nowe kwalifikacje, w tym osoby niepełnosprawne - liczba bezrobotnych kobiet, które podjęły prace, - liczba kobiet, które uruchomiły własną działalność gosp.	PUP, PCPR, NGO, SP, Publiczne i niepubliczne placówki edukacyjno-szkoleniowe

2.5. Rozwój współpracy i systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz seniorów i grup defaworyzowanych	2.5.1. Realizacja szkoleń/spotkań/warsztatów dla kadry pracującej na rzecz seniorów i grup defaworyzowanych	- liczba szkoleń/ warsztatów/ spotkań, w których uczestniczyła kadra	SP, OPS, PCPR, PPP, PUP, NGO, UG, placówki oświatowe
	2.5.2. Realizacja wspólnych przedsięwzięć/projektów/programów na rzecz seniorów i grup defaworyzowanych	- liczba zrealizowanych przedsięwzięć/projektów/ programów	SP, UG, PUP, PCPR, PPP, NGO, placówki oświatowe, OPS, UG

OBSZAR III - KAPITAŁ SPOŁECZNY

Tabela 59. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – kapitał społeczny

CEL STRATEGICZNY 3	Rozwijanie kapitału społecznego		
CEL OPERACYJNY	ZADANIA	WSKAŹNIKI	INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE
3.1. Wzrost aktywności mieszkańców regionu	3.1.1. Wspieranie ngo i grup nieformalnych w zakresie realizacji zadań zleconych przez samorząd	- liczba grantów dla ngo - liczba grantów dla grup nieformalnych	UG, SP
	3.1.2. Organizacja konsultacji społecznych	- liczba konsultacji społecznych	JST, NGO
	3.1.3. Wspieranie powstawania rad seniorów, młodzieży, niepełnosprawnych, kobiet	- liczba rad seniorów - liczba rad młodzieżowych - liczba rad kobiet - liczba rad osób niepełnosprawnych	JST
	3.1.4. Organizacja szkoleń dotyczących problemów społecznych i aktywności obywatelskiej dla osób młodych i dorosłych	- liczba szkoleń/warsztatów skierowanych do młodzieży w szkołach - liczba szkoleń/warsztatów skierowanych do dorosłych - liczba osób biorących udział w szkoleniach	placówki oświatowe, NGO
	3.1.5. Uruchomienie nowych źródeł finansowania przedsięwzięć społecznych	- liczba zorganizowanych zbiórek społecznych - liczba akcji/czynów społecznych	UG, SP
3.2. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich	3.2.1. Rozwój i wsparcie organizacji działających na terenach wiejskich	- liczba działających kół gospodyń wiejskich - liczba działających OSP - liczba działających klubów sportowych - liczba działających świetlic	UG
3.3. Wzmocnienie systemu wsparcia imigrantów	3.3.1. Organizacja kursów językowych	- liczba osób uczestnicząca w kursie	JST, NGO
	3.3.2. Poradnictwo zawodowe	- liczba osób uczestnicząca w poradnictwie zawodowym	JST, NGO
	3.3.3. Działania wspierające, w tym pomoc medyczna, szkolenia informacyjne oraz działania edukacyjne	- liczba osób , do których skierowano wsparcie	JST, NGO
	3.3.4 Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz imigrantów	- liczba wspólnych inicjatyw	JST, NGO
3.4. Wzrost koordynacji działań i współpracy	3.4.1. Wzrost współpracy powiatowej i ponadpowiatowej	- liczba inicjatyw powiatowych realizowana we współpracy - liczba inicjatyw ponadpowiatowych - liczba inicjatyw międzynarodowych	JST

Podsumowanie części strategicznej

Zadania będące przedmiotem niniejszej Strategii są realizowane przez różne rozproszone i niepowiązane ze sobą podmioty. Prowadzenie skutecznej i efektywnej polityki społecznej wymaga wymiany informacji między tymi podmiotami, współpracy i koordynacji działań, nawet jeśli przepisy nie nakładają takiego obowiązku. Tymczasem uczestnicy warsztatu wskazali na brak strategii we współpracy i działaniu na rzecz dziecka i rodziny, niewystarczającą współpracę i koordynację działań, brak podmiotu organizującego i koordynującego wolontariat oraz słabą współpracę międzyinstytucjonalną jako słabości istniejącego systemu. Wydaje się zatem, że jednym z najpilniejszych zadań jest nawiązanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej, mającej na celu między innymi wymianę informacji, koordynację i usprawnienie działań oraz poprawę ich skuteczności. Pojęcie współpracy rozumiane jest w różny sposób. Według W. Okonia współpraca jest „współdziałaniem ze sobą jednostek lub grup ludzi wykonujących swoje częściowe zadania, aby osiągnąć jakiś wspólny cel; opiera się na wzajemnym zaufaniu i lojalności oraz na podporządkowaniu się celowi, należycie uświadomionemu sobie przez wszystkie jednostki lub grupy”.³³ Natomiast Słownik PWN współpracę określa jako „działalność prowadzoną wspólnie przez jakieś osoby, instytucje lub państwo”³⁴. Z kolei partnerstwo lokalne definiujemy jako dobrowolnie zawierane związki pomiędzy podmiotami publicznymi, pozarządowymi, przedsiębiorcami i innymi interesariuszami w celu łączenia sił, środków i doświadczenia partnerów dla efektywniejszego działania w sprawach publicznych o znaczeniu lokalnym będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Współpraca może mieć charakter formalnoprawny (umowy, sformalizowane struktury i procedury działania) i działać według oryginalnego, samodzielnie wypracowanego sposobu lub korzystać z gotowego modelu, powstawać dla ogólnego, długofalowego wspomagania rozwoju gminy/powiatu albo działania w wybranych obszarach życia. Partnerstwa mogą powstawać z inicjatywy samorządu, organizacji społecznych, instytucji publicznych, lokalnych liderów lub przedsiębiorców (dwusektorowe lub trójsektorowe). Realizacja przedsięwzięć w ramach lokalnej polityki społecznej wymaga połączenia funkcji zarezerwowanych wyłącznie dla organów i instytucji publicznych z inicjatywami, intuicją i wiedzą przedsiębiorców i liderów społeczności lokalnej. Podstawowym warunkiem sukcesu w tej dziedzinie są korzyści, jakie przynosi ona poszczególnym partnerom.

Do potencjalnych korzyści, jakie mogą wynikać z podjętej współpracy między poszczególnymi jednostkami, instytucjami i trzecim sektorem, można zaliczyć m.in. :

- sprawniejsze załatwianie spraw,
- zwiększenie skuteczności pomocy,
- dostęp do wypracowanych standardów,
- wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami,
- bardziej racjonalne wykorzystanie zasobów,
- rozwiązanie problemów wykraczających (merytorycznie lub terytorialnie) poza kompetencje jednej organizacji.

³³ W. Okoń, Nowy słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1996, s. 318.

³⁴ Słownik PWN, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/wsp%C3%B3%C5%82praca>.

Jedną z istotnych słabości wymienionych przez uczestników warsztatu są liczne braki w wielu obszarach funkcjonującego systemu: braki instytucjonalne, lokalowe, kadrowe. Braki te są rozproszone w całym powiecie i dotyczą różnych podmiotów i szczebli administracyjnych. Byłoby zatem zasadne, sporządzenie dokładnej inwentaryzacji posiadanych zasobów materialnych i osobowych oraz określenie, jakie potrzeby powinny zostać zaspokojone w kolejności oraz przez kogo. Wymagałoby to przeglądu posiadanych lokali (gminnych, powiatowych i innych) i określenia, czy możliwa byłaby racjonalizacja ich wykorzystania. Należałoby również zweryfikować zasoby kadrowe pod kątem ich bardziej racjonalnego wykorzystania, a także, w przypadku stwierdzenia ewidentnych braków kadrowych, określić potrzeby i podmioty, które powinny te luki uzupełnić (PCPR, ośrodki pomocy społecznej, szkoły...)

Kolejnym problemem zasygnalizowanym w ankietach i w trakcie warsztatów jest utrudniony dostęp do instytucji wsparcia ze względu na brak transportu publicznego łączącego poszczególne gminy z Bytowie i Miastkiem, gdzie te instytucje są zlokalizowane. Problem ten jest bardzo dotkliwy szczególnie dla osób o niskich dochodach, nieposiadających samochodu, starszych, chorych, niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży. Brak dojazdu do największych miejscowości powiatu pogłębia wykluczenie niektórych grup osób. Ze względu na duże zróżnicowanie poszczególnych gmin powiatu bytowskiego pod względem zamożności mieszkańców samo miejsce zamieszkania może być powodem wykluczenia. Rozwiązanie tego problemu wykracza poza możliwości jednej instytucji czy gminy. Znalezienie wyjścia z tej sytuacji wymaga współpracy wielu podmiotów.

7. FINANSOWANIE STRATEGII

Starosta powiatu bytowskiego dysponuje niezbędnym aparatem wykonawczym umożliwiającym realizację strategii. W działaniach uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania powiatu w zakresie polityki społecznej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie będzie koordynatorem działań wskazanych w strategii. Na podstawie dotychczasowej współpracy założono, że realizowane działania uzyskają wsparcie poniższych instytucji:

- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego,
- jednostek pomocy społecznej z terenu powiatu,
- organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- społeczności lokalnej,
- Policji,
- placówek oświatowych,
- placówek służby zdrowia.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii jest trudne ze względu na długi okres jej obowiązywania, możliwości finansowe gmin i powiatu oraz instytucji pozarządowych jak również pandemię Covid-19. Dlatego też w dokumencie nie wskazuje się konkretnych kwot tylko źródła. Przyjmuje się, że budżet powiatu w kolejnych latach będzie obejmował działania zaplanowane w strategii.

Planowane źródła finansowania strategii:

- budżet powiatu,
- budżety samorządów terytorialnych,
- środki z budżetu państwa,
- środki funduszy krajowych (PFRON),
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej,
- środki pozyskane przez organizacje pozarządowe,
- środki zewnętrzne Unii Europejskiej – fundusze europejskie,
- środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
- środki finansowe z Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki z sektora prywatnego np. formuła partnerstwa publiczno-prywatnego,
- crowdfunding.

8. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring jest systematycznym procesem badania realizacji założeń strategii oraz weryfikacji stopnia osiągnięcia przyjętych wskaźników. Monitorowanie powinno koncentrować się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania zadań realizacyjnych w ramach określonego planu operacyjnego z uwzględnieniem harmonogramu, budżetu oraz zaplanowanych rezultatów dla poszczególnych zadań.

Podstawowe założenia monitoringu realizacji strategii:

- organem/podmiotem odpowiedzialnym za monitoring strategii jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie,
- zostanie powołany zespół monitorujący składających się z reprezentantów instytucji zaangażowanych w realizację strategii (PCPR, OPS, NGO, JST, PPP, PUP, Starostwo Powiatowe, placówki oświatowe),
- proces monitoringu dotyczyć będzie określonych przedsięwzięć (konkretnych projektów i zadań), i działań (zgodnie z określoną hierarchią i harmonogramem procesu planowania strategicznego),
- monitorowanie odbywać się będzie w określonych ramach czasowych w formie raportów rocznych w zakresie przedsięwzięć, zadań i działań, równoległe do sprawozdania z realizacji budżetu,
- minimalny zakres raportu: okres raportowania (poprzedni rok kalendarzowy), realizowane inicjatywy oraz projekty, plany i przewidywania co do działań podejmowanych w danym roku, ryzyka i bariery oraz wyzwania realizacji strategii, uzyskane doświadczenia w wyniku realizacji projektów, analiza wartości wskaźników,
- raporty z realizacji i wdrażania strategii opracowywane będą przez zespół monitorujący i przedstawiane Zarządowi Powiatu Bytowskiego.

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów, koncentrującym się na stopniu realizacji celów strategicznych i spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja strategii będzie następować w kluczowych momentach realizacji. Ewaluacja będzie przeprowadzona na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja będą zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji stopnia osiągnięcia celów strategicznych.

Zgodnie z wytycznymi i praktyką europejską ewaluacja opiera się na pięciu kryteriach ewaluacyjnych: trafność (relevance), skuteczność (effectiveness), wydajność (efficiency), użyteczności (utility) oraz trwałości (sustainability).

Dla każdego celu strategicznego określone zostały wskaźniki, które będą wykorzystane do monitorowania, a także do ewaluacji postępu wdrażania założeń strategii. Wskaźniki są wartościami mierzalnymi i weryfikowalnymi.

Aktualizacja strategii związana będzie z realizacją działań mających na celu uwzględnienie zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym. Rzeczywistość wokół nas zmienia się bardzo

szybko, szczególnie w czasach Covid-19 co może mieć istotny wpływ na realizację założeń strategii. Planowanie działań aktualizacyjnych oraz aktualizowanie strategii są niezbędne do racjonalnego jej wdrażania.

Strategia jest dokumentem otwartym w zakresie operacyjnym, czyli dokumentem, który powinien być uzupełniany i korygowany w zakresie działań i zadań, służących w osiągnięciu zakładanych rezultatów strategicznych.

Jednakże każda zmiana zapisów strategii powinna być działaniem przemyślanym. Zbyt częste i chaotyczne wprowadzanie zmian względem bazowych założeń strategicznych może zakłócić prawidłową realizację założeń strategii.

Listopad 2020

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Drogi na terenie powiatu bytowskiego według kategorii	4
Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców powiatu bytowskiego w 2019 roku	7
Wykres 3. Średni wiek mieszkańców powiatu bytowskiego na tle województwa i kraju (w latach) ...	7
Wykres 4. Prognozowana populacja powiatu bytowskiego w latach 2025-2050	8
Wykres 5. Stan cywilny ludności powiatu bytowskiego w wieku 15+ lat	8
Wykres 6. Ruch naturalny ludności	9
Wykres 7. Ruch naturalny w powiecie bytowskim	9
Wykres 8. Przrost naturalny	10
Wykres 9. Przyczyny zgonów w powiecie bytowskim w 2018	10
Wykres 10. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w 2019 roku	11
Wykres 11. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego	12
Wykres 12. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu bytowskiego na tle województwa i kraju.	12
Wykres 13. Ludność powiatu bytowskiego w 2019 roku według ekonomicznych grup wieku i płci.	13
Wykres 14. Wskaźniki obciążenia demograficznego (stan w dniu 31.12.2018)	14
Wykres 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie bytowskim na tle województwa pomorskiego i Polski	15
Wykres 16. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na dzień 31.12.2019 roku	16
Wykres 17. Podmioty gospodarcze rejestrowane w latach 2015-2019	16
Wykres 18. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD 2007	18
Wykres 19. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych na dzień 31.12.2018 roku	18
Wykres 20. Struktura organizacyjna PCPR w Bytowie	26
Wykres 21. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności powiatu bytowskiego ogółem	37
Wykres 22. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców poszczególnych gmin powiatu bytowskiego ogółem	38
Wykres 23. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku 0 - 17 lat w całym kraju	39
Wykres 24. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. według grup społeczno-ekonomicznych w całym kraju	40
Wykres 25. Powody udzielania pomocy społecznej w gminach powiatu bytowskiego w 2019 roku..	42
Wykres 26. Liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymanych przez pracowników pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019	45
Wykres 27. Liczba zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie otrzymanych przez pracowników poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019...	45
Wykres 28. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczęta przez pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019	46
Wykres 29. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczęta przez pracowników socjalnych poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bytowskiego w latach 2015-2019...	47
Wykres 30. Liczba procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez pracowników innych instytucji..	47
Wykres 31. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie według płci i wieku	52
Wykres 32. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie według płci i wieku	52
Wykres 33. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie w stanie trzeźwości i nietrzeźwości (%)...	53
Wykres 34. Problemy, które obecnie najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu bytowskiego	55
Wykres 35. Problemy, które będą się nasilały w kolejnych latach	55
Wykres 36. Kategorie osób i grup, które w największym stopniu odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie	56
Wykres 37. Problemy, które obecnie najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu bytowskiego	56

Wykres 38. Problemy, które będą się nasilały w kolejnych latach	57
Wykres 39. Kategorie osób i grup, które w największym stopniu odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie	57
Wykres 40. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i przebywających w nich dzieci.	73
Wykres 41. Liczba rodzin zastępczych w 24 powiatach kontrolowanych przez NIK według typów..	74
Wykres 42. Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu bytowskiego	75
Wykres 43. Liczba dzieci w różnych formach pieczy zastępczej	76
Wykres 44. Liczba osób usamodzielnionych w 2019 roku	77
Wykres 45. Kwota świadczeń na usamodzielnienie w 2019 roku	78
Wykres 46. Osoby niepełnosprawne prawnie w powiecie bytowskim według NSP 2011	79
Wykres 47. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie w powiecie bytowskim według NSP 2011...	80
Wykres 48. Wnioski o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego	82
Wykres 49. Wnioski o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	82
Wykres 50. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania	88
Wykres 51. Osoby z niepełnosprawnościami według płci	88
Wykres 52. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie według stanu na dzień 31 grudnia	91
Wykres 53. Osoby bezrobotne według wieku	92
Wykres 54. Osoby bezrobotne według czasu pozostawania bez pracy	92
Wykres 55. Osoby bezrobotne według wykształcenia	93
Wykres 56. Osoby bezrobotne według stażu pracy	93
Wykres 57. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu bytowskiego	94
Wykres 58. Wskaźnik stopy bezrobocia (%) w powiecie bytowskim na tle województwa i kraju (stan na 31.12)	95
Wykres 59. Stopa bezrobocia rejestrowanego w gminach powiatu bytowskiego 31.12.2019 roku ...	95
Wykres 60. Struktura wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie w 2019 roku – przyczyny wyłączeń	96
Wykres 61. Przestępstwa stwierdzone na 1000 mieszkańców (31.12.2019)	99
Wykres 62. Przestępstwa popełnione pod działaniem alkoholu	101
Wykres 63. Przestępstwa popełnione w związku z substancjami niedozwolonymi (handel i posiadanie)	101
Wykres 64. Liczba interwencji straży pożarnej na terenie powiatu bytowskiego	102
Wykres 65. Używanie „dopalaczy” przez młodzież ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych	106
Wykres 66. Zgłaszalność do leczenia w 2018 r. z powodu narkotyków w podziale na narkotyk podstawowy (osoby zgłoszone do leczenia po raz pierwszy)	106

SPIS TABEL

Tabela 1. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne	5
Tabela 2. Struktura dochodów i wydatków budżetu powiatu według działów	6
Tabela 3. Zmiana struktury ekonomicznych grup wieku	13
Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców gmin powiatu bytowskiego w 2019 roku	14
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej (31.12.2019 rok)	17
Tabela 6. Podmioty według klas wielkości	17
Tabela 7. Liczba pacjentów Szpitala Powiatu Bytowskiego z podziałem na oddziały	19
Tabela 8. Liczba porad udzielonych w przychodniach Szpitala Powiatu Bytowskiego	19
Tabela 9. Liczba szczepień przeciwko grypie w gminach powiatu bytowskiego	20
Tabela 10. Szkoły i placówki publiczne w roku szkolnym 2018/2019	21
Tabela 11. Kierunki kształcenia (rozszerzenia przedmiotowe) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych liceów ogólnokształcących	22
Tabela 12. Kierunki kształcenia (zawody) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych techników	22
Tabela 13. Kierunki kształcenia (zawody) planowane na rok szkolny 2020/2021 w klasach pierwszych branżowych szkół I stopnia	23
Tabela 14. Porównanie zdawalności egzaminu maturalnego w maju 2019 r.	23
Tabela 15. Zdawalność egzaminu maturalnego wśród abiturientów w poszczególnych szkołach w sesji wiosennej 2019 roku.....	23
Tabela 16. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców poszczególnych gmin ogółem	38
Tabela 17. Powody udzielania pomocy społecznej w gminach powiatu bytowskiego w 2019 roku... ..	41
Tabela 18. Problemy społeczne według obszarów w gminach powiatu bytowskiego	42
Tabela 19. Działania podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej wobec osób dotkniętych przemocą i stosujących przemoc w rodzinie w 2019 roku	48
Tabela 20. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie z podziałem na gminy według płci i wieku w latach 2015-2019	51
Tabela 21. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach polityki społecznej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie	63
Tabela 22. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-2019 – orzeczenia	65
Tabela 23. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-2019 – opinie	66
Tabela 24. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytowie w latach 2017-19	66
Tabela 25. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach szkolnych 2017-2019 – orzeczenia	66
Tabela 26. Działalność diagnostyczna Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach 2017-2019 – opinie	67
Tabela 27. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Miastku w latach 2017-2019	67
Tabela 28. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i dzieci w nich przebywających w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.	70
Tabela 29. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.	70
Tabela 30. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w 2019 roku	70

Tabela 31. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka w gminach powiatu bytowskiego, funkcjonujących w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.	71
Tabela 32. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w gminach powiatu bytowskiego w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r.	71
Tabela 33. Liczba i rozmieszczenie rodzin zastępczych na terenie powiatu w latach 2014-19	72
Tabela 34. Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i przebywających w nich dzieci w latach 2017 – 2019	73
Tabela 35. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka w latach 2017 – 2019	74
Tabela 36. Rodziny zastępcze na terenie powiatu bytowskiego i umieszczone w nich dzieci w latach 2017-2019	75
Tabela 37. Świadczenia wypłacone usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2019 r.	78
Tabela 38. Środki PFRON przeznaczone na rehabilitację społeczną	81
Tabela 39. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	81
Tabela 40. Dofinansowania sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych	83
Tabela 41. Wnioski o dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych	83
Tabela 42. Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie	83
Tabela 43. Orzeczenia wydane w 2019 r. osobom do 16 roku życia zamieszkałym na terenie powiatu bytowskiego	86
Tabela 44. Liczba wydanych w 2019 r. orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia zamieszkałych na terenie powiatu bytowskiego	87
Tabela 45. Liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bytowskiego	88
Tabela 46. Formy rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	89
Tabela 47. Cechy społeczno-demograficzne osób niepełnosprawnych bezrobotnych poszukujących pracy według stopnia niepełnosprawności, wykształcenia, wieku, stażu pracy, czasu pozostawania bez pracy oraz rodzaju niepełnosprawności	90
Tabela 48. Przestępstwa stwierdzone w powiecie bytowskim (31.12.2019)	99
Tabela 49. Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w 2019 r. na terenie powiatu	100
Tabela 50. Przestępstwa popełnione w związku z alkoholem i substancjami niedozwolonymi	100
Tabela 51. Liczba zdarzeń na terenie powiatu według gmin	103
Tabela 52. Główne drogi, na których doszło do zdarzeń drogowych	103
Tabela 53. Wypadki drogowe na 100 tysięcy mieszkańców (31.12.2018)	104
Tabela 54. Ruch naturalny i migracje ludności powiatu bytowskiego, stan na 31 XII (prognoza) ...	110
Tabela 55. Ludność powiatu bytowskiego według płci i funkcjonalnych grup wieku, stan w dniu 31 XII 2025 (prognoza)	111
Tabela 56. Wyniki analizy SWOT	114
Tabela 57. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – rodzina i system edukacji	116
Tabela 58. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – seniorzy i grupy defaworyzowane	119
Tabela 59. Cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskaźnikami, jednostkami odpowiedzialnymi za realizację – kapitał społeczny	122

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie powiatu bytowskiego na tle województwa pomorskiego	3
--	---